

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย
TCI (Thai-Journal Citation Index Center) กลุ่มที่ 2

วารสาร

ด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง

Journal of Public Administration and Politics

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2566

ISSN 2651-1436 (Print)

ISSN 2651-1460 (Online)

วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง

ISSN 2651-1436 (Print)

ISSN 2651-1460 (Online)

เวลาเผยแพร่ วารสารเผยแพร่เป็นประจำทุกปีๆ ละ 2 ฉบับ คือ มกราคม-มิถุนายน
และกรกฎาคม-ธันวาคม

สถานที่ติดต่อ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี 20131

เบอร์โทรศัพท์ 038-102369 ต่อ 150

Homepage: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal>

เจ้าของวารสาร คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วารสารมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ และการเมืองการปกครอง ตลอดจนสาขาทางสังคมศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผลงานวิชาการ ได้รับการเผยแพร่ในวงกว้างและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ โดยเป็นวารสารทางวิชาการที่มีการพิจารณา กลั่นกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิในลักษณะผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) ทั้งนี้บทความจะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน วารสาร ด้านการบริหารรัฐกิจและการเมืองเปิดรับพิจารณาบทความวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษทั้งใน รูปแบบบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ บทความวิจารณ์หนังสือ รายงานการสัมมนา ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เนื้อหาของบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนกองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบหรือเห็นด้วย

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรตน์ อนันทนาธร

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภา

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.จิระ ประทีป

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิสเรศ

ข้าราชการบำนาญ อดีตอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นประจำศาลปกครองสูงสุด

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรมย์

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ธีระพงษ์ ภูริปาณิก

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ เครือนวน

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ประสานงานกองบรรณาธิการ

ดร.ณปภา จิรมงคลเลิศ

ดร.สุทธาทิพย์ จับใจเหมา

นางสาวธารทิพย์ ภาวะวิภาต

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทวัฒน์ รัตนศักดิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร ฤทธิสุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.ปริญญา สิริอิตตะกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ นาควัชร	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ทับอิตตานนท์	ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลจังหวัดปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) พล.ต.ต.ปกรณ์ มณีปกรณ์	ข้าราชการบำนาญ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียววิเศษ	ศาลปกครอง
ดร.มาลัย ลีสังสิทธิ์ลาภ	นักวิชาการอิสระ
ดร.นภาพรณ์ ร่มโพธิ์	กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ธานี ขามชัย	โรงพยาบาลมะเร็ง จ.ชลบุรี
พลเอก ดร.สนธิ นวกุล	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวิจิต บุญโปรง	มหาวิทยาลัยรังสิต
ดร.ชนนิกานต์ รอดมรณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

บรรณาธิการแถลง

วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2566) มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางให้คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา หรือผู้ที่มีความสนใจเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์และการเมือง ตลอดจนสาขาทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสำหรับฉบับนี้กองบรรณาธิการได้คัดสรรบทความที่มีคุณภาพ จำนวน 6 บทความ โดยเริ่มที่ บทความแรก เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประណอมข้อพิพาทของศาลเยาวชน และครอบครัวจังหวัดชลบุรี โดย นางสาวสรินยา นะวงศ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี แดงอ่อน การประណิประណอมข้อพิพาทแตกต่างจากการพิจารณาคดีของศาล ในรูปแบบปกติ นั่นก็หมายความว่า การพิจารณาคดีในกรณีปกติศาลจะต้องค้นหาความจริงที่คู่ความโต้แย้งกัน ส่วนการประណอมข้อพิพาทเป็นสิ่งที่ต้องค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ดังนั้น การค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีทุกฝ่ายนับว่า เป็นสิ่งที่ยากและเป็นหน้าที่ของผู้ประណอมข้อพิพาทที่จะต้องค้นหา ความพึงพอใจของคู่กรณีทุกฝ่ายให้ได้ว่าอยู่ตรงจุดใด หากผู้ประណอมข้อพิพาทสามารถค้นหาได้ก็จะทำให้ ประสานประโยชน์ของคู่กรณีได้ โดยนำหลักการของการมีส่วนร่วมในการมีส่วนได้และส่วนเสียมาอยู่ ในผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายจนทุกฝ่ายเห็นส่วนตนเองก็ได้รับผลประโยชน์ในการประណิประណอนนั้น โดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ถูกบังคับให้ยอมรับข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องจากอีกฝ่ายหนึ่งอยู่เพียงฝ่ายเดียว ในประเทศไทยมีการใช้คำว่า “การประណอมข้อพิพาท” (Conciliation) และ “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ควบคู่กันไปหรือใช้ทดแทนกันอยู่เสมอและไม่ถือว่ามีความแตกต่างกัน แต่ทางทฤษฎีของบางประเทศ การประណอมข้อพิพาทจะแตกต่างจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตรงที่บทบาทการทำหน้าที่ของคนกลางที่เรียกว่า “ผู้ประណิประណอม” (Conciliator) จะทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน โดยอาจรวมถึงบทบาทในการช่วยเหลือคู่พิพาทในการยกร่างสัญญาประណิประណอมยอมความด้วย และถือว่าการประណอมข้อพิพาทมีลักษณะที่เป็นทางการมากกว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำการประណอมข้อพิพาทมาใช้ยุติข้อพิพาทของคู่ความ หากการประណอมข้อพิพาทมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลให้จำนวนคดีที่มีในศาล ซึ่งนับวันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นก็จะลดลง และยังทำให้ยุติข้อพิพาทให้แก่ประชาชนผู้รับบริการโดยความสะดวกรวดเร็ว เป็นธรรม และรักษาสัมพันธภาพอันดี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประណอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการประណอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประណอมข้อพิพาทยิ่งขึ้นต่อไป

บทความที่ 2 เรื่อง การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงกระทำต่อคู่ครอง โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.ไวพจน์ กุลาชัย และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทิตพย์ จิตสว่าง การกระทำความรุนแรงต่อคู่ครองเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมที่ส่งผลร้ายแรงต่อบุคคลและชุมชน งานวิจัยนี้

มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความรุนแรงที่ผู้หญิงกระทำต่อคู่ครอง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้หญิง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจำนวน 403 คนที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลซึ่งถูกวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในการทำ ความเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความรุนแรงต่อคู่ครอง นอกจากนี้ ยังพบว่า ประสบการณ์ความ รุนแรงในครอบครัวมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อสังคมแบบปิตาธิปไตยและการยอมรับความรุนแรง ในขณะที่การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงและทัศนคติต่อสังคมแบบปิตาธิปไตยไม่มีผลต่อการกระทำความ รุนแรงต่อคู่ครอง อย่างไรก็ตาม การวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย การแก้ไขและรับมือกับปัญหา ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น การเฝ้าระวังที่คำนึงถึงความเจ็บปวดทางด้านจิตใจ ความอ่อนไหวต่อประเด็นด้าน วัฒนธรรม และการทำงานร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง

บทความที่ 3 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ กรณีศึกษา นิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา โดย นางสาวบุษราคัม ชัชวาลชาญชนกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัสรินทร์ พวงเดือน สังคมออนไลน์หรือการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นเปรียบเสมือน ดาบสองคม โดยอาจกล่าวได้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นสามารถเกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียต่อผู้ใช้งาน อาชญากรรมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในชีวิตจริง เช่น การล่อลวง การคำทอ การประจาน เมื่อถูกย้ายเข้าไปอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ต ผลของการกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้นตามมาจะแตกต่างกันออกไปจาก ผลลัพธ์ที่เกิดในโลกความจริง พฤติกรรมหรือการกระทำที่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นในลักษณะนี้เรียก เป็นภาษาสากลว่า “Cyber Bullying” หรือ “การรังแกกันบนโลกไซเบอร์” การกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตก็ เหมือนกับการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่สามารถเกิดขึ้นได้บนอุปกรณ์ดิจิทัล เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นได้ทาง SMS ข้อความ แอป เกม หรือบนโลกออนไลน์โซเชียลมีเดีย ซึ่งผู้คนสามารถดู เข้าร่วม หรือแชร์เนื้อหาได้ การ กลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตรวมถึงการส่ง โพสต์ หรือแชร์เนื้อหาเชิงลบ เป็นอันตราย เป็นเท็จ หรือมี ความหมายเกี่ยวกับบุคคลอื่น อาจรวมถึงการแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ ก่อให้เกิดความอับอาย การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตบางอย่างอาจเข้าไปสู่พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายหรือ ทางอาญา Cyberbullying เป็นพฤติกรรมซ้ำแล้วซ้ำเล่า มุ่งเป้าไปที่การทำให้หวาดกลัว โกรธเคือง หรือทำให้ ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายอับอาย และมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ ทำร้ายที่สุดแล้วจะนำไปสู่ปัญหาร้ายแรงทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เช่น ภาวะซึมเศร้า หรือ ความเครียด โดยมีรายงานว่าเด็กที่มีอาการซึมเศร้ามีประสบการณ์ความเครียดทางอารมณ์มากขึ้นกว่าเด็กที่มีสภาวะปกติ

ปัจจุบันการใช้พื้นที่ไซเบอร์ในการกระทำในลักษณะการกลั่นแกล้งหรือรังแกผู้อื่นโดยมีเจตนาที่จะสร้างความทุกข์ หรือการทำร้ายความรู้สึกผู้อื่นนั้นมีปริมาณมากขึ้นทั่วโลก ปรากฏการณ์การเกิดการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์จากทั่วทุกมุมโลกนั้นกลายเป็นเรื่องด่วนที่ทุกฝ่ายมีความจำเป็นต้องเข้าไปจัดการดูแล เพราะปัญหาดังกล่าวนั้นได้คร่าชีวิตเด็กและวัยรุ่นทั่วโลกไปแล้วมากมาย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจไม่ชัดเจนในตอนแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไป จะสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมอย่างน้อยหนึ่งอย่าง ดังต่อไปนี้ที่อาจเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนว่าการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมที่ลดลง หลีกเลียงเพื่อนหรือกิจกรรมทางสังคม การกักตัวเองอยู่ในห้องมากกว่าปกติ กลายเป็นคนที่เงียบมากขึ้นหรือถอยห่างจากสังคม ซึ่งพบว่าหากที่จะมีสมาธิกับการเรียนจึงทำให้เกรดตก หหมดความสนใจในกิจกรรมที่ปกติได้ทำ มีอารมณ์โกรธเมื่อดูโทรศัพท์ หรือคอมพิวเตอร์ เริ่มคิดที่จะใช้สารเสพติดหรือดื่มแอลกอฮอล์ แต่ก็มีการวิจัยที่สรุปว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์นั้นมีแนวโน้มความคิดที่จะพยายามฆ่าตัวตาย หรือมีส่วนในการทำร้ายตัวเองเป็นสองเท่า นอกจากนี้ สถิติล่าสุดเปิดเผยว่า 59% ของวัยรุ่นในสหรัฐฯ ถูกรังแกหรือล่วงละเมิดทางออนไลน์ และกว่า 90% เชื่อว่าเป็นปัญหาใหญ่สำหรับผู้ที่อายุเท่ากัน ผลกระทบของการกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์ยังรวมถึงปัญหาสุขภาพจิต ความเครียดและความวิตกกังวลที่เพิ่มขึ้น ภาวะซึมเศร้า การแสดงอารมณ์รุนแรง และความนับถือตนเองต่ำ การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์อาจส่งผลให้เกิดผลกระทบทางอารมณ์ที่ยาวนาน แม้ว่าการกลั่นแกล้งจะหยุดลง

ส่วนในประเทศไทยจากการศึกษาของ วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และศิพร ปกป้อง (2553) ได้สำรวจพฤติกรรมการข่มขู่รังแกในพื้นที่ไซเบอร์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าร้อยละ 43.9 ของกลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าเคยถูกรังแกในพื้นที่ไซเบอร์ ซึ่งการรังแกที่ถูกกระทำบ่อยที่สุดคือ การถูกนิทา การด่าทอกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์ในรูปแบบต่าง ๆ

ตามสถิติที่สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอินเทอร์เน็ต (สพธอ.) หรือ ETDA ได้เผยแพร่ผลการสำรวจว่าปี 2564 เป็นปีที่กลุ่ม Gen Y (อายุ 21-40 ปี) ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดเป็นอันดับที่สอง รองจากกลุ่ม Gen Z (อายุน้อยกว่า 21 ปี) ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเลือกศึกษานิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพาเพราะมหาวิทยาลัยเป็นสังคมที่รวมประชากรในช่วง Gen Y ไว้มากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

บทความที่ 4 เรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร ด้วยปัญหาธรรมาภิบาลขององค์กรภาครัฐ หน่วยงานทั้งภาครัฐจึงริเริ่มการให้รางวัลหน่วยงานที่นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินการ เช่น รางวัลพระปกเกล้า พระปกเกล้าทองคำ รางวัลความพยายามจัดเก็บภาษี และรางวัลเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อการติดตามและประเมินผลกิจกรรมเป็น

ระยะ ๆ เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้เครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการติดตามประเมินผลคือ “ตัวชี้วัด” โดยเชื่อว่าการบริหารงานที่ไม่มีการติดตามหรือขาดตัวชี้วัดที่ชัดเจนย่อมไม่เป็นผลดีต่อองค์กร เพราะทำให้ไม่ทราบได้ว่าสิ่งที่ได้ดำเนินการไปนั้นมีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด สำเร็จหรือไม่ สำเร็จเพราะเหตุใด ประชาชนที่มาขอรับบริการพอใจหรือไม่ การมีตัวชี้วัดจะสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าอนาคตได้ ผลการประเมินตัวชี้วัดที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อย่างไรก็ตาม การที่แต่ละหน่วยงานมีตัวชี้วัดของตนเอง โดยเป็นตัวชี้วัดที่ต่างกันไปในนั้น อาจทำให้เกิดการไม่ร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน เพราะการร่วมมือช่วยเหลือหน่วยงานอื่นจะทำให้หน่วยงานของตนเองไม่บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ตัวชี้วัดที่แตกต่างหลากหลายมากเกินไปยังส่งผลให้ขาดการมองภาพรวมและทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลัก ธรรมชาติของหน่วยงานภาครัฐไทยขาดทิศทางการพัฒนาได้ ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมชาติไปปฏิบัติ โดยเริ่มจากองค์กรภาครัฐในประเทศไทย (ไม่รวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ภายใต้ “โครงการวิจัยพัฒนาฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านธรรมชาติ” จะนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานในการติดตามและประเมินผลการนำหลักธรรมชาติไปปฏิบัติสำหรับองค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมชาติของประเทศไทยต่อไป

บทความที่ 5 การบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)
โดย นาวาโทสาโรจน์ เกลี้ยงสง และ รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) นั้นเป็นหน่วยงานที่ต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึง 7 หน่วยงาน ได้แก่ 1. กองทัพเรือ 2. ตำรวจน้ำ 3. กรมเจ้าท่า 4. กรมประมง 5. กรมศุลกากร 6. กรมทรัพยากรธรรมชาติและชายฝั่ง และ 7. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จากการบูรณาการหน่วยงานจำนวนมากนั้นย่อมทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคของการบริหารองค์กรแบบประสานความร่วมมือ และการบริหารจัดการแบบเครือข่าย รวมถึงปัญหาในการเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ มากมาย ทั้งปัญหาความแตกต่างกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาบูรณาการกำลังร่วมกันในศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ทำให้มีแนวทางการทำงานที่ไม่สอดคล้องกัน ดังนั้น ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) จึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่ควรศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) โดยการศึกษาครั้งนี้ มีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

และบทความสุดท้ายของฉบับนี้ บทความที่ 6 การพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี โดย นายสัตหพร เตชะเสน การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2547 มีการออกพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2547 โดยรัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ขึ้นเป็นตัวแทนของรัฐบาล ในการกำหนดหลักเกณฑ์ กำกับ ดูแลและประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน ข้อกำหนดก็คือให้แต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองจัดตั้งกองทุน ชื่อเรียกตามแต่กรณี กองทุนชุมชนเมือง ก็เป็นกองทุนที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองหรือในเขตเทศบาล กองทุนหมู่บ้าน ก็เป็นกองทุนที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง หรือเขตเทศบาล ปัจจุบันมีจำนวนกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดทั่วประเทศ 79,610 กองทุน แบ่งเป็นกองทุนหมู่บ้านที่อมสินรับผิดชอบ 17,661 กองทุน ธ.ก.ส. รับผิดชอบ 10,323 กองทุน มีจำนวนคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน จำนวน 12.8 ล้านคน 8,419 เครือข่าย พิจารณาเฉพาะกองทุนหมู่บ้านไม่นับรวมกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเงินจากอมสิน จำนวน 9,474 กองทุน เป็นเกรด A 7,978 กองทุน และในเกรด A ที่ได้รับการประเมินว่าเป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการดี มีหนี้ค้างชำระสูงถึง 65.84 กองทุน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวคือ ตั้งแต่มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อพ.ศ. 2544 และกองทุนหมู่บ้านได้บริหารจัดการตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาจนถึงปีปัจจุบัน พ.ศ. 2566 นับเป็นเวลา 21 ปีแล้ว เหตุใดกองทุนหมู่บ้านบางกองทุน มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้างชำระ ขณะที่บางกองทุนมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ไม่ประสบความสำเร็จ มีหนี้ค้างชำระ และแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ให้ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้างชำระ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลและผลการวิจัยที่เกิดขึ้นในส่วนของการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะในงานวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการปรับปรุงการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านที่เหมาะสม จากบริบทของการบริหารงานที่แตกต่างกัน หรือเหมือนกันของแต่ละกองทุนหมู่บ้านได้

ขอพระคุณอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรตน์ อนันตนาทร

บรรณาธิการ

สารบัญ

1 - 19

บทที่ 1

การศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประนอม
ข้อพิพาทของศาลเยาวชน และครอบครัวจังหวัดชลบุรี

**A Study of Public Opinion on Effectiveness of Mediation of the Chonburi Juvenile and
Family Court**

สรินยา นะวงศ์ (Sarinya Nawong)

รัชนี แดงอ่อน (Ratchanee Tangon)

20 - 41

บทที่ 2

การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงกระทำต่อคู่ครอง

**A Causal Model Analysis of Violence Committed by Women Against Their Intimate
Partners**

ไผพจน์ กุลชัย (Waiphot Kulachai)

สุมนทิพย์ จิตสว่าง (Sumonthip Chitsawang)

42 - 56

บทที่ 3

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ กรณีศึกษา นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา

**Factors Affecting Cyberbullying Behavior: A Case Study of Students at Burapha
University**

บุษราคัม ชัชวาลชาญชนกิจ (Busarakum Chatchavanchanakit)

ธีระ กุลสวัสดิ์ (Teera Kulsawat)

ภัสนันท์ พวงเถื่อน (Passanan Phuangthuean)

บทที่ 4

การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ
ขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย

**The Development of Indicators for Tracking the Progress of Implementing Good
Governance Principles in Thai Government Organizations Receiving Good Governance
Awards in Thailand**

ปิยากร หวังมหภาพร (Piyakorn Whangmahaporn)

บทที่ 5

การบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

**The Management of the Thai Maritime Enforcement Command Center
(Thai-MECC)**

ศาโรจน์ เกลี้ยงสง (Sarote Kliangsong)

เอกวิทย์ มณีธร (Ekkawit Maneethorn)

บทที่ 6

การพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ อำเภอห้วยกระเจา
จังหวัดกาญจนบุรี

**Development of the Administration of the Village and Urban Community Fund in the
Huai Krachao District area Kanchanaburi Province**

สันหพร เตชะเสน (Sanhaporn Tejasen)

การศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประนอม
ข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

A Study of Public Opinion on Effectiveness of Mediation of the Chonburi
Juvenile and Family Court

สรินยา นะวงศ์ (Sarinya Nawong)¹

รัชณี แดงอ่อน (Ratchanee Tangon)²

¹นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและ
สังคม คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

A graduate student of the master degree of political science in justice and social administration Faculty of
Political Science and Law Burapha University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst. Prof. Dr., Faculty of Political Science and Law Burapha University

E-mail: sarinya_puthai@hotmail.com¹, ratchaneet@go.buu.ac.th²

Received: 17 March 2023

Revised: 17 July 2023

Accepted: 8 August 2023

บทคัดย่อ

งานนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี และ (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี สุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การหาค่า t – test และค่า One-way ANOVA ในการทดสอบ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง มากกว่า 15,000-20,000 บาท และ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานะในคดีเป็นโจทก์/ผู้ร้อง 2. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีประสิทธิภาพการประណอซื้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี พบว่าในภาพรวมมีประสิทธิภาพการประណอซื้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าประสิทธิภาพด้านการรักษาชื่อเสียงและความลับของกลุ่มพิพาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างควมพึงพอใจให้แก่กลุ่มพิพาท ด้านลดปริมาณคดีของศาล ด้านการรักษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มพิพาท ด้านความรวดเร็ว และด้านความสะดวก ตามลำดับ เนื่องด้วยผู้มารับบริการการประណอซื้อพิพาทเห็นถึงข้อดี และประโยชน์ได้อย่างชัดเจน 3. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพของการประណอซื้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี พบว่าในส่วนปัจจัยส่วนบุคคลนั้น อายุที่แตกต่างกัน อาชีพที่แตกต่างกัน รายได้ที่แตกต่างกัน และสถานะในคดีที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของการประណอซื้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4.ความคิดเห็นต่อปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการประណอซื้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี พบว่าจากการที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามนั้นสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้ (1) ปัจจัยในด้านกฎหมาย หรือข้อบังคับที่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อกระบวนการประណอซื้อพิพาทในขั้นตอนของการปฏิบัติงาน (2) ปัจจัยในด้านฝ่ายตัวความ ปัจจัยเกี่ยวกับโจทก์/จำเลย ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุข้อตกลงในการประណอซื้อพิพาท (3) ปัจจัยในด้านกระบวนการประណอซื้อพิพาท การติดต่อสื่อสารรวมถึงการนัดหมายและการประสานงานต่างๆ และ (4) ปัจจัยในด้านสถานที่ สิ่งแวดล้อมในการประណอซื้อพิพาท 5. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการประណอซื้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี เรื่องกฎหมายควรแก้ไขให้มีความชัดเจนมากกว่านี้ เพราะถ้ากฎหมายชัดเจนจะทำให้คู่ความกล้าที่จะเข้าร่วมในการประណอซื้อพิพาท ด้านตัวคู่ความ ต้องมีการเผยแพร่ความรู้เพื่อให้คู่ความที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจและรู้ถึงขั้นตอนของการประណอซื้อพิพาทอย่างแท้จริง ด้านการนัดหมายอาจมีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น และด้านสถานที่เห็นควรเพิ่มเก้าอี้ หรือพื้นที่ในการนั่งรอให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการสถานที่

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ประสิทธิภาพการประណอซื้อพิพาท ,ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

Abstract

This independent study was (1) to study the opinions of citizens toward the mediation efficiency of Chonburi Juvenile and Family Court, (2) to compare the opinions of citizens toward the mediation efficiency of Chonburi Juvenile and Family Court, and (3) to study problems, obstacles, and solutions to the mediation and conciliation of Chonburi Juvenile and Family Court. The sampling size was determined by using Krejcie and Morgan's table for the proportion of the population assumed to be 0.5 with a tolerance level of 5 % and a reliability value of 95%. The samples were 181 people, and the research instrument was a questionnaire. The statistic used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-Way ANOVA.

The results of the research showed as follows. 1. The research found that most of the respondents were female. Most of them were between 31-40 years of age, owned a business, and earned more than 15,000-20,000 baht of monthly income. Moreover, most of the respondents had the status of the case as a plaintiff or a petitioner. 2. According to the opinions of citizens toward the mediation efficiency of Chonburi Juvenile and Family Court, it was found that the overall mediation efficiency of Chonburi Juvenile and Family Court was at a very good level. When considering the income aspect, it was found that the efficiency in maintaining the reputation and confidentiality of the litigants held the highest average score. The other following aspects were the litigants' satisfaction aspect, promptness aspect, and convenience aspect, respectively, as the service recipients of mediation clearly perceived the advantages and benefits. 3. When comparing the opinions of citizens toward the mediation efficiency of Chonburi Juvenile and Family Court, it was found that in personal factors, different ages, occupations, incomes, and status of the cases received a significantly different level of opinions toward the mediation efficiency of Chonburi Juvenile and Family Court with the statistical level of 0.05. 4. According to the opinions toward problems, obstacles, and solutions to the mediation and conciliation of Chonburi Juvenile and Family Court, the respondents' responses could be divided into issues as follows. (1) The legal or regulation factor causing problems and obstacles to the mediation procedure in the operating process, (2) the litigant factor and the plaintiff/defendant factor causing obstacles against reaching an agreement on conciliation negotiations, (3) the mediation procedure, communication including appointments, and coordination factor and (4) location and environment in mediation factor. 5. Based on guidelines of solutions to problems and obstacles related to the mediation and conciliation efficiency of Chonburi Juvenile and Family Court, the law should be revised to be clearer because if the law is clear, it will give the litigants the courage to attend the mediation

and conciliation. In the aspect of the litigant, the related knowledge should be disseminated to litigants for them to be aware and understand the true mediation and conciliation procedure. In the aspect of appointments, the role of technology should be increased. Lastly, in the aspect of the location, more chairs should be added and waiting space should be wider to solve the location management problems.

Keywords: Opinions, Mediation efficiency, Chonburi Juvenile and Family Court

บทนำ

การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีความขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้การระงับข้อพิพาทจึงมีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล และในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ว่าจะเป็นจำนวนประชากรที่มีมากขึ้น ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม จนทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นสังคมสมัยใหม่ เมื่อมีความขัดแย้งกันแทนที่จะหันหน้าเข้าแก้ไขปัญหากันเอง กลับนำความขัดแย้งดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของรัฐเพื่อให้แก้ปัญหาให้ จนปัจจุบันปริมาณคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละศาลมีเป็นจำนวนมาก ทำให้มีปริมาณคดีมากกว่ากำลังของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาล จนเป็นภาระแก่รัฐที่ต้องเพิ่มบุคลากรด้านนี้มากขึ้นทุกปีเป็นลำดับ

การประนีประนอมข้อพิพาทแตกต่างจากการพิจารณาคดีของศาล ในรูปแบบปกติ นั่นก็หมายความว่า การพิจารณาคดีในกรณีปกติศาลจะต้องค้นหาความจริงที่คู่ความโต้แย้งกัน ส่วนการประนีประนอมข้อพิพาทเป็นสิ่งที่ต้องค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ดังนั้น การค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีทุกฝ่ายนับว่า เป็นสิ่งที่ยากและเป็นหน้าที่ของผู้ประนีประนอมข้อพิพาทที่จะต้องค้นหา ความพึงพอใจของคู่กรณีทุกฝ่ายให้ได้ว่าอยู่ตรงจุดใด หากผู้ประนีประนอมข้อพิพาทสามารถค้นหาได้ก็จะทำให้ ประสานประโยชน์ของคู่กรณีได้โดยนำหลักการของการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมได้และส่วนเสียมาอยู่ ในผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายจนทุกฝ่ายเห็นส่วนตนเองก็ได้รับผลประโยชน์ในการประนีประนอมนั้น โดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ถูกบังคับให้ยอมรับข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องจากอีกฝ่ายหนึ่งอยู่เพียงฝ่ายเดียว (ศิริชัย กุมารจันทร์, เอกราช สุวรรณรัตน์ และกรกฎ ทองชะโฮล, 2561) ในประเทศไทยมีการใช้คำว่า “การประนีประนอมข้อพิพาท” (Conciliation) และ “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ควบคู่กันไปหรือใช้ทดแทนกันอยู่เสมอ และไม่ถือว่ามีความแตกต่างกัน แต่ทางทฤษฎีของบางประเทศ การประนีประนอมข้อพิพาทจะแตกต่างจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตรงที่บทบาทการทำหน้าที่ของคนกลางที่เรียกว่า “ผู้ประนีประนอม” (Conciliator) จะทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกันโดยอาจรวมถึงบทบาทในการช่วยเหลือคู่พิพาทในการยกร่างสัญญาประนีประนอมยอมความด้วย และถือว่าการประนีประนอมข้อพิพาทมีลักษณะที่เป็นทางการมากกว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (สำนักส่งเสริมงานตุลาการ, 2560)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำการประนอมข้อพิพาทมาใช้ยุติข้อพิพาทของคู่ความ หากการประนอมข้อพิพาทมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลให้จำนวนคดีที่มีในศาลซึ่งนับวันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ก็จะลดลง และยังทำให้ยุติข้อพิพาทให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยความสะดวกรวดเร็ว เป็นธรรม และ รักษาสัมพันธภาพอันดี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการ ประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการประนอมข้อพิพาทของ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประนอมข้อพิพาทยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาทของ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาท ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชน และครอบครัวจังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ชลบุรี
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาทของ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี
3. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทของ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการ ประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนทั้งชายและหญิงที่เป็นคู่ความทั้งสองฝ่าย ที่เข้ารับบริการในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีจากรายงานสถิติการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีแพ่งและคดีอาญา ในช่วงปี 2563 และ ปี 2564 ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากร 340 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) โดยตารางนี้ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% สามารถคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างกับประชากรที่มีขนาดเล็กได้ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้มีการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นของศรีอัมพร ปานพรหม (2551) แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของ Simon J. D. (1960) และ Millet (1954) การประนอมข้อพิพาทของเกษม คมสัจธรรม (2552) และสรวิศ ลิ้มปรี้ง (2555) และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศิริเพ็ญ จันทน์นิม (2562) และลาวัลย์ นาคคิลก และสัญญา เคนาภูมิ (2560) โดยมี 2 รูปแบบ คือ 1) แบบสอบถามแบบกระดาษ 2) แบบสอบถามแบบออนไลน์โดยใช้ Google form โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และสถานะในคดี เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการวัดความคิดเห็น (ดวงเพ็ญ ทุกหิต, 2550)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปช่วยในการคำนวณสถิติที่ใช้ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 ค่าสถิติทดสอบ t - test สำหรับการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม

2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA)

บททวนวรรณกรรม

การประนอมข้อพิพาท

ความหมายของการประนอมข้อพิพาท (เกษม คมสัจธรรม, 2552) ได้กล่าวไว้ว่าการประนอมข้อพิพาท หมายถึง การที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกัน หรือการมีบุคคลหรือองค์กรตัวแทนเข้าไปเกี่ยวข้อง เข้าไปแทรกแซงหรือเข้าไปอยู่กลางระหว่างบุคคลสองคนหรือสองฝ่าย เพื่อจัดข้อขัดแย้งหรือสร้างความปรองดอง ทั้งนี้โดยไม่มีการใช้อำนาจบังคับไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(สรวิศ ลิมปรัญญี, 2555) ได้ให้ความหมายของการประนอมข้อพิพาท (Conciliation) ไว้ว่าเป็นวิธีการที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) ค่อนข้างมาก เนื่องจากทั้งสองกระบวนการต่างมีคนกลางที่เข้ามาทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน ความแตกต่างระหว่างวิธีการทั้งสองในปัจจุบันมีน้อยมากจนแทบจะกล่าวได้ว่า ในบริบทของประเทศไทยวิธีการทั้งสองเป็นวิธีการที่ใช้เรียกทดแทนกันได้ สำหรับในต่างประเทศนั้น ความแตกต่างยังมีอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงความแตกต่างในเชิงทฤษฎีเท่านั้น โดยในบางประเทศวางขอบเขตของการประนอมข้อพิพาทในการมุ่งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ โดยผู้ประนอมข้อพิพาทจะพยายามช่วยคู่พิพาทในการแก้ไขความเข้าใจผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกัน พยายามลดทอนความรู้สึกหยาบกระแวงและความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพยายามทำให้การสื่อสารระหว่างคู่พิพาทเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าการกล่าวหาซึ่งกันและกัน แต่บางประเทศอาจจะวางบทบาทของผู้ประนอมข้อพิพาทไปในลักษณะที่อาจให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับทางออกเพื่อการแก้ไขปัญหาให้แก่คู่พิพาทด้วยและบางกรณีอาจมีการนำการประนอมข้อพิพาทในลักษณะข้างต้นในฐานะเป็นเครื่องมือเบื้องต้นสำหรับการเตรียมความพร้อมให้แก่คู่พิพาท ในการที่จะเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอื่นต่อไป

การไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว

การประนีประนอมคดีครอบครัว คือ การยุติหรือระงับข้อพิพาทในคดีครอบครัวระหว่างสามีภริยาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความตกลงหรือยินยอมของคู่ความเอง โดยมีผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวเป็นคนกลางช่วยเหลือ แนะนำเสนอแนะทางออกในการยุติหรือระงับข้อพิพาท

คดีครอบครัวที่สามารถประนีประนอมได้ คือ คดีที่มีข้อพิพาท ตัวอย่างเช่น คดีที่เกี่ยวกับการฟ้องหย่า การแบ่งสินสมรส เรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู อำนาจปกครองบุตร การเรียกค่าทดแทนหรือเรียกค่าเลี้ยงชีพ

(เพราะเหตุแห่งการหย่า) หรือขอให้รับเด็กเป็นบุตร โดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีหลักสำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวนั้นว่า ในคดีครอบครัวที่มีข้อพิพาท ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว เพื่อให้คู่ความในคดีครอบครัวได้ประนีประนอมกันและไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินการไปแล้วเพียงใดให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลงหรือประนีประนอมกันโดยคำนึงถึงความสงบสุข การอยู่ร่วมกันในครอบครัว และถ้าในคดีครอบครัวนั้น ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียให้ศาลคำนึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์เป็นสำคัญ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรต้น ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และสถานะในคดี ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	73	40.33
หญิง	108	59.67
รวม	181	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59.67 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.33

CHAPTER 1

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20 - 30 ปี	70	38.67
31 – 40 ปี	81	44.75
41 – 50 ปี	11	6.08
21 - 60 ปี	15	8.29
มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป	4	2.21
รวม	181	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.75 รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 - 30 ปีคิดเป็นร้อยละ 38.67 อายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.29 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.08 และ อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.21

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	10	5.52
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	89	49.17
พนักงานบริษัทเอกชน	40	22.10
เกษตรกร/ ประมง	4	2.21
รับจ้าง/ ลูกจ้าง	38	21.00
รวม	181	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 49.17 รองลงมาได้แก่ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 22.10 อาชีพรับจ้าง/ ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 21.00 อาชีพข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 5.52 และอาชีพเกษตรกร/ ประมง คิดเป็นร้อยละ 2.21

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม รายได้

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3	1.67
มากกว่า 5,000-10,000 บาท	13	7.18
มากกว่า 10,000-15,000 บาท	60	33.15
มากกว่า 15,000-20,000 บาท	62	34.25
มากกว่า 20,000-25,000 บาท	22	12.15
มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป	21	11.60
รวม	181	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง มากกว่า 15,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.25 รองลงมา ได้แก่ มากกว่า 10,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.15 มากกว่า 20,000-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.15 มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.60 มากกว่า 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.18 และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.67

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานะในคดี

สถานะในคดี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โจทก์/ ผู้ร้อง	95	52.49
จำเลย/ ผู้คัดค้าน	38	20.99
ทนายความ	48	26.52
รวม	181	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานะในคดีเป็นโจทก์/ ผู้ร้อง คิดเป็นร้อยละ 52.49 รองลงมา ได้แก่ ทนายความ คิดเป็นร้อยละ 26.52 และมีสถานะเป็นจำเลย/ ผู้คัดค้านคิดเป็นร้อยละ 20.99

CHAPTER 1

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการประណข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการประណข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี ทั้งหมด 6 ด้าน

ประสิทธิภาพการประណข้อพิพาท	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความสะดวก	3.98	1.25	มาก
2. ด้านความรวดเร็ว	4.08	0.99	มาก
3. ด้านการรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่พิพาท	4.12	1.31	มาก
4. ด้านการสร้างควมพึงพอใจให้แก่คู่พิพาท	4.28	0.85	มาก
5. ด้านการรักษาชื่อเสียงและความลับของคู่พิพาท	4.34	1.54	มาก
6. ด้านลดปริมาณคดีของศาล	4.14	0.80	มาก
รวม	4.16	0.83	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการประណข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรักษาชื่อเสียงและความลับของคู่พิพาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 1.54) รองลงมา คือ ด้านการสร้างควมพึงพอใจให้แก่คู่พิพาท ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.85) ด้านลดปริมาณคดีของศาล ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.80) ด้านการรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่พิพาท ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 1.31) ด้านความรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.99) และด้านความสะดวก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 1.25)

วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการประណมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระดับความคิดเห็นของผู้รับบริการในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามเพศ

ประสิทธิภาพ การประណมข้อพิพาท	เพศ						t	Sig
	ชาย			หญิง				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น		
1. ด้านความสะดวก	3.90	0.77	มาก	4.04	1.50	มาก	-0.74	0.46
2. ด้านความรวดเร็ว	3.99	0.83	มาก	4.13	1.08	มาก	-0.94	0.35
3. ด้านการรักษาสัมพันธภาพ ระหว่างคู่พิพาท	4.01	0.84	มาก	4.19	1.55	มาก	-0.93	0.35
4. ด้านการสร้างความพึงพอใจ ให้แก่คู่พิพาท	4.21	0.87	มาก	4.33	0.83	มาก	-0.90	0.37
5. ด้านการรักษาชื่อเสียงและ ความลับของคู่พิพาท	4.40	2.22	มาก	4.29	0.82	มาก	0.47	0.64
6. ด้านลดปริมาณคดีของศาล	4.09	0.76	มาก	4.17	0.84	มาก	-0.70	0.48
รวม	4.10	0.84	มาก	4.19	0.82	มาก	-0.74	0.46

จากตารางที่ 7 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้รับบริการการประណมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามเพศ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติค่าที (t-test) พบว่า เพศชายและเพศหญิง ที่รับบริการการประណมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี มีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการประណมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการประណมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยในด้านกฎหมาย หรือข้อบังคับที่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อกระบวนการประนอมข้อพิพาทในขั้นตอนของการปฏิบัติงาน
 - 1.1 ปัจจัยในเรื่องความสมัครใจของกลุ่มความ
 - 1.2 ปัจจัยในเรื่องความชัดเจนของข้อกฎหมาย
2. ปัจจัยในด้านฝ่ายตัวความ ปัจจัยเกี่ยวกับโจทก์/ จำเลย ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุข้อตกลงในการประนอมข้อพิพาท
3. ปัจจัยในด้านกระบวนการประนอมข้อพิพาท การติดต่อสื่อสารรวมถึงการนัดหมายและการประสานงานต่าง ๆ
4. ปัจจัยในด้านสถานที่ สิ่งแวดล้อมในการประนอมข้อพิพาท

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีนั้นผู้วิจัยมุ่งเน้นความคิดเห็นของประชาชน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน และแนวทางแก้ไขปัญห อุปสรรค ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพของการประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี การวิจัยพบว่า

1.1 จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน พบว่า ด้านความสะดวกโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อ 1.3 อุปกรณ์/ เครื่องมือในการให้บริการในการประนอมข้อพิพาทมีความเหมาะสม เนื่องจากการประนอมข้อพิพาทนี้เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่ไม่มีพิธีมากนักจึงค่อนข้างยืดหยุ่นมากกว่าการพิจารณาคดี เมื่อมีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ครบครันก็สามารถดำเนินการได้โดยง่าย

1.2 จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน พบว่า ด้านความรวดเร็ว โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 2.4 ความเชี่ยวชาญของผู้ประนีประนอมในการดำเนินตามกระบวนการประนอมข้อพิพาท เนื่องจากการประนอมข้อพิพาทจะใช้เวลาในการดำเนินงานไม่นานมากนักหากตกลงกันได้ก็จะทำให้คดีเสร็จสิ้นไป

1.3 จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน พบว่า ด้านการรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่พิพาทโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 3.3 การประนอมข้อพิพาทเป็นการให้อีกคู่พิพาทขยายระยะเวลาการชำระหนี้ออกไปได้อีก เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้คู่พิพาทต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การประนอมข้อพิพาทอาจเป็นหนทางที่ร่วมกันหาทางผ่อนปรนในเรื่องนี้ได้

1.4 จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน พบว่า ด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่คู่พิพาทโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4.1 ความเหมาะสมในการแต่งกายของผู้ประนีประนอม เนื่องจาก ผู้ประนีประนอมที่มีความเหมาะสมในเรื่องของการแต่งกายส่งผลให้มีบุคลิกภาพที่ดี รวมไปถึงการที่มีปฏิภาณไหวพริบและการใช้ภาษาที่ดีด้วยนั้น ก็เป็นแรงจูงใจปลูกเร้าให้คู่ความเกิดความศรัทธา เกิดความประทับใจในโอกาสที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คู่ความสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันก็มีโอกาสมากขึ้นด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ (เนติภูมิ มาขสกุล, 2560) ที่กล่าวในเทคนิคการไกล่เกลี่ยสำหรับผู้ประนีประนอม ตั้งแต่การวางตนและมีบุคลิกลักษณะที่ทำให้คู่ความเชื่อถือและเชื่อมั่น

1.5 จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน พบว่า ด้านการรักษาชื่อเสียงและความลับของกลุ่มพิพาทโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 5.1 ผู้ประนีประนอมรักษาข้อมูลที่ได้รับจากคู่ความไว้เป็นความลับอย่างเคร่งครัด เนื่องจากพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกันในเรื่องของการไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมข้อพิพาทนั้นอาจจะนำไปเปิดเผยหรือใช้เป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ (พระอดิศักดิ์ วชิรปญฺญ และอดุลย์ ชันทอง, 2558) กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของผู้ประนีประนอมเชิงพุทธบูรณาการว่า ผู้ประนีประนอมจะต้องรักษาไว้เป็นความลับ ในขณะที่เข้าสู่กระบวนการประนีประนอม ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่คู่ความเปิดเผย ผู้ประนีประนอมต้องมีความจริงใจต่อคู่ความ ในความเป็นกัลยาณมิตรหรือมิตรแท้ในฐานะเสมือนว่าเป็นมิตรผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์

1.6 จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน พบว่า ด้านลดปริมาณคดีของศาลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 6.4 ปริมาณคดีในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาที่ลดลงอันเนื่องมาจากการประนีประนอมข้อพิพาทเนื่องจากข้อพิพาทที่สามารถตกลงกันได้ก็จะทำให้คดีไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีปกติของศาลจึงทำให้ผู้พิพากษามีเวลาในการพิจารณาคดีที่มีปัญหาข้อกฎหมายยุ่งยากมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาการจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ (โชติช่วง ท้าววงศ์, 2555) ที่กล่าวว่า การไกล่เกลี่ยและการประนีประนอมข้อพิพาทนับเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความสามัคคี ความสงบสุขในสังคม อีกทั้งยังช่วยลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของการประนีประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมากด้วยผู้รับบริการการประนีประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีได้เล็งเห็นถึงข้อดีและประโยชน์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนจากการที่ได้เข้าร่วมกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

2. ผลการเปรียบเทียบด้านคุณลักษณะบุคคลต่อประสิทธิภาพในการระดมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

2.1 เพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างต่อประสิทธิภาพการระดมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีเนื่องจากจะเห็นได้ว่าบุคคลที่เป็นเพศชายมีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากเพศหญิง เพราะไม่ว่าเพศแตกต่างก็รับบริการอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

2.2 อายุ พบว่า มีความแตกต่างต่อประสิทธิภาพการระดมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีด้านความรวดเร็ว ด้านการสร้างคามพึงพอใจให้แก่คู่พิพาท และด้านลดปริมาณคดีของศาล เนื่องจากในแต่ละช่วงอายุนั้นมีความคิดและการแสดงออกที่ไม่เหมือนกัน

2.3 อาชีพ พบว่า มีความแตกต่างต่อประสิทธิภาพการระดมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี ด้านความรวดเร็ว ด้านการสร้างคามพึงพอใจให้แก่คู่พิพาท และด้านลดปริมาณคดีของศาล เนื่องจากในแต่ละอาชีพนั้นมีเวลาการทำงานหรือช่วงเวลาของการทำงานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการมาระดมข้อพิพาท

2.4 รายได้ พบว่า มีความแตกต่างต่อประสิทธิภาพการระดมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี ด้านความสะดวก ด้านความรวดเร็ว ด้านการสร้างคามพึงพอใจให้แก่คู่พิพาทและด้านลดปริมาณคดีของศาล เนื่องจากผู้ที่มารับบริการที่มีรายได้น้อยที่เป็นจำเลยต่างยินยอมและพยายามถ้อยทีถ้อยอาศัยในการเจรจากับฝ่ายโจทก์ เพื่อให้ยุติข้อพิพาทและเพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไปได้

2.5 สถานะในคดี พบว่า มีความแตกต่างต่อประสิทธิภาพการระดมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี ด้านการสร้างคามพึงพอใจให้แก่คู่พิพาท เนื่องจากบางครั้งคู่พิพาทอีกฝ่ายเป็นทนายความอาจเข้าข้างฝ่ายของตนมากกว่า รวมไปถึงไม่ได้แสดงเหตุผลอย่างเท่าเทียมกันตามสมควร ผู้ประนีประนอมต้องอยู่เหนือเหตุผลไม่เข้าไปโต้แย้งกับคู่พิพาท

3. ความคิดเห็นต่อปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการระดมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยในด้านกฎหมาย หรือข้อบังคับที่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อกระบวนการระดมข้อพิพาทในขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

1.1 ปัจจัยในเรื่องความสมัครใจของกลุ่มความ

ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับหลักแนวคิดสำคัญของการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความ กล่าวคือ การระดมข้อพิพาทนั้น ไม่เพียงแต่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระดมข้อพิพาท ประสงค์จะให้เกิดการเจรจาประนีประนอมยอมความกันเพียงเท่านั้น แต่หลักที่สำคัญเพื่อให้กระบวนการระดมข้อพิพาท บรรลุวัตถุประสงค์นั้น มีด้วยกันหลายประการ เช่น ความสมัครใจที่แท้จริงของกลุ่มความ

การประนีประนอมยอมความต้องไม่มีลักษณะของการบังคับ กล่าวคือ คู่กรณีที่ขัดแย้งกันมีความต้องการที่จะจัดปัญหาความขัดแย้ง หรือประเด็นพิพาทให้ยุติลง โดยตนเองไม่เสียประโยชน์หรือถูกเอารัดเอาเปรียบจนเกินสมควร ดังนั้น ความเต็มใจ และความสมัครใจในการเข้าสู่กระบวนการประนีประนอมยอมความจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ ในการยุติปัญหาความขัดแย้งร่วมกัน และการที่ไม่นำข้อกฎหมายมาพิจารณาถึงความถูกต้องของคู่ความ การประนีประนอมข้อขัดแย้งของคู่ความจะไม่กล่าวอ้างหรือพิจารณาหาข้อยุติว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดหรือถูกตามกฎหมายพยายามหลีกเลี่ยงไม่กล่าวอ้างถึงเรื่องที่ผ่านมาในอดีตอันเป็นมูลเหตุความขัดแย้ง เพราะสามารถที่จะทำให้การประนีประนอมไม่ประสบความสำเร็จได้ตามที่ต้องการ

1.2 ปัจจัยในเรื่องความชัดเจนของข้อกฎหมาย

ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับหลักแนวคิดสำคัญของการประนีประนอมยอมความ กล่าวคือ ความไม่ชัดเจนของข้อกฎหมาย ทำให้ผลสำเร็จในการประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัวยุติภายใต้ความรับผิดชอบคุณสมบัติ และทักษะของผู้ประนีประนอมเป็นอย่างมาก ไม่มีกฎระเบียบหรือวิธีการที่แน่ชัดเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประนีประนอมได้ใช้เป็นบรรทัดฐาน หรือเป็นหลักยึดที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานจำเป็นต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว และการใช้ดุลยพินิจส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นข้อผิดพลาดจึงมีโอกาที่จะเกิดขึ้นได้เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่าความไม่ชัดเจนของกระบวนการในการประนีประนอมข้อพิพาทนี้เองที่อาจก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการหาข้อยุติของคู่ความได้อีกประการหนึ่ง

2. ปัจจัยในด้านฝ่ายตัวความ ปัจจัยเกี่ยวกับโจทก์/ จำเลย ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุข้อตกลงในการเจรจาประนีประนอมข้อพิพาท

ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับหลักแนวคิดสำคัญของการประนีประนอมยอมความ กล่าวคือ ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการประนีประนอมยอมความซึ่งมีสาเหตุมาจากฝ่ายคู่ความ ซึ่งนอกจากตัวความแล้ว ยังหมายรวมถึงบุคคลที่แวดล้อมตัวความด้วย เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อน หรือทนายความ โดยลักษณะเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนและเกิดจากหลายสาเหตุ ซึ่งสาเหตุสำคัญบางประการเป็นนามธรรม อันได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึกความโกรธ ความกลัว ความต้องการเอาชนะ ล้วนเป็นสาเหตุที่แก้ไขได้ค่อนข้างยาก จำเป็นต้องอบรมให้ความรู้ โดยเฉพาะทนายความ เพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างในจุดมุ่งหมายของการประนีประนอมคดีครอบครัว ซึ่งต้องมองในแง่ของความปรองดองสมานฉันท์ หรือการหย่ากันด้วยความเข้าใจเป็นหลัก มิใช่การยึดถือการแพ้ชนะ เช่น ในทางคดีโดยทั่วไป อีกทั้งต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงจะพอมิทางออกของการเจรจาร่วมกันได้

3. ปัจจัยในด้านกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท การติดต่อสื่อสารรวมถึงการนัดหมาย และการประสานงานต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับหลักแนวคิดสำคัญของการประนีประนอมยอมความ กล่าวคือ องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกระบวนการคดีครอบครัว คือ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัด

ให้มีการประนีประนอม ซึ่งบุคลากรสำคัญที่เป็นผู้จัดการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ใกล้เคียงซึ่งจะต้องเป็นผู้ดำเนินการกำหนดนัดหมาย เป็นผู้จัดการในเรื่อง วัน เวลา และขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการตามกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท สอดคล้องกับ (ภัทรพร สันตธาดาพร และประณต นันทิยะกุล, 2559) เนื่องจาก กระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการไกล่เกลี่ยจะต้องมีความรวดเร็ว เข้าใจง่ายไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ตลอดจนการให้ความสนใจดูแล และอภัยภัยอันดีของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย จะมีผลต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

4. ปัจจัยในด้านสถานที่ สิ่งแวดล้อมในการประนีประนอมข้อพิพาท

ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับหลักแนวคิดสำคัญของการประนีประนอมยอมความ กล่าวคือ สถานที่ สิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นและมีส่วนช่วยในการทำให้กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาทเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ในส่วนของปัญหาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีนั้น มีเรื่องของสถานที่ที่ใช้ในการนั่งรอในการประนีประนอมข้อพิพาทไม่เพียงพอจึงทำให้เกิดปัญหาในการอำนวยความสะดวก เห็นควรเพิ่มเก้าอี้ หรือพื้นที่ในการนั่งรอมากขึ้นเพื่อลดปัญหาด้านการบริหารจัดการสถานที่

แนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการประนีประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรี

1. ปัจจัยในด้านกฎหมาย หรือข้อบังคับที่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท ในขั้นตอนของการปฏิบัติงานนั้น เรื่องกฎหมายควรแก้ไขให้มีความชัดเจนมากกว่านี้ เพราะถ้ากฎหมายชัดเจนจะทำให้คู่ความกล้าที่จะเข้าร่วมในการประนีประนอมข้อพิพาทเพิ่มมากขึ้น

2. ปัจจัยในด้านฝ่ายตัวความ ปัจจัยเกี่ยวกับโจทก์/ จำเลย ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุข้อตกลงในการประนีประนอมข้อพิพาทนั้น ควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้หรือเผยแพร่ความรู้เรื่องการประนีประนอมข้อพิพาท และขั้นตอนในการประนีประนอมข้อพิพาทอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้คู่ความได้มีความรู้เรื่องนี้อย่างแท้จริง เช่น การจัดอบรมแบบไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นแรงจูงใจให้คู่ความสนใจที่จะเข้าร่วม

3. ปัจจัยในด้านกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท การติดต่อสื่อสารรวมถึงการนัดหมาย และการประสานงานต่าง ๆ ควรจัดให้มีบุคลากรผู้ดำเนินการนัดหมายรวมถึงการประสานงานต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วรวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการติดต่อดนัดหมาย เพื่อที่จะได้มีช่องทางที่หลากหลาย เป็นการลดอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารของคู่ความได้เป็นอย่างดี

4. ปัจจัยในด้านสถานที่ สิ่งแวดล้อมในการประนีประนอมข้อพิพาทนั้น เห็นควรเพิ่มเก้าอี้ที่นั่งรอให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อลดปัญหาให้คู่ความที่มาติดต่อและมารับบริการการประนีประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดชลบุรีที่ไม่มีเก้าอี้ที่นั่งรอ เพื่อลดปัญหาด้านการบริหารจัดการสถานที่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคของกระบวนการระดมข้อพิพาท ในศาลเยาวชนและครอบครัว ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อทราบถึงปัญหาหลักร่วมกัน และสามารถเสาะหาหนทางในการพัฒนาจากส่วนกลางในระดับนโยบายต่อไปในอนาคต
2. ควรเพิ่มตัวแปรอิสระที่น่าศึกษาเพิ่มเติม เช่น รูปแบบการระดมข้อพิพาทที่ใช้ (onsite/online) ความสำเร็จของการระดมข้อพิพาท จำนวนนัดของการระดมข้อพิพาทที่ใช้ เนื่องจากอาจทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

รายการอ้างอิง

- เกษม คมสัจธรรม. (2552). กฎหมายเกี่ยวกับการระดมข้อพิพาท. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- โชติช่วง ท้าววงศ์. (2555). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล. กรุงเทพฯ: ธนาพรส.
- ดวงเพ็ญ ทุกิต. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เนติภูมิ มายสกุล. (2560). เทคนิคการไกล่เกลี่ยสำหรับผู้ประนีประนอม: ในเทคนิคจิตวิทยาสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. กรุงเทพฯ: ธนาพรส.
- พระอดิศักดิ์ วชิรบุญ และอดุลย์ ชันทอง. (2558). คุณลักษณะของผู้ประนีประนอมเชิงพุทธบูรณาการ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 3(1).
- ลาวัลย์ นาคคิลก และสัญญา เคนาภูมิ. (2560). แนวคิดการไกล่เกลี่ยเพื่อยุติข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพิจารณา คดีของศาล. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2).
- ภัทรพร สันตชาดาพร และประณต นันทิยะกุล. (2559). การบริหารจัดการการไกล่เกลี่ยและระดมข้อพิพาทของสำนักงานเยาวชนและครอบครัว ภาค 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 3, 323-332.
- ศรีอัมพร ปานพรหม. (2551). การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครูผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนกวดวิชา โรงเรียน ไฟกัส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริชัย กุมารจันทร์, เอกราช สุวรรณรัตน์ และ กรกฎ ทองชะโชค. (2561). กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยและคุ้มครองสิทธิในศาล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 9(1), 317-328.

CHAPTER 1

- ศิริเพ็ญ จันทร์นิม. (2562). แนวทางใหม่ของการจัดการความขัดแย้งในการระงับข้อพิพาทสัญญาทางปกครอง ศึกษาเฉพาะกรณี : การกำหนดให้นำวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยคนกลางไปใช้แก้ไขข้อพิพาทในสัญญาทางปกครอง. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 11(1), 289-311.
- สรวิศ ลิ้มปรงษ์. (2555). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท: ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. กรุงเทพฯ: ธนาพรส.
- สำนักส่งเสริมงานตุลาการ. (2560). คู่มือการระงับข้อพิพาททางเลือกสำหรับประชาชน. วันที่ค้นข้อมูล 24 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก
<https://oja.coj.go.th/th/file/get/file/201809250b5239fc1b92834ee52f73355f00e533202655.pdf>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Millet, J. D. (1954). *Management in Public Science*. New York: McGraw - Hill.
- Simon, H. A. (1960). *Administrative Behavior, A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organization*. New York: The Macmillan Co.

การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงกระทำต่อคู่ครอง
A Causal Model Analysis of Violence Committed by Women Against Their
Intimate Partners

ไผพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)¹

สุมนทิพย์ จิตสว่าง (Sumonthip Chitsawang)²

¹นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Doctoral student in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Political Science,
Chulalongkorn University

²รองศาสตราจารย์ ดร., หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Assoc. Prof. Dr., Head, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science,
Chulalongkorn University

E-mail: waiphot.ku@ssru.ac.th¹, Email: sumonthip99@hotmail.com²

Received: 22 June 2023

Revised: 18 July 2023

Accepted: 8 August 2023

บทคัดย่อ

การกระทำความรุนแรงต่อคู่ครองเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมที่ส่งผลร้ายแรงต่อบุคคลและชุมชน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงกระทำต่อคู่ครอง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้หญิง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจำนวน 403 คนที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลซึ่งถูกวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในการทำความเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความรุนแรงต่อคู่ครอง นอกจากนี้ ยังพบว่าประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อสังคมแบบปิตาธิปไตยและการยอมรับความรุนแรง ในขณะที่การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงและทัศนคติต่อสังคมแบบปิตาธิปไตยไม่มีผลต่อการกระทำความรุนแรงต่อคู่ครอง อย่างไรก็ตาม การวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ ประกอบด้วย การแก้ไขและ

รับมือกับปัญหาดังแต่ระยะเริ่มต้น การเฝ้าระวังที่คำนึงถึงความเจ็บปวดทางด้านจิตใจ ความอ่อนไหวต่อประเด็นด้านวัฒนธรรม และการทำงานร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ความรุนแรงในครอบครัว, ความรุนแรงต่อคู่ครอง, ผู้เป็นเหยื่อเพศชาย, ผู้กระทำความรุนแรงเป็นผู้หญิง

Abstract

Intimate partner violence is a significant societal issue with detrimental consequences for individuals and communities. This present research objective was to examine risk factors influencing intimate partner violence against men. The participants of this study were 403 women of the Eastern region of Thailand derived from multi-stage sampling. Questionnaire was employed to collect the data which was then analyzed using structural equation modeling (SEM). The findings indicate that experiences of domestic violence were important factors in understanding intimate partner violence. Experiences of family violence directly influence attitudes towards a patriarchal society and acceptance of violence, while victimization and attitudes towards a patriarchal society do not have a direct impact on intimate partner violence. However, research reveals complex relationships between these factors. The implications suggest the need for a comprehensive approach that includes early intervention, trauma-informed practices, cultural sensitivity, and collaboration among stakeholders.

Keywords: Domestic violence, Intimate partner violence, Male victims, Women perpetrator

Introduction

When discussing the issue of violence in families, we often think of violent acts committed by men against women or children as the primary focus. According to a report by the World Health Organization (WHO, 2012), it is evident that women are more likely to be victims of violence, particularly physical harm. The reason we primarily associate family violence and physical abuse with men perpetrating against women or children is due to increased research and positive communication in this direction in the past. Additionally, the WHO report highlights that women are more often subjected to violence than men in some cases, which can be attributed to social and cultural factors that influence the roles and power dynamics of men and women in society (WHO, 2012). However, it is important to note that family violence and physical abuse are not exclusive to women. Men can also be victims of domestic

violence. Although the WHO reports that women are more likely to experience violence, other statistics indicate that men can also be victims of family violence. There may be instances where male victims are overlooked or not acknowledged.

The prevalence of intimate partner violence against men is a topic of ongoing research and discussion. While there is a substantial body of evidence showing that women are more likely to experience intimate partner violence, studies have also indicated that men can be victims of such violence. According to a study published in the *Journal of Interpersonal Violence* in 2017, which analyzed data from the National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS), approximately 7.4% of men in the United States reported experiencing severe physical violence by an intimate partner at some point in their lives (Smith et al., 2017). Another study published in the same journal in 2020, which analyzed data from the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) survey on violence against women and men, found that among the male respondents in the European Union, 5% reported experiencing physical violence by an intimate partner since the age of 15 (Breiding et al., 2020).

Intimate partner violence can take various forms, including (1) physical violence, such as slapping, throwing things, pushing, colliding, kicking, punching, wrestling, beating, choking, using weapons, and other forms of action, either with or without a weapon, that causes the other party to be injured. (2) Psychological violence, such as using offensive language, cursing, threatening, using inappropriate nicknames, abandonment, withholding money, making the other party feel worthless, etc. (3) Sexual violence, such as forced sex, being forced to have unnatural sexual intercourse, etc., and (4) Violence that combines physical and sexual violence. However, when considering the pattern of violent acts that women commit against men who are husbands, it is found that there are slightly different patterns, such as in Nigeria, women commit violence against their husbands by punching, kicking, slapping, scratching with nails, refusing sex, and murder (Adebayo, 2014). Meanwhile, Dempsey (2013) explains that the use of violence that women commit against men is often primarily physical and psychological, while sexual violence that women commit against men is not often seen.

Intimate partner violence where women are the perpetrator against men is a phenomenon that has received little attention, both academically and in mass media (Hines & Douglas, 2009). Hogan (2016) confirmed that understanding and studying male victimization is somewhat limited due to traditional concepts prioritizing violence against women and children. As a result, instances of men experiencing violence tend not to receive the societal or governmental attention they should. Society tends to overlook this issue as it is not yet seen as a critical problem, primarily because the statistics of reports made to

responsible authorities are relatively low. This might be because men feel embarrassed about reporting to the police. In studies conducted in the United States, it was found that between 7 to 29 percent of male samples reported experiencing stalking violence. Considering the cultural context of Asians, men do not disclose experiences of violence due to feelings of shame and a sense of loss of face because they could not fulfill their masculine roles properly (Cheung, Leung, & Tsui, 2009).

Intimate partner violence has become a problem affecting the state's budget in terms of providing health care for the population (Adebayo, 2014). A study by Peterson et al. (2018) estimated the cost of victimization for men at \$23,414 per victim. However, when considering the overall loss to victims, both women and men, it was found to cost the United States up to 3.6 trillion dollars. This includes 59% for medical treatment, 37% for productivity loss, 2% for judicial expenses, and another 2% for other losses such as property damage. The World Health Organization (WHO, 2006) stated that intimate partner violence leads to various physical and mental health impacts on the victims, such as mental health problems and suicide. Dempsey (2013) further elaborated that those victims of intimate partner violence face problems such as insomnia, nightmares, depression, reduced self-esteem, trust issues, relationship problems, fear, anxiety, startled responses, and isolation from family and friends. Furthermore, this can lead to symptoms of post-traumatic stress disorder, abnormal physical symptoms, and deteriorating health, and affects children who are aware of these family problems, causing them to have problems with short-term attention (Hines & Douglas, 2016).

Considering the issues mentioned above, it's evident that the problem of domestic violence is primarily viewed in terms of violence against women, while violence against men also persists in every society. However, in the past few years, research has mainly focused on violence against children (Thailand's Institute for Justice, 2020; Duangsuwan et al., 2022; de Oliveira et al., 2021; Al-Mohannadi et al., 2022; Cuartas et al., 2022; Meinck et al., 2022; Villaveces & Viswanathan, 2022), women (Nunart et al., 2021; Bhattacharya et al., 2020; Hegel et al., 2023; Stanek et al., 2023), and the elderly (Sammawong et al., 2017; Ditsabunchong, 2019; Kulsawad et al., 2020; Ludvigsson et al., 2020; Meyer et al., 2020; Nozapour et al., 2022). In contrast, studies concerning violence against men in Thailand are not as extensive, but there's increasing interest from scholars, such as in the academic paper by Phanthong et al. (2022), which examines the concept, theories, and research concerning domestic violence against men, including the cause of violence, the level of violence, factors influencing violence, and the nature of violent behavior. However, this primarily involves reviewing literature from overseas, reflecting that the issue of domestic violence against men has been overlooked or ignored. This is evident from the lack of

serious and systematic collection of data on violence against men by responsible government agencies. Moreover, research on this topic in Thailand is still scarce. Therefore, the researcher aims to reveal and expose the situation of intimate partner violence against men in Thailand, where women are the perpetrators, its risk factors, and to develop a causal model showing the relationship between various factors affecting such violence. This will aid in suggesting ways to understand and solve the problem for related agencies in the future.

Literature Review

Intimate Partner Violence

The World Health Organization (WHO, 2010) defines intimate partner violence as behavior in a relationship that causes physical, sexual, or psychological harm, including acts of physical aggression, sexual coercion, psychological abuse, and controlling behaviors. Breiding et al. (2015) explained that intimate partner violence includes physical violence, sexual violence, stalking, and psychological aggression including coercive tactics by a current or former intimate partner such as a spouse, boyfriend, dating partner, or sleeping partner. While the Home Office (2015) of the UK defines intimate partner violence in a more general sense due to UK law giving importance to gender equality between women and men. Therefore, intimate partner violence refers to controlling behavior and coercive behavior that constitutes a criminal offense. From the above different definitions, it can be concluded that intimate partner violence refers to behavior that causes physical, psychological, and sexual harm to one's own partner, which is considered a violation of human rights, including controlling behaviors.

Risk Factors of Intimate Partner Violence Against Men

Intimate partner violence arises from several causes, which can be categorized into three main factors: (1) individual factors such as age (WHO, 2012), level of education (WHO, 2012; Tsiko, 2016; Malik, Singh, & Anuradha, 2019), ethnicity (Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), social class (Malik, Singh, & Anuradha, 2019), region of residence (Gubi & Wandera; 2022), experience of violence as a child (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Tsiko, 2016; Gubi & Wandera; 2022; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), use of alcohol or drugs (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Tsiko, 2016; Chester & DeWall, 2017; Malik, Singh, & Anuradha, 2019; Kolbe & Büttner, 2020; Gubi & Wandera; 2022; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), personality disorders (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Chester & DeWall, 2017; Kolbe & Büttner, 2020), physical disabilities (Chester & DeWall, 2017; Kolbe & Büttner, 2020), fear (Jeffries & Ball, 2008), stress (Finneran & Stephenson, 2014), acceptance of violence (WHO, 2012), experience of

intimate partner violence in the past (WHO, 2012); (2) relationship factors such as conflicts and dissatisfaction in the relationship (WHO, 2012; Finneran & Stephenson, 2014; Kolbe & Büttner, 2020), male-dominated society in the family (WHO, 2012), financial stress (WHO, 2012; Malik, Singh, & Anuradha, 2019), polygamy/honesty (WHO, 2012; Tsiko, 2016; Chester & DeWall, 2017; Gubi & Wandera, 2022), jealousy (Kolbe & Büttner, 2020), having partners at an inappropriate age (Malik, Singh, & Anuradha, 2019), type of relationship (Tsiko, 2016), power and negotiation (Finneran & Stephenson, 2014), lack of respect for the partner's autonomy (Finneran & Stephenson, 2014), and educational disparity between partners (WHO, 2012); and (3) social factors such as gender inequality (WHO, 2012), poverty (WHO, 2012; Tsiko, 2016; Malik, Singh, & Anuradha, 2019), socioeconomic status (WHO, 2012), weak legal measures (WHO, 2012), communities with weak measures against issues (WHO, 2012), and society's acceptance of violence as a problem-solving method (WHO, 2012; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023)

Conceptual Framework

The research framework is developed from reviewing concepts, theories, and related literature, which indicates that the causes of violence against intimate partners consist of various factors including experiences of family violence (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Tsiko, 2016; Gubi & Wandera, 2022; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), victimization (Swan et al., 2008; Hines & Douglas, 2010; Alifanoviene, Sapelyte, & Patkanskiene, 2013; Whitaker, 2014; Musune, Gadsen, & Kusanthan, 2016), acceptance of violence (Tilbrook, Allan, & Dear, 2010; WHO, 2012; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), and attitude toward a patriarchal society (Muller, Desmarais, & Hamel, 2009; Hines & Douglas, 2010; WHO, 2012; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023). Moreover, past studies have found relationships between experiences of family violence and acceptance of violence (Walsh et al., 2007), experiences of violence and attitude toward a patriarchal society (Idriss, 2022), experiences of family violence and victimization (Centers for Disease Control and Prevention (CDC), 2008), attitude toward a patriarchal society and victimization (Idriss, 2022; Alsawalqa, 2023), and acceptance of violence and victimization (Spencer et al., 2021), as shown in Figure 1.

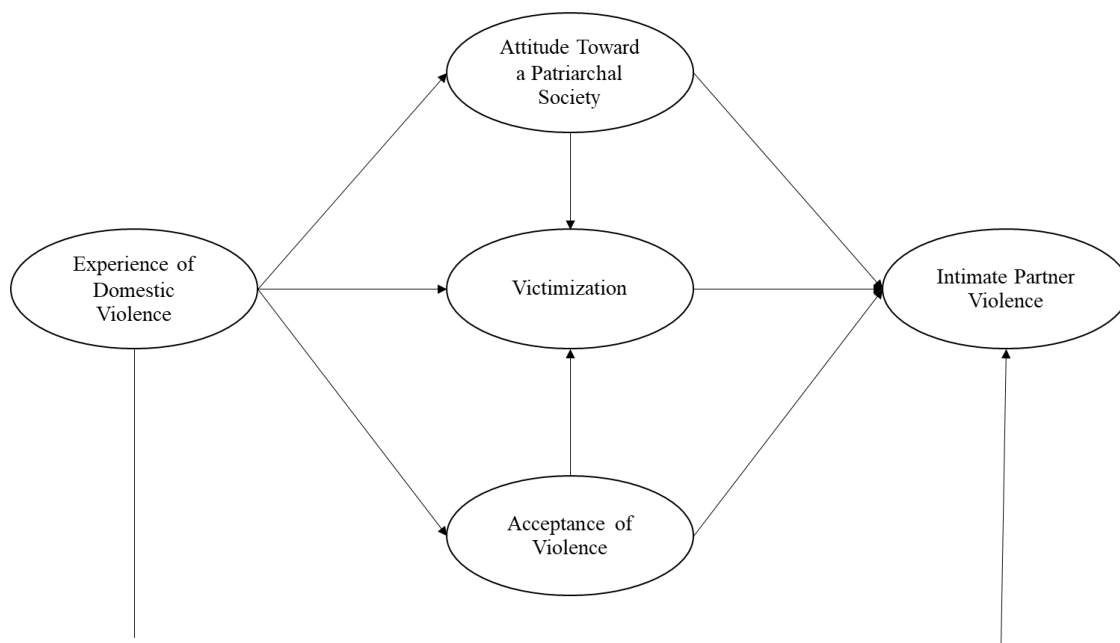

Figure 1. Conceptual framework

From the above conceptual framework, it leads to the formulation of 10 research hypotheses, as follows:

- H1: Experiences of family violence influence intimate partner violence.
- H2: Attitude toward a patriarchal society influences intimate partner violence.
- H3: Acceptance of violence influences intimate partner violence.
- H4: Victimization influences violence intimate partner violence.
- H5: Experiences of family violence influence attitudes toward a patriarchal society.
- H6: Experiences of family violence influence acceptance of violence.
- H7: Experiences of family violence influence victimization.
- H8: Attitude toward a patriarchal society influences victimization.
- H9: Acceptance of violence influences victimization.
- H10: The developed model of causation for intimate partner violence against men is consistent with empirical data.

Methods

Population

The population used in this study is women who are in a relationship or married, including women who have had a partner, are separated, or are in the process of dating, residing in the Eastern

region of Thailand. The researcher uses a comparison of the sample group's proportion to the actual population of women aged 18 and above.

Sample

The sample used in this study consists of women who are in a relationship or married, including women who have had a partner, are separated, or are in the process of dating, residing in the Eastern region of Thailand. However, most structural equation analysis uses the method of maximum likelihood estimation (MLE), so using too small sample size may result in estimates from repeated calculations (iteration) that cannot find the best value (converge) or have abnormal estimates such as a negative variance value. The appropriate sample size is usually calculated from the ratio between the sample size and the number of coefficients to be estimated. According to the literature, sample sizes of 100-400 are suitable for SEM analysis (Molwus et al., 2013). Therefore, the appropriate sample size should be 10 X 40, which is at least 400 people. A total of 440 surveys were handed out, and out of these, 403 completed ones were returned and included in the analysis.

Sampling

The study uses a multi-stage sampling method. The first stage involves randomly selecting four provinces from the seven provinces in the Eastern region of Thailand, namely Prachinburi, Sa Kaeo, Chachoengsao, Chonburi, Rayong, Chanthaburi, and Trat. From the draw, four provinces were chosen for the actual data collection: Chonburi, Chanthaburi, Trat, and Prachinburi. In the next stage, the sample size for each province was determined by comparing it to the proportion of the female population aged 18 and over in that province. A simple random sampling method was then employed, yielding a total sample size of 400 individuals across the four provinces.

Measures

The researchers used a questionnaire as a tool for collecting data. According to demographic information, the questionnaire was designed by the researchers and included details about demographic characteristics such as age, education level, occupation, relationship status, and average monthly income. Attitude toward a Patriarchal Society (APS), Experience of Domestic Violence (EDV), Acceptance of Violence (AOV), Victimization (VICT), and Intimate Partner Violence (IPV) measures were created by researchers following relevant theories and concepts and measured on a 5-point Likert scale. Their Cronbach's alpha coefficients were .774, .771, .770, .810, and .686 in that order.

Data Analysis

Descriptive statistics, such as percentage, frequency, mean, and standard deviation were employed to explain the attributes of each variable. Inferential statistics analysis was employed to examine the causal relationships between variables such as experiences of domestic violence, acceptance of violence, victimization, attitude toward patriarchal society, and acts of violence toward spouses. This is done by using structural equation modeling (SEM) to estimate the causal relationships and to test the consistency of the model with empirical data.

Results*Demographic Information*

According to the descriptive analysis, it was found that the sample group with a bachelor's degree and below had a close number, accounting for 47.64% and 47.39% respectively. About 26.55% were employees of private companies, followed by farmers or laborers, accounting for 21.84%. Most of the sample group were married but not officially registered, accounting for 49.13%, while those who were married and had registered their marriage were 41.44%. In addition, the sample group had an average age of about 39 years and an average monthly income of approximately 18,600 Baht. The details are in Table 1.

Table 1 Demographic characteristics of the participants n = 403

Demographic characteristics	Frequency	Percentage
Education		
Lower than a bachelor's degree	191	47.39
Bachelor's degree	192	47.64
Higher than bachelor's degree	20	4.96
Occupation		
Farmer/Worker	88	21.84
Business owner	75	18.61
Civil servants/state enterprise employees	71	17.62
Company employee	107	26.55
Others	62	15.38

Demographic characteristics	Frequency	Percentage
Current marital status		
Married (Registered)	167	41.44
Married (Non-registered)	198	49.13
Divorced	31	7.69
Separated	7	1.74
Other characteristics		
Age	Mean	S.D.
	39.02	12.57
Income	18633.08	12684.20

Structural Equation Modeling Results

Firstly, the authors conducted the confirmatory factor analysis (CFA) to validate a theoretical measurement model. Then, structural equation modeling was employed to examine the relationship between each latent variable.

The confirmatory factor analysis (CFA) found the model chi-square of 1409.278 with 242 degrees of freedom. The p -value was significant as suggested by Hair et al. (2010). The values of GFI and RMSEA, the absolute fit index, were .739 and .110 respectively. These values indicate the hypothesized model did not fit with the empirical data. The normed chi-square was 5.823 which falls over 3.00 indicating unfit for the CFA model. According to the incremental fit indices, the CFI had a value of .741, which falls below the suggested cut-off values. Then, the authors adjusted the model in accordance with the modification indices. We found that the adjusted model fits with the empirical data indicating a theoretical measurement model is valid. All information on goodness-of-fit statistics is illustrated in Table 2.

Table 2 Fit test results of the CFA model

Fit statistics	Recommended value	Results	
		Hypothesized model	Adjusted model
χ^2/df	≤ 3.00	5.823	1.756
RMSEA	$\leq .08$	.110	.043
RMR	$\leq .08$	.08	.045
GFI	$\geq .90$	.739	.945

Fit statistics	Recommended value	Results	
		Hypothesized model	Adjusted model
CFI	$\geq .90$	.741	.971
TLI	$\geq .90$	.704	.954

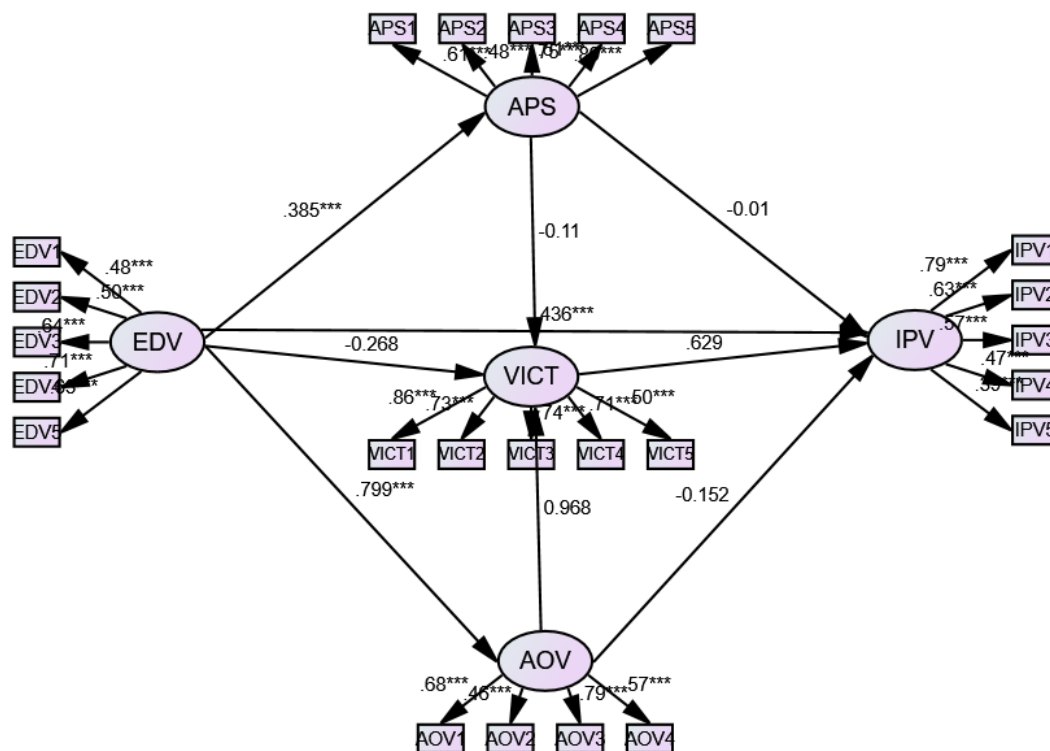
Sources: Rujit & Liemsuwan (2021)

Then, the structural equation modeling analysis was employed to examine the relationship between each latent variable. According to the results, the model chi-square of 1526.966 with 243 degrees of freedom. The p -value was significant as suggested by Hair et al. (2010). The values of GFI and RMSEA, the absolute fit index, were .725 and .115 respectively. These values indicate the hypothesized model did not fit with the empirical data. The normed chi-square was 6.248 which falls over 3.00 indicating unfit for the SEM model. According to the incremental fit indices, the CFI had a value of .715, which falls below the suggested cut-off values. Then, the authors adjusted the model in accordance with the modification indices. We found that the adjusted model fits with the empirical data. All information on goodness-of-fit statistics is illustrated in Table 3 and Figure 2.

Table 3 Fit test results of the SEM model

Fit statistics	Recommended value	Results	
		Hypothesized model	Adjusted model
χ^2/df	≤ 3.00	6.248	1.747
RMSEA	$\leq .08$	.115	.043
RMR	$\leq .08$	.096	.045
GFI	$\geq .90$	.725	.943
CFI	$\geq .90$	.715	.971
TLI	$\geq .90$	.676	.954

Sources: Rujit & Liemsuwan (2021)

Chi-square = 305.670, df = 175, Chi-square/df = 1.744, p = .000, GFI = .943, CFI = .971, TLI = .954, RMSEA = .043, RMR = .045, NFI = .936

Figure 2. Adjusted SEM model

The results of the hypothetical testing indicated that the direct factor influencing intimate partner violence (IPV) is the experience of domestic violence (EDV). Other variables, such as attitudes toward patriarchal society (APS), victimization (VICT), and acceptance of violence (AOV), did not have a direct impact on intimate partner violence (IPV). However, research findings reveal that experiences of domestic violence (EDV) directly influence attitudes towards a patriarchal society (ADS) and acceptance of violence (AOV).

Discussion

The research framework for understanding the causes of violence against intimate partners is built upon a comprehensive review of concepts, theories, and related literature. The cited studies and sources suggest that multiple factors contribute to the occurrence of intimate partner violence. Experiences of domestic violence have consistently emerged as a significant factor associated with intimate partner violence. This finding is supported by studies conducted by Jeffries and Ball (2008), WHO (World Health Organization) in 2012, Tsiko (2016), Gubi and Wandera (2022), and Oyediran, Spencer, and Stith (2023).

These studies collectively highlight the influence of past exposure to violence within the family environment on the likelihood of engaging in violence against intimate partners. Victimization has also been identified as a contributing factor to intimate partner violence. Swan et al. (2008), Hines and Douglas (2010), Alifanoviene, Sapelyte, and Patkanskiene (2013), Whitaker (2014), and Musune, Gadsen, and Kusanthan (2016) provide evidence linking victimization experiences to the perpetration of violence in intimate relationships. However, the present research findings found that there is no relationship between these two variables. Hence, an in-depth study in the Thai context should be conducted in future research. The studies by Tilbrook, Allan, and Dear (2010), WHO (2012), and Oyediran, Spencer, and Stith (2023) emphasize the role of attitudes toward violence in shaping individuals' behavior within intimate relationships. However, the findings indicated that there is no relationship between the two variables. The findings, therefore, did not support the results of previous studies. Attitudes towards a patriarchal society have also been found to be linked to intimate partner violence. Muller, Desmarais, and Hamel (2009), Hines and Douglas (2010), WHO (2012), and Oyediran, Spencer, and Stith (2023) provide evidence of the connection between patriarchal beliefs and the perpetration of violence against intimate partners. The findings of previous studies were not consistent with the findings of the present study. Hence, societal norms should be considered in future studies. Furthermore, previous research has revealed relationships between various factors. For example, studies have found associations between experiences of family violence and acceptance of violence (Walsh et al., 2007), experiences of violence, and attitudes towards a patriarchal society (Idriss, 2022). The findings of the present study were consistent with the mentioned results. On the other hand, some relationships between each variable such as experiences of family violence and victimization (Centers for Disease Control and Prevention (CDC), 2008), attitude towards a patriarchal society and victimization (Idriss, 2022; Alsawalqa, 2023), and acceptance of violence and victimization (Spencer et al., 2021) was not supported by the findings of the present study. By synthesizing the findings of these studies, it becomes evident that intimate partner violence is a complex issue influenced mainly by experiences of domestic violence while previous studies found victimization, acceptance of violence, and attitudes towards a patriarchal society as influential factors. These findings underscore the importance of adopting a comprehensive approach to prevent and address intimate partner violence, addressing not only the immediate factors but also the underlying societal norms and beliefs that perpetuate violence in relationships.

Implications

The implications of the discussed findings are significant for addressing and preventing intimate partner violence. Here are some key implications:

1 . Integrated approach: Intimate partner violence is a complex issue influenced by multiple factors. The findings suggest the need for an integrated approach that addresses the interplay between experiences of family violence, victimization, acceptance of violence, and attitudes toward a patriarchal society. Interventions should consider the interconnected nature of these factors and develop comprehensive strategies that target multiple levels (individual, family, community, and society) to effectively prevent and address intimate partner violence.

2. Early intervention: The research highlights the importance of early intervention to break the cycle of violence. Identifying and addressing experiences of family violence, victimization, and acceptance of violence at an early stage can help prevent the development of violent behaviors and promote healthier relationship dynamics. Early intervention programs should be implemented in schools, community settings, and healthcare systems to identify and support individuals who may be at risk or have experienced violence.

3 . Trauma-informed approaches: Recognizing the trauma associated with intimate partner violence, it is crucial to adopt trauma-informed approaches in interventions and support services. This involves creating safe and supportive environments, providing empathetic and sensitive care, and considering the impact of trauma on individuals' behaviors and well-being. Trauma-informed approaches can help survivors feel validated, empowered, and supported throughout their healing process.

4 . Cultural sensitivity: Interventions and support services should be culturally sensitive and tailored to the diverse needs of different communities. Cultural beliefs, values, and norms play a significant role in shaping attitudes toward violence and help-seeking behaviors. Engaging community leaders, cultural mediators, and grassroots organizations can facilitate effective communication, trust-building, and the development of interventions that resonate with specific cultural contexts.

5 . Prevention through education: Education is a powerful tool in preventing intimate partner violence. Comprehensive education programs should be implemented from an early age, promoting healthy relationship skills, communication, consent, gender equality, and non-violent conflict resolution. Educational initiatives should also target broader societal attitudes, challenging patriarchal beliefs and promoting social norms that reject violence and prioritize respect, equality, and non-violence.

6 . Collaborative partnerships: Collaboration and coordination among different stakeholders, including government agencies, NGOs, healthcare providers, educators, law enforcement, and community organizations, are crucial in addressing intimate partner violence. Establishing partnerships allows for the sharing of resources, expertise, and best practices, creating a more effective and holistic response to the issue.

7 . Continuous evaluation and improvement: It is essential to continually evaluate the effectiveness of interventions, prevention programs, and support services. Regular monitoring and evaluation can help identify gaps, measure outcomes, and inform evidence-based improvements in policies and practices. Collecting data on prevalence, risk factors, and the impact of interventions is essential for designing targeted and impactful strategies.

By considering these implications, policymakers, practitioners, and communities can work together to develop comprehensive, culturally sensitive, and evidence-based approaches that address the root causes of intimate partner violence and promote healthy, safe, and respectful relationships.

Future Research Directions

Future research in the field of intimate partner violence can further deepen our understanding of complex dynamics and contribute to the development of more effective prevention and intervention strategies. Here are some potential research directions:

1 . Longitudinal studies: Conduct longitudinal studies to examine the long-term effects and trajectories of intimate partner violence. This can help identify factors that contribute to the initiation, escalation, or cessation of violence over time and provide insights into potential points of intervention.

2. Intersectionality: Explore the intersectionality of intimate partner violence by examining how various social identities (such as race, ethnicity, socioeconomic status, sexual orientation, and disability) intersect with experiences of violence. This can help uncover unique risk factors, barriers to seeking help, and the impact of intersecting forms of oppression on individuals' experiences of intimate partner violence.

3 . Technology-mediated violence: Investigate the role of technology in intimate partner violence, including cyberstalking, harassment, and the use of digital platforms for controlling or coercive behaviors. Research can focus on understanding the prevalence, impact, and effective responses to technology-mediated violence within intimate relationships.

4 . Protective factors and resilience: Explore protective factors that buffer against intimate partner violence and promote resilience in survivors. Investigate factors such as social support networks, individual coping strategies, community resources, and institutional responses that contribute to preventing or mitigating the negative effects of intimate partner violence.

5 . Cultural variations: Conduct cross-cultural research to examine how cultural contexts shape the prevalence, dynamics, and responses to intimate partner violence. This can help identify culturally specific risk and protective factors, inform culturally sensitive interventions, and enhance our understanding of the broader social and cultural influences on intimate partner violence.

6 . Male victims and LGBTQ+ populations: Increase research focus on understanding the unique experiences and needs of male victims of intimate partner violence and individuals in LGBTQ+ relationships. This includes exploring barriers to disclosure, accessing support services, and developing interventions that are inclusive and responsive to their specific circumstances.

7 . Prevention and intervention approach: Evaluate the effectiveness of prevention and intervention programs, including school-based programs, community initiatives, and therapeutic interventions. Research can help identify promising practices, assess the long-term impacts of interventions, and inform evidence-based policies and programs.

8 . Innovative methodologies: Explore innovative research methodologies, including qualitative approaches, participatory research, and mixed-methods designs, to capture the complexity and nuances of intimate partner violence. Incorporating the perspectives and experiences of survivors, perpetrators, and other stakeholders can provide valuable insights for designing more targeted and impactful interventions.

By addressing these research areas, we can continue to advance our knowledge of intimate partner violence, inform evidence-based practices, and work toward the prevention and eradication of violence in intimate relationships.

Conclusion

In conclusion, intimate partner violence is a complex issue influenced by multiple factors. The findings discussed in this context emphasize the significance of experiences of family violence, victimization, acceptance of violence, and attitudes toward a patriarchal society in understanding and addressing intimate partner violence. These findings highlight the importance of early intervention, trauma-informed approaches, cultural sensitivity, and collaborative efforts in preventing and responding to intimate partner violence. To effectively address intimate partner violence, it is crucial to adopt a

comprehensive and integrated approach that considers the interplay between various factors and incorporates prevention, early intervention, support services, education, and policy reforms. The implications derived from the findings underscore the importance of strengthening support services, promoting education and awareness, engaging men, and boys, challenging patriarchal norms, and fostering collaborative partnerships among stakeholders. Future research directions, including longitudinal studies, intersectionality, technology-mediated violence, protective factors and resilience, cultural variations, male victims, and LGBTQ+ populations, prevention and intervention approaches, and innovative methodologies, can further enhance our understanding of intimate partner violence and inform evidence-based practices. By prioritizing prevention, early intervention, survivor support, and societal change, we can work towards creating safe, respectful, and equitable relationships for all individuals. It is essential to continue to raise awareness, advocate for policy reforms, and allocate resources to effectively address and ultimately eradicate intimate partner violence.

References

- Adebayo, A. A. (2014). Domestic violence against men: Balancing the gender issues in Nigeria. *American Journal of Sociological Research*, 4(1), 14-19.
- Al-Mohannadi, S. A., Al-Harashsheh, S., Atari, S., Jilani, N., Al-Hail, G., & Sigodo, K. (2022). Addressing violence against children: A case review in the state of Qatar. *Frontiers in Public Health*, 10, 859325.
- Alifanoviene, D., Sapelyte, O., & Patkanskiene, L. (2013). Domestic violence against the man: The structure of emotional experience. *Social Welfare Interdisciplinary Approach*, 3(1), 31-40.
- Alsawalqa, R. O. (2023). A qualitative study to investigate male victims' experiences of female-perpetrated domestic abuse in Jordan. *Current Psychology*, 42(7), 5505-5520.
- Bhattacharya, A., Yasmin, S., Bhattacharya, A., Baur, B., & Madhwani, K. P. (2020). Domestic violence against women: A hidden and deeply rooted health issue in India. *Journal of Family Medicine and Primary Care* 9(10), 5229-5235
- Breiding, M. J., Basile, K. C., Smith, S. G., Black, M. C., & Mahendra, R. R. (2020). *Intimate partner violence surveillance: Uniform definitions and recommended data elements, Version 2.0*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.

- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2008). *Intimate partner violence: Consequences*. Retrieved June 19, 2022 from <http://www.cdc.gov/ViolencePrevention/intimatepartner violence/consequences.html>
- Chester, D. S., & DeWall, C. N. (2017). The roots of intimate partner violence. *Current Opinion in Psychology*, 19, 55-59.
- Cheung, M., Leung, P., & Tsui, V. (2009). Asian male domestic violence victims: Services exclusive for men. *Journal of Family Violence*, 24(7), 447-462.
- Cuartas, J., McCoy, D., Yoshikawa, H., Bass, M., Salazar, A., Metheny, N., & Knaul, F. (2022). Prevention of violence against children in the home: an overview of reviews protocol. *Systematic Review*, 11, 272.
- de Oliveira, S. M. T., Galdeano, E. A., da Trindade, E. M. G. G., Fernandez, R. S., Buchaim, R. L., Buchaim, D.V., da Cunha, M. R., & Passos, S. D. (2021). Epidemiological study of violence against children and its increase during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(19), 10061.
- Dempsey, B. (2013). *Men's experience of domestic abuse in Scotland*. Edinburgh: AMIS (Abused Men in Scotland).
- Ditsabunchong, R., & Siri, P. (2019). Reflection of Elderly Abuse in Thai Newspaper. *Journal of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 10(1), 154-174.
- Donovan, C., Hester, M., Holmes, J., & McCarry, M. (2006). *Comparing domestic abuse in same sex and heterosexual relationships*. Bristol: University of Bristol.
- Duangsuwan, N., Kaewkabthong, H., Thanaganjana, W., Saesa, N., & Jehtae, H. (2022). Children and Domestic Violence. *Journal of Social Work*, 30(1), 178-216.
- Finneran, C., & Stephenson, R. (2014). Antecedents of intimate partner violence among gay and bisexual men. *Violence and Victims*, 29(3), 422-435.
- Gubi, D., & Wandera, S. O. (2022). Prevalence and correlates of intimate partner violence among ever-married men in Uganda: a cross-sectional survey. *BMC Public Health*, 22(1), 535.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010) *Multivariate Data Analysis* (7th Edition). New York: Pearson.

- Hegel, J., Cummings, J. A., Toews, K., Knowles, L. A., Willcott-Benoit, W., Palermo, A. M., & Deleurme, K. A. (2023). Women survivors of adolescent dating violence describe the maintenance of their abusive relationships: First person stories via YouTube. *Violence Against Women*, 29(5), 817–835.
- Hines, D. A., & Douglas, E. M. (2009). Women’s use of intimate partner violence against men: Prevalence, implications, and consequences. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 18, 572–586.
- Hines, D. A., & Douglas, E. M. (2010). Intimate terrorism by women toward men: does it exist?. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 2(3), 36-56.
- Hines, D. A., & Douglas, E. M. (2016). Sexual aggression experiences among male victims of physical partner violence: Prevalence, severity, and health correlates for male victims and their children. *Archives of Sexual Behavior*, 45(5), 1133–1151.
- Hogan, K. (2016). *Men’s experiences of female-perpetrated intimate partner violence: A qualitative exploration*. Unpublished doctoral dissertation, University of the West of England, UK.
- Home Office. (2015). Controlling or coercive behaviour in an intimate or family relationship statutory guidance framework. Retrieved October 31, 2019 from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/482528/Controlling_or_coercive_behaviour_-_statutory_guidance.pdf
- Idriss, M. M. (2022). Abused by the patriarchy: Male victims, masculinity, “honor”-based abuse and forced marriages. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(13–14), 11905–11932.
- Jeffries, S., & Ball, M. J. (2008). Male same-sex intimate partner violence: A descriptive review and call for further research. *Murdoch e-Law Review*, 15(1), 134-179.
- Kolbe, V., & Büttner, A. (2020). Domestic violence against men—prevalence and risk factors. *Deutsches Ärzteblatt International*, 117(31-32), 534–541.
- Kulsawad, T., Samart, T., & Thawatchawanannan, A. (2020). Domestic violence against the elderly: Causes and prevention strategies. *Journal of Politics, Administration and Law*, 12(2), 111-127.
- Ludvigsson, M., Wiklund, N., Swahnberg, K., & Simmons, J. (2021). Experiences of elder abuse: a qualitative study among victims in Sweden. *BMC Geriatr*, 22, 256.
- Malik, S. J., & Anuradha, N. (2019). A cross-sectional study of gender-based violence against men in the rural area of Haryana, India. *Indian Journal of Community Medicine*, 44(1), 35-38.

- Meinck, F., Neelakantan, L., Steele, B., Jochim, J., Davies, L. M., Boyes, M., Barlow, J., & Dunne, M. (2022). Measuring violence against children: A COSMIN systematic review of the psychometric properties of child and adolescent self-report measures. *Trauma, Violence, & Abuse, 0*(0).
- Meyer, S. R., Lasater, M. E., & Garcí'a-Moreno, C. (2020). Violence against older women: A systematic review of qualitative literature. *PLoS ONE, 15*(9), e0239560.
- Molwus, J. J., Erdogan, B., & Ogunlana, S. O. (2013). *Critical success factors for stakeholder management and project success in construction projects*. In 11th International Post Graduate Research Conference (IPGRC), 8th –10th April, Media city, Manchester, University of Salford, 758 – 767.
- Muller, H. J., Desmarais, S. L., & Hamel, J. M. (2009). Do judicial responses to restraining order requests discriminate against male victims of domestic violence?. *Journal of Family Violence, 24*, 625-637.
- Musune, J., Gadsen, F., & Kusanthan, T. (2016). Factors influencing intimate partner violence against Men in Lusaka, Zambia. *Research Academy of Social Sciences, 4*(2), 119-126.
- Nozapour, J., Fallahi-Khoshknab, M., Aarsalani, N., Tabrizi, K., & Ahmadi, F. (2022). Violence against the elderly: a concept analysis utilising Walker and Avant's approach. *Family Medicine & Primary Care Review, 24*(3), 245-253.
- Nunart, T., Lahukarn, B., & Sopha, N. (2021). Domestic Violence Against Pregnant Women. *Journal of Buddhist Social Sciences and Humanities, 6*(8), 1-13.
- Oyediran, K., Spencer, C. M., & Stith, S. M. (2023). Men as victims of intimate partner violence in Cameroon and Sierra Leone. *Journal of Interpersonal Violence, 38*(5-6), 5211-5235.
- Peterson, C., Kearns, M. C., McIntosh, W. L., Estefan, L. F., Nicolaidis, C., McCollister, K. E., Gordon, A., & Florence, C. (2018). Lifetime economic burden of intimate partner violence among U.S. adults. *American Journal of Preventive Medicine, 55*(4), 433-444.
- Phanthong, V., Thepsongsaeng, P., & Plubplathong, P. (2022). 'When Men Cry: Male Victims of Domestic Violence and Abuse'. *Journal of Buddhist Psychology, 7*(2), 99-114.
- Rujit, W., & Liemsuwan, T. (2021). Causal factors influencing organizational commitment of employee in the automotive and auto parts industries: A case study of Amata City Industrial Estate Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences, 42*, 75–80.

- Sammawong, S., Sommanusorn, S., & Sumngern, C. (2017). Factors related to elder abuse from the perspective of elderly and family members. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 33(1), 90-103.
- Smith, S. G., Chen, J., Basile, K. C., Gilbert, L. K., Merrick, M. T., Patel, N., Walling, M., & Jain, A. (2017). *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010-2012 state report*. National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
- Spencer, C. M., Morgan, P., Bridges, J., Washburn-Busk, M., & Stith, S. M. (2021). The relationship between approval of violence and intimate partner violence in college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(1-2), 212-231.
- Stanek, K. A., Fox, K. A., Telep, C. W., & Trinkner, R. (2023). Who can you trust? The impact of procedural justice, trust, and police officer sex on women's sexual assault victimization reporting likelihood. *Violence Against Women*, 29(5), 860-881.
- Swan, S. C., Gambone, L. J., Caldwell, J. E., Sullivan, P. T., & Snow D. L. (2008). Review of research on women's use of violence with male intimate partner. *Violence and Victims*, 23(3), 301-314.
- Tilbrook, E., Allan, A., & Dear, G. (2010). *Intimate partner abuse of men*. Perth: Men's Advisory Network (MAN).
- Tsiko, R. G. (2016). A Spatial Latent Gaussian Model for intimate partner violence against men in Africa. *Journal of Family Violence*, 31(2016), 443-459.
- Thailand Institute of Justice. (2020). *The background of violence against a sample population aged 18-29*. Bangkok: Thailand Institute of Justice.
- Villaveces, A., & Viswanathan, S. (2022). Violence against children: multifaceted approaches to a complex problem. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 29(1), 1-2.
- Walsh, C. A., Ploeg, J., Lohfeld, L., Horne, J., MacMillan, H., & Lai, D. (2007). Violence across the lifespan: Interconnections among forms of abuse as described by marginalized Canadian elders and their care-givers. *British Journal of Social Work*, 37(3), 491-514.
- Whitaker, M. (2014). Motivational attributions about intimate partner violence among male and female perpetrators. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(3), 517-553.
- World Health Organization. (2006). *Intimate partner violence and alcohol factsheet*. Retrieved April 21, 2023, from http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/factsheets/fit_intimate.pdf

World Health Organization (2010). *Preventing intimate partner and sexual violence against women: Taking action and generating evidence*. Geneva: World Health Organization and London School of Hygiene and Tropical Medicine.

World Health Organization. (2012). *Understanding and addressing violence against women*. Retrieved October 31, 2019, from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf;jsessionid=BE092FDA05D9745A5B906F2D7F1AB0DF?sequence=1

การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงกระทำต่อคู่ครอง
A Causal Model Analysis of Violence Committed by Women Against Their
Intimate Partners

ไผพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)¹

สุมนทิพย์ จิตสว่าง (Sumonthip Chitsawang)²

¹นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Doctoral student in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Political Science,
Chulalongkorn University

²รองศาสตราจารย์ ดร., หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Assoc. Prof. Dr., Head, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science,
Chulalongkorn University

E-mail: waiphot.ku@ssru.ac.th¹, Email: sumonthip99@hotmail.com²

Received: 22 June 2023

Revised: 18 July 2023

Accepted: 8 August 2023

บทคัดย่อ

การกระทำความรุนแรงต่อคู่ครองเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมที่ส่งผลร้ายแรงต่อบุคคลและชุมชน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงกระทำต่อคู่ครอง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้หญิง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจำนวน 403 คนที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลซึ่งถูกวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในการทำความเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความรุนแรงต่อคู่ครอง นอกจากนี้ ยังพบว่าประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อสังคมแบบปิตาธิปไตยและการยอมรับความรุนแรง ในขณะที่การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงและทัศนคติต่อสังคมแบบปิตาธิปไตยไม่มีผลต่อการกระทำความรุนแรงต่อคู่ครอง อย่างไรก็ตาม การวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ ประกอบด้วย การแก้ไขและ

รับมือกับปัญหาดังแต่ระยะเริ่มต้น การเฝ้าระวังที่คำนึงถึงความเจ็บปวดทางด้านจิตใจ ความอ่อนไหวต่อประเด็นด้านวัฒนธรรม และการทำงานร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ความรุนแรงในครอบครัว, ความรุนแรงต่อคู่ครอง, ผู้เป็นเหยื่อเพศชาย, ผู้กระทำความรุนแรงเป็นผู้หญิง

Abstract

Intimate partner violence is a significant societal issue with detrimental consequences for individuals and communities. This present research objective was to examine risk factors influencing intimate partner violence against men. The participants of this study were 403 women of the Eastern region of Thailand derived from multi-stage sampling. Questionnaire was employed to collect the data which was then analyzed using structural equation modeling (SEM). The findings indicate that experiences of domestic violence were important factors in understanding intimate partner violence. Experiences of family violence directly influence attitudes towards a patriarchal society and acceptance of violence, while victimization and attitudes towards a patriarchal society do not have a direct impact on intimate partner violence. However, research reveals complex relationships between these factors. The implications suggest the need for a comprehensive approach that includes early intervention, trauma-informed practices, cultural sensitivity, and collaboration among stakeholders.

Keywords: Domestic violence, Intimate partner violence, Male victims, Women perpetrator

Introduction

When discussing the issue of violence in families, we often think of violent acts committed by men against women or children as the primary focus. According to a report by the World Health Organization (WHO, 2012), it is evident that women are more likely to be victims of violence, particularly physical harm. The reason we primarily associate family violence and physical abuse with men perpetrating against women or children is due to increased research and positive communication in this direction in the past. Additionally, the WHO report highlights that women are more often subjected to violence than men in some cases, which can be attributed to social and cultural factors that influence the roles and power dynamics of men and women in society (WHO, 2012). However, it is important to note that family violence and physical abuse are not exclusive to women. Men can also be victims of domestic

violence. Although the WHO reports that women are more likely to experience violence, other statistics indicate that men can also be victims of family violence. There may be instances where male victims are overlooked or not acknowledged.

The prevalence of intimate partner violence against men is a topic of ongoing research and discussion. While there is a substantial body of evidence showing that women are more likely to experience intimate partner violence, studies have also indicated that men can be victims of such violence. According to a study published in the *Journal of Interpersonal Violence* in 2017, which analyzed data from the National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS), approximately 7.4% of men in the United States reported experiencing severe physical violence by an intimate partner at some point in their lives (Smith et al., 2017). Another study published in the same journal in 2020, which analyzed data from the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) survey on violence against women and men, found that among the male respondents in the European Union, 5% reported experiencing physical violence by an intimate partner since the age of 15 (Breiding et al., 2020).

Intimate partner violence can take various forms, including (1) physical violence, such as slapping, throwing things, pushing, colliding, kicking, punching, wrestling, beating, choking, using weapons, and other forms of action, either with or without a weapon, that causes the other party to be injured. (2) Psychological violence, such as using offensive language, cursing, threatening, using inappropriate nicknames, abandonment, withholding money, making the other party feel worthless, etc. (3) Sexual violence, such as forced sex, being forced to have unnatural sexual intercourse, etc., and (4) Violence that combines physical and sexual violence. However, when considering the pattern of violent acts that women commit against men who are husbands, it is found that there are slightly different patterns, such as in Nigeria, women commit violence against their husbands by punching, kicking, slapping, scratching with nails, refusing sex, and murder (Adebayo, 2014). Meanwhile, Dempsey (2013) explains that the use of violence that women commit against men is often primarily physical and psychological, while sexual violence that women commit against men is not often seen.

Intimate partner violence where women are the perpetrator against men is a phenomenon that has received little attention, both academically and in mass media (Hines & Douglas, 2009). Hogan (2016) confirmed that understanding and studying male victimization is somewhat limited due to traditional concepts prioritizing violence against women and children. As a result, instances of men experiencing violence tend not to receive the societal or governmental attention they should. Society tends to overlook this issue as it is not yet seen as a critical problem, primarily because the statistics of reports made to

responsible authorities are relatively low. This might be because men feel embarrassed about reporting to the police. In studies conducted in the United States, it was found that between 7 to 29 percent of male samples reported experiencing stalking violence. Considering the cultural context of Asians, men do not disclose experiences of violence due to feelings of shame and a sense of loss of face because they could not fulfill their masculine roles properly (Cheung, Leung, & Tsui, 2009).

Intimate partner violence has become a problem affecting the state's budget in terms of providing health care for the population (Adebayo, 2014). A study by Peterson et al. (2018) estimated the cost of victimization for men at \$23,414 per victim. However, when considering the overall loss to victims, both women and men, it was found to cost the United States up to 3.6 trillion dollars. This includes 59% for medical treatment, 37% for productivity loss, 2% for judicial expenses, and another 2% for other losses such as property damage. The World Health Organization (WHO, 2006) stated that intimate partner violence leads to various physical and mental health impacts on the victims, such as mental health problems and suicide. Dempsey (2013) further elaborated that those victims of intimate partner violence face problems such as insomnia, nightmares, depression, reduced self-esteem, trust issues, relationship problems, fear, anxiety, startled responses, and isolation from family and friends. Furthermore, this can lead to symptoms of post-traumatic stress disorder, abnormal physical symptoms, and deteriorating health, and affects children who are aware of these family problems, causing them to have problems with short-term attention (Hines & Douglas, 2016).

Considering the issues mentioned above, it's evident that the problem of domestic violence is primarily viewed in terms of violence against women, while violence against men also persists in every society. However, in the past few years, research has mainly focused on violence against children (Thailand's Institute for Justice, 2020; Duangsuwan et al., 2022; de Oliveira et al., 2021; Al-Mohannadi et al., 2022; Cuartas et al., 2022; Meinck et al., 2022; Villaveces & Viswanathan, 2022), women (Nunart et al., 2021; Bhattacharya et al., 2020; Hegel et al., 2023; Stanek et al., 2023), and the elderly (Sammawong et al., 2017; Ditsabunchong, 2019; Kulsawad et al., 2020; Ludvigsson et al., 2020; Meyer et al., 2020; Nozapour et al., 2022). In contrast, studies concerning violence against men in Thailand are not as extensive, but there's increasing interest from scholars, such as in the academic paper by Phanthong et al. (2022), which examines the concept, theories, and research concerning domestic violence against men, including the cause of violence, the level of violence, factors influencing violence, and the nature of violent behavior. However, this primarily involves reviewing literature from overseas, reflecting that the issue of domestic violence against men has been overlooked or ignored. This is evident from the lack of

serious and systematic collection of data on violence against men by responsible government agencies. Moreover, research on this topic in Thailand is still scarce. Therefore, the researcher aims to reveal and expose the situation of intimate partner violence against men in Thailand, where women are the perpetrators, its risk factors, and to develop a causal model showing the relationship between various factors affecting such violence. This will aid in suggesting ways to understand and solve the problem for related agencies in the future.

Literature Review

Intimate Partner Violence

The World Health Organization (WHO, 2010) defines intimate partner violence as behavior in a relationship that causes physical, sexual, or psychological harm, including acts of physical aggression, sexual coercion, psychological abuse, and controlling behaviors. Breiding et al. (2015) explained that intimate partner violence includes physical violence, sexual violence, stalking, and psychological aggression including coercive tactics by a current or former intimate partner such as a spouse, boyfriend, dating partner, or sleeping partner. While the Home Office (2015) of the UK defines intimate partner violence in a more general sense due to UK law giving importance to gender equality between women and men. Therefore, intimate partner violence refers to controlling behavior and coercive behavior that constitutes a criminal offense. From the above different definitions, it can be concluded that intimate partner violence refers to behavior that causes physical, psychological, and sexual harm to one's own partner, which is considered a violation of human rights, including controlling behaviors.

Risk Factors of Intimate Partner Violence Against Men

Intimate partner violence arises from several causes, which can be categorized into three main factors: (1) individual factors such as age (WHO, 2012), level of education (WHO, 2012; Tsiko, 2016; Malik, Singh, & Anuradha, 2019), ethnicity (Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), social class (Malik, Singh, & Anuradha, 2019), region of residence (Gubi & Wandera; 2022), experience of violence as a child (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Tsiko, 2016; Gubi & Wandera; 2022; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), use of alcohol or drugs (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Tsiko, 2016; Chester & DeWall, 2017; Malik, Singh, & Anuradha, 2019; Kolbe & Büttner, 2020; Gubi & Wandera; 2022; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), personality disorders (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Chester & DeWall, 2017; Kolbe & Büttner, 2020), physical disabilities (Chester & DeWall, 2017; Kolbe & Büttner, 2020), fear (Jeffries & Ball, 2008), stress (Finneran & Stephenson, 2014), acceptance of violence (WHO, 2012), experience of

intimate partner violence in the past (WHO, 2012); (2) relationship factors such as conflicts and dissatisfaction in the relationship (WHO, 2012; Finneran & Stephenson, 2014; Kolbe & Büttner, 2020), male-dominated society in the family (WHO, 2012), financial stress (WHO, 2012; Malik, Singh, & Anuradha, 2019), polygamy/honesty (WHO, 2012; Tsiko, 2016; Chester & DeWall, 2017; Gubi & Wandera, 2022), jealousy (Kolbe & Büttner, 2020), having partners at an inappropriate age (Malik, Singh, & Anuradha, 2019), type of relationship (Tsiko, 2016), power and negotiation (Finneran & Stephenson, 2014), lack of respect for the partner's autonomy (Finneran & Stephenson, 2014), and educational disparity between partners (WHO, 2012); and (3) social factors such as gender inequality (WHO, 2012), poverty (WHO, 2012; Tsiko, 2016; Malik, Singh, & Anuradha, 2019), socioeconomic status (WHO, 2012), weak legal measures (WHO, 2012), communities with weak measures against issues (WHO, 2012), and society's acceptance of violence as a problem-solving method (WHO, 2012; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023)

Conceptual Framework

The research framework is developed from reviewing concepts, theories, and related literature, which indicates that the causes of violence against intimate partners consist of various factors including experiences of family violence (Jeffries & Ball, 2008; WHO, 2012; Tsiko, 2016; Gubi & Wandera, 2022; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), victimization (Swan et al., 2008; Hines & Douglas, 2010; Alifanoviene, Sapelyte, & Patkanskiene, 2013; Whitaker, 2014; Musune, Gadsen, & Kusanthan, 2016), acceptance of violence (Tilbrook, Allan, & Dear, 2010; WHO, 2012; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023), and attitude toward a patriarchal society (Muller, Desmarais, & Hamel, 2009; Hines & Douglas, 2010; WHO, 2012; Oyediran, Spencer, & Stith, 2023). Moreover, past studies have found relationships between experiences of family violence and acceptance of violence (Walsh et al., 2007), experiences of violence and attitude toward a patriarchal society (Idriss, 2022), experiences of family violence and victimization (Centers for Disease Control and Prevention (CDC), 2008), attitude toward a patriarchal society and victimization (Idriss, 2022; Alsawalqa, 2023), and acceptance of violence and victimization (Spencer et al., 2021), as shown in Figure 1.

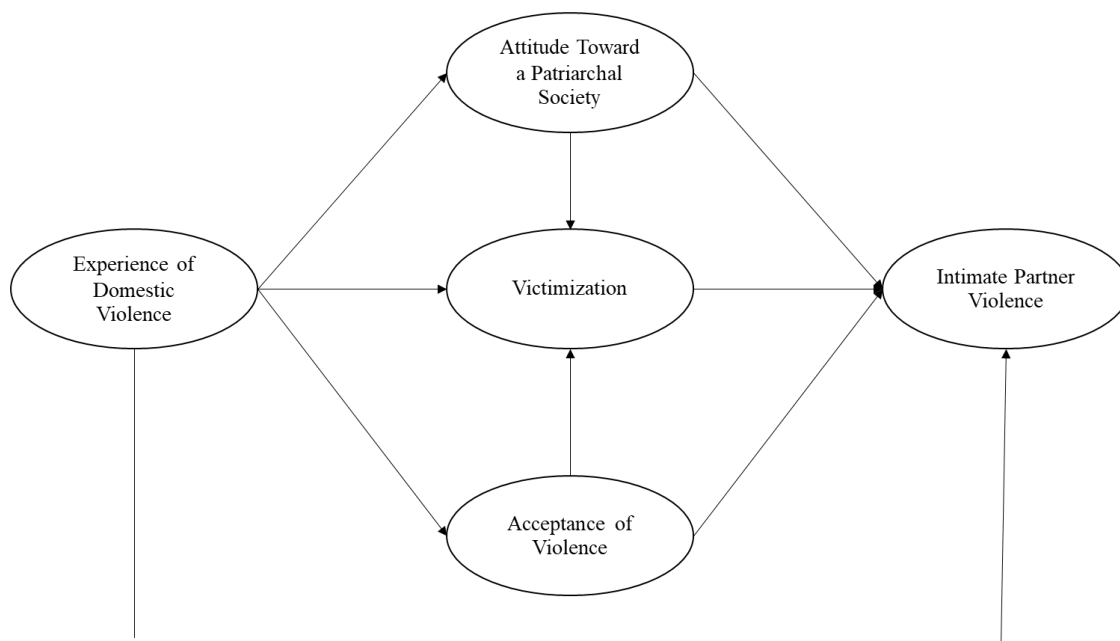

Figure 1. Conceptual framework

From the above conceptual framework, it leads to the formulation of 10 research hypotheses, as follows:

- H1: Experiences of family violence influence intimate partner violence.
- H2: Attitude toward a patriarchal society influences intimate partner violence.
- H3: Acceptance of violence influences intimate partner violence.
- H4: Victimization influences violence intimate partner violence.
- H5: Experiences of family violence influence attitudes toward a patriarchal society.
- H6: Experiences of family violence influence acceptance of violence.
- H7: Experiences of family violence influence victimization.
- H8: Attitude toward a patriarchal society influences victimization.
- H9: Acceptance of violence influences victimization.
- H10: The developed model of causation for intimate partner violence against men is consistent with empirical data.

Methods

Population

The population used in this study is women who are in a relationship or married, including women who have had a partner, are separated, or are in the process of dating, residing in the Eastern

region of Thailand. The researcher uses a comparison of the sample group's proportion to the actual population of women aged 18 and above.

Sample

The sample used in this study consists of women who are in a relationship or married, including women who have had a partner, are separated, or are in the process of dating, residing in the Eastern region of Thailand. However, most structural equation analysis uses the method of maximum likelihood estimation (MLE), so using too small sample size may result in estimates from repeated calculations (iteration) that cannot find the best value (converge) or have abnormal estimates such as a negative variance value. The appropriate sample size is usually calculated from the ratio between the sample size and the number of coefficients to be estimated. According to the literature, sample sizes of 100-400 are suitable for SEM analysis (Molwus et al., 2013). Therefore, the appropriate sample size should be 10 X 40, which is at least 400 people. A total of 440 surveys were handed out, and out of these, 403 completed ones were returned and included in the analysis.

Sampling

The study uses a multi-stage sampling method. The first stage involves randomly selecting four provinces from the seven provinces in the Eastern region of Thailand, namely Prachinburi, Sa Kaeo, Chachoengsao, Chonburi, Rayong, Chanthaburi, and Trat. From the draw, four provinces were chosen for the actual data collection: Chonburi, Chanthaburi, Trat, and Prachinburi. In the next stage, the sample size for each province was determined by comparing it to the proportion of the female population aged 18 and over in that province. A simple random sampling method was then employed, yielding a total sample size of 400 individuals across the four provinces.

Measures

The researchers used a questionnaire as a tool for collecting data. According to demographic information, the questionnaire was designed by the researchers and included details about demographic characteristics such as age, education level, occupation, relationship status, and average monthly income. Attitude toward a Patriarchal Society (APS), Experience of Domestic Violence (EDV), Acceptance of Violence (AOV), Victimization (VICT), and Intimate Partner Violence (IPV) measures were created by researchers following relevant theories and concepts and measured on a 5-point Likert scale. Their Cronbach's alpha coefficients were .774, .771, .770, .810, and .686 in that order.

Data Analysis

Descriptive statistics, such as percentage, frequency, mean, and standard deviation were employed to explain the attributes of each variable. Inferential statistics analysis was employed to examine the causal relationships between variables such as experiences of domestic violence, acceptance of violence, victimization, attitude toward patriarchal society, and acts of violence toward spouses. This is done by using structural equation modeling (SEM) to estimate the causal relationships and to test the consistency of the model with empirical data.

Results*Demographic Information*

According to the descriptive analysis, it was found that the sample group with a bachelor's degree and below had a close number, accounting for 47.64% and 47.39% respectively. About 26.55% were employees of private companies, followed by farmers or laborers, accounting for 21.84%. Most of the sample group were married but not officially registered, accounting for 49.13%, while those who were married and had registered their marriage were 41.44%. In addition, the sample group had an average age of about 39 years and an average monthly income of approximately 18,600 Baht. The details are in Table 1.

Table 1 Demographic characteristics of the participants

n = 403

Demographic characteristics	Frequency	Percentage
Education		
Lower than a bachelor's degree	191	47.39
Bachelor's degree	192	47.64
Higher than bachelor's degree	20	4.96
Occupation		
Farmer/Worker	88	21.84
Business owner	75	18.61
Civil servants/state enterprise employees	71	17.62
Company employee	107	26.55
Others	62	15.38

Demographic characteristics	Frequency	Percentage
Current marital status		
Married (Registered)	167	41.44
Married (Non-registered)	198	49.13
Divorced	31	7.69
Separated	7	1.74
Other characteristics	Mean	S.D.
Age	39.02	12.57
Income	18633.08	12684.20

Structural Equation Modeling Results

Firstly, the authors conducted the confirmatory factor analysis (CFA) to validate a theoretical measurement model. Then, structural equation modeling was employed to examine the relationship between each latent variable.

The confirmatory factor analysis (CFA) found the model chi-square of 1409.278 with 242 degrees of freedom. The p -value was significant as suggested by Hair et al. (2010). The values of GFI and RMSEA, the absolute fit index, were .739 and .110 respectively. These values indicate the hypothesized model did not fit with the empirical data. The normed chi-square was 5.823 which falls over 3.00 indicating unfit for the CFA model. According to the incremental fit indices, the CFI had a value of .741, which falls below the suggested cut-off values. Then, the authors adjusted the model in accordance with the modification indices. We found that the adjusted model fits with the empirical data indicating a theoretical measurement model is valid. All information on goodness-of-fit statistics is illustrated in Table 2.

Table 2 Fit test results of the CFA model

Fit statistics	Recommended value	Results	
		Hypothesized model	Adjusted model
χ^2/df	≤ 3.00	5.823	1.756
RMSEA	$\leq .08$	.110	.043
RMR	$\leq .08$	.08	.045
GFI	$\geq .90$	.739	.945

Fit statistics	Recommended value	Results	
		Hypothesized model	Adjusted model
CFI	$\geq .90$	.741	.971
TLI	$\geq .90$	.704	.954

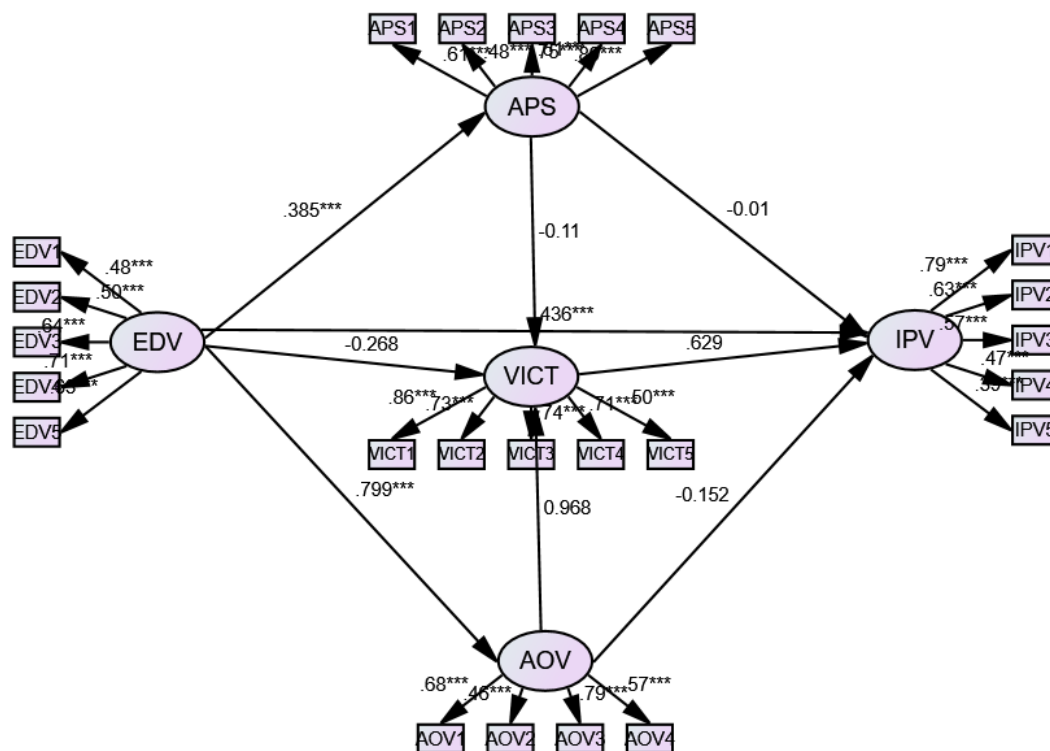
Sources: Rujit & Liemsuwan (2021)

Then, the structural equation modeling analysis was employed to examine the relationship between each latent variable. According to the results, the model chi-square of 1526.966 with 243 degrees of freedom. The p -value was significant as suggested by Hair et al. (2010). The values of GFI and RMSEA, the absolute fit index, were .725 and .115 respectively. These values indicate the hypothesized model did not fit with the empirical data. The normed chi-square was 6.248 which falls over 3.00 indicating unfit for the SEM model. According to the incremental fit indices, the CFI had a value of .715, which falls below the suggested cut-off values. Then, the authors adjusted the model in accordance with the modification indices. We found that the adjusted model fits with the empirical data. All information on goodness-of-fit statistics is illustrated in Table 3 and Figure 2.

Table 3 Fit test results of the SEM model

Fit statistics	Recommended value	Results	
		Hypothesized model	Adjusted model
χ^2/df	≤ 3.00	6.248	1.747
RMSEA	$\leq .08$	.115	.043
RMR	$\leq .08$	.096	.045
GFI	$\geq .90$	.725	.943
CFI	$\geq .90$	.715	.971
TLI	$\geq .90$	.676	.954

Sources: Rujit & Liemsuwan (2021)

Chi-square = 305.670, df = 175, Chi-square/df = 1.744, p = .000, GFI = .943, CFI = .971, TLI = .954, RMSEA = .043, RMR = .045, NFI = .936

Figure 2. Adjusted SEM model

The results of the hypothetical testing indicated that the direct factor influencing intimate partner violence (IPV) is the experience of domestic violence (EDV). Other variables, such as attitudes toward patriarchal society (APS), victimization (VICT), and acceptance of violence (AOV), did not have a direct impact on intimate partner violence (IPV). However, research findings reveal that experiences of domestic violence (EDV) directly influence attitudes towards a patriarchal society (ADS) and acceptance of violence (AOV).

Discussion

The research framework for understanding the causes of violence against intimate partners is built upon a comprehensive review of concepts, theories, and related literature. The cited studies and sources suggest that multiple factors contribute to the occurrence of intimate partner violence. Experiences of domestic violence have consistently emerged as a significant factor associated with intimate partner violence. This finding is supported by studies conducted by Jeffries and Ball (2008), WHO (World Health Organization) in 2012, Tsiko (2016), Gubi and Wandera (2022), and Oyediran, Spencer, and Stith (2023).

These studies collectively highlight the influence of past exposure to violence within the family environment on the likelihood of engaging in violence against intimate partners. Victimization has also been identified as a contributing factor to intimate partner violence. Swan et al. (2008), Hines and Douglas (2010), Alifanoviene, Sapelyte, and Patkanskiene (2013), Whitaker (2014), and Musune, Gadsen, and Kusanthan (2016) provide evidence linking victimization experiences to the perpetration of violence in intimate relationships. However, the present research findings found that there is no relationship between these two variables. Hence, an in-depth study in the Thai context should be conducted in future research. The studies by Tilbrook, Allan, and Dear (2010), WHO (2012), and Oyediran, Spencer, and Stith (2023) emphasize the role of attitudes toward violence in shaping individuals' behavior within intimate relationships. However, the findings indicated that there is no relationship between the two variables. The findings, therefore, did not support the results of previous studies. Attitudes towards a patriarchal society have also been found to be linked to intimate partner violence. Muller, Desmarais, and Hamel (2009), Hines and Douglas (2010), WHO (2012), and Oyediran, Spencer, and Stith (2023) provide evidence of the connection between patriarchal beliefs and the perpetration of violence against intimate partners. The findings of previous studies were not consistent with the findings of the present study. Hence, societal norms should be considered in future studies. Furthermore, previous research has revealed relationships between various factors. For example, studies have found associations between experiences of family violence and acceptance of violence (Walsh et al., 2007), experiences of violence, and attitudes towards a patriarchal society (Idriss, 2022). The findings of the present study were consistent with the mentioned results. On the other hand, some relationships between each variable such as experiences of family violence and victimization (Centers for Disease Control and Prevention (CDC), 2008), attitude towards a patriarchal society and victimization (Idriss, 2022; Alsawalqa, 2023), and acceptance of violence and victimization (Spencer et al., 2021) was not supported by the findings of the present study. By synthesizing the findings of these studies, it becomes evident that intimate partner violence is a complex issue influenced mainly by experiences of domestic violence while previous studies found victimization, acceptance of violence, and attitudes towards a patriarchal society as influential factors. These findings underscore the importance of adopting a comprehensive approach to prevent and address intimate partner violence, addressing not only the immediate factors but also the underlying societal norms and beliefs that perpetuate violence in relationships.

Implications

The implications of the discussed findings are significant for addressing and preventing intimate partner violence. Here are some key implications:

1 . Integrated approach: Intimate partner violence is a complex issue influenced by multiple factors. The findings suggest the need for an integrated approach that addresses the interplay between experiences of family violence, victimization, acceptance of violence, and attitudes toward a patriarchal society. Interventions should consider the interconnected nature of these factors and develop comprehensive strategies that target multiple levels (individual, family, community, and society) to effectively prevent and address intimate partner violence.

2. Early intervention: The research highlights the importance of early intervention to break the cycle of violence. Identifying and addressing experiences of family violence, victimization, and acceptance of violence at an early stage can help prevent the development of violent behaviors and promote healthier relationship dynamics. Early intervention programs should be implemented in schools, community settings, and healthcare systems to identify and support individuals who may be at risk or have experienced violence.

3 . Trauma-informed approaches: Recognizing the trauma associated with intimate partner violence, it is crucial to adopt trauma-informed approaches in interventions and support services. This involves creating safe and supportive environments, providing empathetic and sensitive care, and considering the impact of trauma on individuals' behaviors and well-being. Trauma-informed approaches can help survivors feel validated, empowered, and supported throughout their healing process.

4 . Cultural sensitivity: Interventions and support services should be culturally sensitive and tailored to the diverse needs of different communities. Cultural beliefs, values, and norms play a significant role in shaping attitudes toward violence and help-seeking behaviors. Engaging community leaders, cultural mediators, and grassroots organizations can facilitate effective communication, trust-building, and the development of interventions that resonate with specific cultural contexts.

5 . Prevention through education: Education is a powerful tool in preventing intimate partner violence. Comprehensive education programs should be implemented from an early age, promoting healthy relationship skills, communication, consent, gender equality, and non-violent conflict resolution. Educational initiatives should also target broader societal attitudes, challenging patriarchal beliefs and promoting social norms that reject violence and prioritize respect, equality, and non-violence.

6 . Collaborative partnerships: Collaboration and coordination among different stakeholders, including government agencies, NGOs, healthcare providers, educators, law enforcement, and community organizations, are crucial in addressing intimate partner violence. Establishing partnerships allows for the sharing of resources, expertise, and best practices, creating a more effective and holistic response to the issue.

7 . Continuous evaluation and improvement: It is essential to continually evaluate the effectiveness of interventions, prevention programs, and support services. Regular monitoring and evaluation can help identify gaps, measure outcomes, and inform evidence-based improvements in policies and practices. Collecting data on prevalence, risk factors, and the impact of interventions is essential for designing targeted and impactful strategies.

By considering these implications, policymakers, practitioners, and communities can work together to develop comprehensive, culturally sensitive, and evidence-based approaches that address the root causes of intimate partner violence and promote healthy, safe, and respectful relationships.

Future Research Directions

Future research in the field of intimate partner violence can further deepen our understanding of complex dynamics and contribute to the development of more effective prevention and intervention strategies. Here are some potential research directions:

1 . Longitudinal studies: Conduct longitudinal studies to examine the long-term effects and trajectories of intimate partner violence. This can help identify factors that contribute to the initiation, escalation, or cessation of violence over time and provide insights into potential points of intervention.

2. Intersectionality: Explore the intersectionality of intimate partner violence by examining how various social identities (such as race, ethnicity, socioeconomic status, sexual orientation, and disability) intersect with experiences of violence. This can help uncover unique risk factors, barriers to seeking help, and the impact of intersecting forms of oppression on individuals' experiences of intimate partner violence.

3 . Technology-mediated violence: Investigate the role of technology in intimate partner violence, including cyberstalking, harassment, and the use of digital platforms for controlling or coercive behaviors. Research can focus on understanding the prevalence, impact, and effective responses to technology-mediated violence within intimate relationships.

4 . Protective factors and resilience: Explore protective factors that buffer against intimate partner violence and promote resilience in survivors. Investigate factors such as social support networks, individual coping strategies, community resources, and institutional responses that contribute to preventing or mitigating the negative effects of intimate partner violence.

5 . Cultural variations: Conduct cross-cultural research to examine how cultural contexts shape the prevalence, dynamics, and responses to intimate partner violence. This can help identify culturally specific risk and protective factors, inform culturally sensitive interventions, and enhance our understanding of the broader social and cultural influences on intimate partner violence.

6 . Male victims and LGBTQ+ populations: Increase research focus on understanding the unique experiences and needs of male victims of intimate partner violence and individuals in LGBTQ+ relationships. This includes exploring barriers to disclosure, accessing support services, and developing interventions that are inclusive and responsive to their specific circumstances.

7 . Prevention and intervention approach: Evaluate the effectiveness of prevention and intervention programs, including school-based programs, community initiatives, and therapeutic interventions. Research can help identify promising practices, assess the long-term impacts of interventions, and inform evidence-based policies and programs.

8 . Innovative methodologies: Explore innovative research methodologies, including qualitative approaches, participatory research, and mixed-methods designs, to capture the complexity and nuances of intimate partner violence. Incorporating the perspectives and experiences of survivors, perpetrators, and other stakeholders can provide valuable insights for designing more targeted and impactful interventions.

By addressing these research areas, we can continue to advance our knowledge of intimate partner violence, inform evidence-based practices, and work toward the prevention and eradication of violence in intimate relationships.

Conclusion

In conclusion, intimate partner violence is a complex issue influenced by multiple factors. The findings discussed in this context emphasize the significance of experiences of family violence, victimization, acceptance of violence, and attitudes toward a patriarchal society in understanding and addressing intimate partner violence. These findings highlight the importance of early intervention, trauma-informed approaches, cultural sensitivity, and collaborative efforts in preventing and responding to intimate partner violence. To effectively address intimate partner violence, it is crucial to adopt a

comprehensive and integrated approach that considers the interplay between various factors and incorporates prevention, early intervention, support services, education, and policy reforms. The implications derived from the findings underscore the importance of strengthening support services, promoting education and awareness, engaging men, and boys, challenging patriarchal norms, and fostering collaborative partnerships among stakeholders. Future research directions, including longitudinal studies, intersectionality, technology-mediated violence, protective factors and resilience, cultural variations, male victims, and LGBTQ+ populations, prevention and intervention approaches, and innovative methodologies, can further enhance our understanding of intimate partner violence and inform evidence-based practices. By prioritizing prevention, early intervention, survivor support, and societal change, we can work towards creating safe, respectful, and equitable relationships for all individuals. It is essential to continue to raise awareness, advocate for policy reforms, and allocate resources to effectively address and ultimately eradicate intimate partner violence.

References

- Adebayo, A. A. (2014). Domestic violence against men: Balancing the gender issues in Nigeria. *American Journal of Sociological Research*, 4(1), 14-19.
- Al-Mohannadi, S. A., Al-Harashsheh, S., Atari, S., Jilani, N., Al-Hail, G., & Sigodo, K. (2022). Addressing violence against children: A case review in the state of Qatar. *Frontiers in Public Health*, 10, 859325.
- Alifanoviene, D., Sapelyte, O., & Patkanskiene, L. (2013). Domestic violence against the man: The structure of emotional experience. *Social Welfare Interdisciplinary Approach*, 3(1), 31-40.
- Alsawalqa, R. O. (2023). A qualitative study to investigate male victims' experiences of female-perpetrated domestic abuse in Jordan. *Current Psychology*, 42(7), 5505-5520.
- Bhattacharya, A., Yasmin, S., Bhattacharya, A., Baur, B., & Madhwani, K. P. (2020). Domestic violence against women: A hidden and deeply rooted health issue in India. *Journal of Family Medicine and Primary Care* 9(10), 5229-5235
- Breiding, M. J., Basile, K. C., Smith, S. G., Black, M. C., & Mahendra, R. R. (2020). *Intimate partner violence surveillance: Uniform definitions and recommended data elements, Version 2.0*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.

- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2008). *Intimate partner violence: Consequences*. Retrieved June 19, 2022 from <http://www.cdc.gov/ViolencePrevention/intimatepartner violence/consequences.html>
- Chester, D. S., & DeWall, C. N. (2017). The roots of intimate partner violence. *Current Opinion in Psychology*, 19, 55-59.
- Cheung, M., Leung, P., & Tsui, V. (2009). Asian male domestic violence victims: Services exclusive for men. *Journal of Family Violence*, 24(7), 447-462.
- Cuartas, J., McCoy, D., Yoshikawa, H., Bass, M., Salazar, A., Metheny, N., & Knaul, F. (2022). Prevention of violence against children in the home: an overview of reviews protocol. *Systematic Review*, 11, 272.
- de Oliveira, S. M. T., Galdeano, E. A., da Trindade, E. M. G. G., Fernandez, R. S., Buchaim, R. L., Buchaim, D.V., da Cunha, M. R., & Passos, S. D. (2021). Epidemiological study of violence against children and its increase during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(19), 10061.
- Dempsey, B. (2013). *Men's experience of domestic abuse in Scotland*. Edinburgh: AMIS (Abused Men in Scotland).
- Ditsabunchong, R., & Siri, P. (2019). Reflection of Elderly Abuse in Thai Newspaper. *Journal of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 10(1), 154-174.
- Donovan, C., Hester, M., Holmes, J., & McCarry, M. (2006). *Comparing domestic abuse in same sex and heterosexual relationships*. Bristol: University of Bristol.
- Duangsuwan, N., Kaewkabthong, H., Thanaganjana, W., Saesa, N., & Jehtae, H. (2022). Children and Domestic Violence. *Journal of Social Work*, 30(1), 178-216.
- Finneran, C., & Stephenson, R. (2014). Antecedents of intimate partner violence among gay and bisexual men. *Violence and Victims*, 29(3), 422-435.
- Gubi, D., & Wandera, S. O. (2022). Prevalence and correlates of intimate partner violence among ever-married men in Uganda: a cross-sectional survey. *BMC Public Health*, 22(1), 535.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010) *Multivariate Data Analysis* (7th Edition). New York: Pearson.

- Hegel, J., Cummings, J. A., Toews, K., Knowles, L. A., Willcott-Benoit, W., Palermo, A. M., & Deleurme, K. A. (2023). Women survivors of adolescent dating violence describe the maintenance of their abusive relationships: First person stories via YouTube. *Violence Against Women*, 29(5), 817–835.
- Hines, D. A., & Douglas, E. M. (2009). Women’s use of intimate partner violence against men: Prevalence, implications, and consequences. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 18, 572–586.
- Hines, D. A., & Douglas, E. M. (2010). Intimate terrorism by women toward men: does it exist?. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 2(3), 36-56.
- Hines, D. A., & Douglas, E. M. (2016). Sexual aggression experiences among male victims of physical partner violence: Prevalence, severity, and health correlates for male victims and their children. *Archives of Sexual Behavior*, 45(5), 1133–1151.
- Hogan, K. (2016). *Men’s experiences of female-perpetrated intimate partner violence: A qualitative exploration*. Unpublished doctoral dissertation, University of the West of England, UK.
- Home Office. (2015). Controlling or coercive behaviour in an intimate or family relationship statutory guidance framework. Retrieved October 31, 2019 from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/482528/Controlling_or_coercive_behaviour_-_statutory_guidance.pdf
- Idriss, M. M. (2022). Abused by the patriarchy: Male victims, masculinity, “honor”-based abuse and forced marriages. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(13–14), 11905–11932.
- Jeffries, S., & Ball, M. J. (2008). Male same-sex intimate partner violence: A descriptive review and call for further research. *Murdoch e-Law Review*, 15(1), 134-179.
- Kolbe, V., & Büttner, A. (2020). Domestic violence against men—prevalence and risk factors. *Deutsches Ärzteblatt International*, 117(31-32), 534–541.
- Kulsawad, T., Samart, T., & Thawatchawanannan, A. (2020). Domestic violence against the elderly: Causes and prevention strategies. *Journal of Politics, Administration and Law*, 12(2), 111-127.
- Ludvigsson, M., Wiklund, N., Swahnberg, K., & Simmons, J. (2021). Experiences of elder abuse: a qualitative study among victims in Sweden. *BMC Geriatr*, 22, 256.
- Malik, S. J., & Anuradha, N. (2019). A cross-sectional study of gender-based violence against men in the rural area of Haryana, India. *Indian Journal of Community Medicine*, 44(1), 35-38.

- Meinck, F., Neelakantan, L., Steele, B., Jochim, J., Davies, L. M., Boyes, M., Barlow, J., & Dunne, M. (2022). Measuring violence against children: A COSMIN systematic review of the psychometric properties of child and adolescent self-report measures. *Trauma, Violence, & Abuse, 0*(0).
- Meyer, S. R., Lasater, M. E., & Garcí'a-Moreno, C. (2020). Violence against older women: A systematic review of qualitative literature. *PLoS ONE, 15*(9), e0239560.
- Molwus, J. J., Erdogan, B., & Ogunlana, S. O. (2013). *Critical success factors for stakeholder management and project success in construction projects*. In 11th International Post Graduate Research Conference (IPGRC), 8th –10th April, Media city, Manchester, University of Salford, 758 – 767.
- Muller, H. J., Desmarais, S. L., & Hamel, J. M. (2009). Do judicial responses to restraining order requests discriminate against male victims of domestic violence?. *Journal of Family Violence, 24*, 625-637.
- Musune, J., Gadsen, F., & Kusanthan, T. (2016). Factors influencing intimate partner violence against Men in Lusaka, Zambia. *Research Academy of Social Sciences, 4*(2), 119-126.
- Nozapour, J., Fallahi-Khoshknab, M., Aarsalani, N., Tabrizi, K., & Ahmadi, F. (2022). Violence against the elderly: a concept analysis utilising Walker and Avant's approach. *Family Medicine & Primary Care Review, 24*(3), 245-253.
- Nunart, T., Lahukarn, B., & Sopha, N. (2021). Domestic Violence Against Pregnant Women. *Journal of Buddhist Social Sciences and Humanities, 6*(8), 1-13.
- Oyediran, K., Spencer, C. M., & Stith, S. M. (2023). Men as victims of intimate partner violence in Cameroon and Sierra Leone. *Journal of Interpersonal Violence, 38*(5-6), 5211-5235.
- Peterson, C., Kearns, M. C., McIntosh, W. L., Estefan, L. F., Nicolaidis, C., McCollister, K. E., Gordon, A., & Florence, C. (2018). Lifetime economic burden of intimate partner violence among U.S. adults. *American Journal of Preventive Medicine, 55*(4), 433-444.
- Phanthong, V., Thepsongsaeng, P., & Plubplathong, P. (2022). 'When Men Cry: Male Victims of Domestic Violence and Abuse'. *Journal of Buddhist Psychology, 7*(2), 99-114.
- Rujit, W., & Liemsuwan, T. (2021). Causal factors influencing organizational commitment of employee in the automotive and auto parts industries: A case study of Amata City Industrial Estate Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences, 42*, 75–80.

- Sammawong, S., Sommanusorn, S., & Sumngern, C. (2017). Factors related to elder abuse from the perspective of elderly and family members. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 33(1), 90-103.
- Smith, S. G., Chen, J., Basile, K. C., Gilbert, L. K., Merrick, M. T., Patel, N., Walling, M., & Jain, A. (2017). *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010-2012 state report*. National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
- Spencer, C. M., Morgan, P., Bridges, J., Washburn-Busk, M., & Stith, S. M. (2021). The relationship between approval of violence and intimate partner violence in college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(1-2), 212-231.
- Stanek, K. A., Fox, K. A., Telep, C. W., & Trinkner, R. (2023). Who can you trust? The impact of procedural justice, trust, and police officer sex on women's sexual assault victimization reporting likelihood. *Violence Against Women*, 29(5), 860-881.
- Swan, S. C., Gambone, L. J., Caldwell, J. E., Sullivan, P. T., & Snow D. L. (2008). Review of research on women's use of violence with male intimate partner. *Violence and Victims*, 23(3), 301-314.
- Tilbrook, E., Allan, A., & Dear, G. (2010). *Intimate partner abuse of men*. Perth: Men's Advisory Network (MAN).
- Tsiko, R. G. (2016). A Spatial Latent Gaussian Model for intimate partner violence against men in Africa. *Journal of Family Violence*, 31(2016), 443-459.
- Thailand Institute of Justice. (2020). *The background of violence against a sample population aged 18-29*. Bangkok: Thailand Institute of Justice.
- Villaveces, A., & Viswanathan, S. (2022). Violence against children: multifaceted approaches to a complex problem. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 29(1), 1-2.
- Walsh, C. A., Ploeg, J., Lohfeld, L., Horne, J., MacMillan, H., & Lai, D. (2007). Violence across the lifespan: Interconnections among forms of abuse as described by marginalized Canadian elders and their care-givers. *British Journal of Social Work*, 37(3), 491-514.
- Whitaker, M. (2014). Motivational attributions about intimate partner violence among male and female perpetrators. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(3), 517-553.
- World Health Organization. (2006). *Intimate partner violence and alcohol factsheet*. Retrieved April 21, 2023, from http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/factsheets/fit_intimate.pdf

World Health Organization (2010). *Preventing intimate partner and sexual violence against women: Taking action and generating evidence*. Geneva: World Health Organization and London School of Hygiene and Tropical Medicine.

World Health Organization. (2012). *Understanding and addressing violence against women*. Retrieved October 31, 2019, from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf;jsessionid=BE092FDA05D9745A5B906F2D7F1AB0DF?sequence=1

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์

กรณีศึกษา นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา

Factors Affecting Cyberbullying Behavior: A Case Study of Students at Burapha University

บุษราคัม ชัชวาลชาวนกกิจ (Busarakum Chatchavanchanchanakij)¹

ชีระ กุลสวัสดิ์ (Teera Kulsawat)²

ภัสนันท์ พ่วงเถื่อน (Passanan Phuangthuean)³

¹นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Student, Master of Political Science Program in Justice and Social Administration

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ผู้มีส่วนสำคัญทางปัญญา

Asst. Prof. Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Essentially Intellectual

Contributor

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

Asst. Prof. Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Corresponding Author

Received: 16 August 2023

Revised: 30 August 2023

Accepted: 8 September 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน จำนวน 400 คน

โดยผลการวิจัยพบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ กรณีศึกษานิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล

เชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ความตั้งใจในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และเจตคติต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านตัวแปรความตั้งใจ

คำสำคัญ: การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์, เจตคติต่อพฤติกรรม, พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์

Abstract

This research aims to (1) Examine the cyberbullying behavior of undergraduate students at Burapha University and (2) Investigate the factors influencing the cyberbullying behavior of Burapha University students. The sample group consists of 400 undergraduate students from the Bangsaen campus of Burapha University.

The results of the research found that, on average, the undergraduate students of Burapha University have a very low level of opinion regarding cyberbullying behaviors. The consistency check of the causative relationship model of factors affecting cyberbullying behavior, in the case study of Burapha University students with empirical data, shows that the model aligns well with the empirical data. The analysis concludes that the intention to cyberbully has a significant influence on the behavior of cyberbullying. Additionally, attitudes towards cyberbullying and the tendency to conform to a reference group indirectly influence cyberbullying behavior through the variable of intention.

Keywords: Cyberbullying, Attitudes Toward Behaviors, Behaviors and Factors of Cyberbullying

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในหลายด้าน และยังอินเทอร์เน็ตมีการขยายแพลตฟอร์มคู่นานสำหรับการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล และสินค้า เช่น ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ด้านการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยอินเทอร์เน็ตกลายเป็นช่องทางพื้นฐานในการสื่อสารในสังคม

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อคนไทยหรือคนทั่วโลกนี้ไม่พ้นการใช้อินเทอร์เน็ต ที่นับวันก็ยิ่งแพร่กระจายไปอยู่ในทุกที่ของคนในสังคม ซึ่งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเผยแพร่ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2564

พบว่า สถานการณ์โควิด-19 ทำให้ปีนี้เป็นปีแรกที่ กลุ่ม Gen Z (อายุน้อยกว่า 21 ปี) ทบสถิติใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุด เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 5 นาที ขณะที่กลุ่ม Gen Y (อายุ 21-40 ปี) ที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ซึ่งในปี Gen Y ใช้อินเทอร์เน็ต เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 52 นาที ส่วน Gen X (อายุ 41-56 ปี) ใช้อินเทอร์เน็ต 9 ชั่วโมง 12 นาที และ Baby Boomer (อายุ 57-75 ปี) ใช้น้อยที่สุด เฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมง 21 นาที ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมออนไลน์ที่กลุ่ม Gen Z ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ เรียนออนไลน์ เฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมง 23 นาที รองลงมาคือ ดูรายการโทรทัศน์ ดูคลิป ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ เฉลี่ยวันละ 4 ชั่วโมง 11 นาที และติดต่อสื่อสารออนไลน์ เฉลี่ยวันละ 3 ชั่วโมง 39 นาที ตามลำดับ และกิจกรรมออนไลน์ที่มีการทำมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การติดต่อสื่อสาร สูงถึง 77.0% เหตุเพราะช่วงที่ผ่านมาหลายบริษัทหรือหลายองค์กรต่างมีมาตรการให้พนักงานทำงานที่บ้าน (Work From Home) และเรียนออนไลน์เกือบ 100% จึงทำให้การสื่อสารอยู่แต่ในรูปแบบออนไลน์ รองลงมาคือ กิจกรรมดูรายการโทรทัศน์ ดูคลิป ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ 62.4% และเพื่อค้นหาข้อมูลออนไลน์ 60.1% (ETDA, 2564)

สังคมออนไลน์หรือการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นเปรียบเสมือนดาบสองคม โดยอาจกล่าวได้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นสามารถเกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียต่อผู้ใช้งาน นอกจากความสะดวกรวดเร็วและสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสาร ยังสามารถนำพาปัญหาความรุนแรงหรือความเสียหายมาให้แก่ผู้ใช้ได้มากกว่าที่เคยเจอในโลกแห่งความเป็นจริง ทุกคนนั้นมีสิทธิที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมต่าง ๆ ในโลกอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา (Shinal, 2017) ซึ่งกล่าวได้ว่า อาชญากรรมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในชีวิตจริง เช่น การล่อลวง การคำทอ การประจาน เมื่อถูกย้ายเข้าไปอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ต ผลของการกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้นตามมาจะแตกต่างกันออกไปจากผลลัพธ์ที่เกิดในโลกความจริง พฤติกรรมหรือการกระทำที่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นในลักษณะนี้เรียกเป็นภาษาสากลว่า “Cyber Bullying” หรือ “การรังแกกันบนโลกไซเบอร์” (กชพรรณ มณีภาค และ อุณิษา เลิศโตมรสกุล, 2562) การกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตก็เหมือนกับการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม (Dehue, Bolman and Völlink, 2008) ด้วยการใช้อินเทอร์เน็ตที่สามารถเกิดขึ้นได้บนอุปกรณ์ดิจิทัล เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นได้ทาง SMS ข้อความ แอป เกม หรือบนโลกออนไลน์โซเชียลมีเดีย ซึ่งผู้คนสามารถดู เข้าร่วม หรือแชร์เนื้อหาได้ การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตรวมถึงการส่ง โพสต์ หรือแชร์เนื้อหาเชิงลบ เป็นอันตราย เป็นเท็จ หรือมีความหมายเกี่ยวกับบุคคลอื่น อาจรวมถึงการแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความอับอาย การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตบางอย่างอาจเข้าไปสู่พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายหรือทางอาญา Cyberbullying เป็นพฤติกรรมซ้ำแล้วซ้ำเล่ามุ่งเป้าไปที่การทำให้หวาดกลัว โกรธเคือง หรือทำให้ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายอับอาย และมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ท้ายสุดแล้วจะนำไปสู่ปัญหาร้ายแรงทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เช่น ภาวะซึมเศร้า หรือ ความเครียด โดยมีรายงานว่าเด็กที่มีอาการซึมเศร้ามีประสบการณ์ความเครียดทางอารมณ์มากขึ้นกว่าเด็กที่มีสภาวะปกติ

ปัจจุบันการใช้พื้นที่โซเชียลในการกระทำในลักษณะการกลั่นแกล้งหรือรังแกผู้อื่นโดยมีเจตนาที่จะสร้างความทุกข์ หรือการทำร้ายความรู้สึกผู้อื่นนั้นมีปริมาณมากขึ้นทั่วโลก ปรากฏการณ์การเกิดการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลจากทั่วทุกมุมโลกนั้นกลายเป็นเรื่องด่วนที่ทุกฝ่ายมีความจำเป็นต้องเข้าไปจัดการดูแล เพราะปัญหาดังกล่าวนั้นได้คร่าชีวิตเด็กและวัยรุ่นทั่วโลกไปแล้วมากมาย (Dehue, Bolman and Völlink, 2008) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจไม่ชัดเจนในตอนแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไป จะสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมอย่างน้อยหนึ่งอย่าง ดังต่อไปนี้ที่อาจเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนว่าการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมที่ลดลง หลีกเลี่ยงเพื่อนหรือกิจกรรมทางสังคม การกักตัวเองอยู่ในห้องมากกว่าปกติ กลายเป็นคนที่เงียบมากขึ้นหรือถอยห่างจากสังคม ซึ่งพบว่ายากที่จะมีสมาธิกับการเรียนจึงทำให้เกรดตก หมดความสนใจในกิจกรรมที่ปกติได้ทำ มีอารมณ์โกรธเมื่อดูโทรศัพท์ หรือคอมพิวเตอร์ เริ่มคิดที่จะใช้สารเสพติดหรือดื่มแอลกอฮอล์ แต่ก็มีความวิจัยที่สรุปว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลนั้นมีแนวโน้มความคิดที่จะพยายามฆ่าตัวตาย หรือมีส่วนในการทำร้ายตัวเองเป็นสองเท่า นอกจากนี้ สถิติล่าสุดเปิดเผยว่า 59% ของวัยรุ่นในสหรัฐฯ ถูกรังแกหรือล่วงละเมิดทางออนไลน์ และกว่า 90% เชื่อว่านี่เป็นปัญหาใหญ่สำหรับผู้ที่อายุน้อยเท่ากัน ผลกระทบของการกลั่นแกล้งในโลกโซเชียลยังรวมถึงปัญหาสุขภาพจิต ความเครียดและความวิตกกังวลที่เพิ่มขึ้น ภาวะซึมเศร้า การแสดงอารมณ์รุนแรง และความนับถือตนเองต่ำ การกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบทางอารมณ์ที่ยาวนาน แม้ว่าการกลั่นแกล้งจะหยุดลง

ส่วนในประเทศไทยจากการศึกษาของ วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และศิวพร ปกป้อง (2553) ได้สำรวจพฤติกรรมการข่มเหงรังแกในพื้นที่โซเชียลของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าร้อยละ 43.9 ของกลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าเคยถูกรังแกในพื้นที่โซเชียล ซึ่งการรังแกที่ถูกกระทำบ่อยที่สุดคือ การถูกนิทา การด่าทอ กันผ่านพื้นที่โซเชียลในรูปแบบต่าง ๆ

ตามสถิติที่สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอินเทอร์เน็ต (สพธอ.) หรือ ETDA ได้เผยแพร่ผลการสำรวจว่าปี 2564 เป็นปีที่กลุ่ม Gen Y (อายุ 21-40 ปี) ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดเป็นอันดับที่สอง รองจากกลุ่ม Gen Z (อายุน้อยกว่า 21 ปี) ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงเลือกศึกษานิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพาเพราะมหาวิทยาลัยเป็นสังคมที่รวมประชากรในช่วง Gen Y ไว้มากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ทบทวนวรรณกรรม

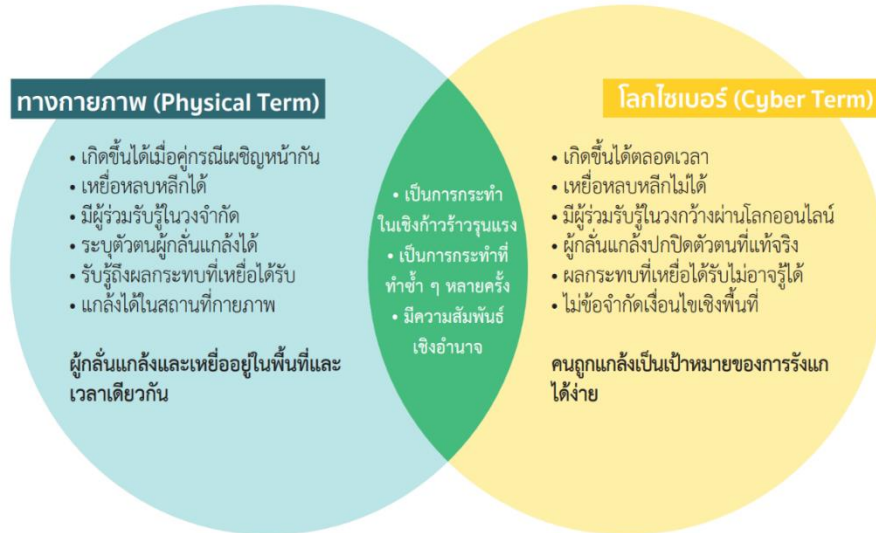
แนวคิดเกี่ยวกับการรังแกกันในโลกไซเบอร์ (Cyberbullying)

“Cyberbullying” หรือ “การรังแกกันในโลกไซเบอร์” คือการรังแกผู้อื่นผ่านทางโลกออนไลน์ โดยการรังแกในที่นี้หมายถึง การด่าทอ, กล่าวหา, ใช้ถ้อยคำเสียชื่อเสียงต่อผู้อื่นโดยเป็นการแกล้งที่เจาะจงบุคคลเป้าหมาย และมีแนวโน้มว่าจะเป็นการรังแกที่ต่อเนื่อง สาเหตุของการเกิด Cyberbullying เกือบทั้งหมด มักเริ่มก่อตัวจากความขัดแย้ง ความเห็นต่าง หรือมีกรณีพิพาทระหว่าง 2 คน ลูกถามจนเป็นชนวนของการกลั่นแกล้งกันในโลกออนไลน์ นอกจากนี้ผู้คนยังเข้าใจว่าโซเชียลมีเดียคือพื้นที่ส่วนตัวสามารถใช้ระบายความรู้สึกได้ ถ้อยคำที่ใช้โพสต์จึงออกแนวจนแรง โพสต์เสียชื่อเสียง หรือสร้างความเสียหายให้อีกฝ่ายและแสดงอารมณ์แฉลบออกมาได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องเกรงใจ

การรังแกกันในโลกไซเบอร์ หมายความว่า การรังแก และคุกคามผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล โทรศัพท์มือถือข้อความโต้ตอบแบบทันที (Instant Messaging: IM) ข้อความสั้น (Short Message Service: SMS) บล็อก (Blog) และเว็บไซต์ (Website) ซึ่งทำให้เกิดอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้ การรังแกกันในโลกไซเบอร์เป็นการกระทำ โดยเจตนา และนำไปสู่ความตึงเครียดทางอารมณ์ ทำให้เกิดความทุกข์อย่างช้า ๆ การรังแกกันบนโลกไซเบอร์ อาจรวมถึงการคุกคาม และกล่าวถึงเรื่องทางเพศ การใช้คำพูดที่รุนแรง การดูถูกดูแคลน รวมทั้งการส่งอีเมลไปรบกวนผู้อื่นที่ไม่ต้องการติดต่อกับผู้ส่ง (กษพรณ มณีภาค และ อุณิษา เลิศโตมรสกุล, 2562)

การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์คือ การกลั่นแกล้ง รังแก หรือคุกคามโดยเจตนาผ่านสื่อดิจิทัลหรือสื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต ผู้ที่กลั่นแกล้งจะส่งข้อความหรือรูปภาพผ่าน SMS, กล่องข้อความ และแอปพลิเคชัน หรือส่งผ่านออนไลน์ในโซเชียลมีเดีย, กระดานสนทนา หรือเกมออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถเปิดดู มีส่วนร่วมหรือแบ่งปันเนื้อหาได้ การกลั่นแกล้งลักษณะนี้มักกระทำซ้ำ ๆ ไปยังเหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง โดยผู้รังแกจะเปิดเผย หรือปิดบังตัวตนก็ได้ วิธีการคือ ส่ง โพสต์ หรือแชร์ข้อมูลด้านลบ เป็นเท็จ หยาบคาย และทำร้ายจิตใจผู้อื่น บางกรณีการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์อาจรวมถึงการแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยมีเจตนาเพื่อที่จะทำให้เจ้าตัวอับอายหรือทำลายชื่อเสียง บางครั้งการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์เลยไปถึงระดับที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอาชญากรรมได้ ประการสำคัญ การปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยไม่เจตนา หรือไม่สุภาพ เพียงครั้งเดียว ไม่อาจถือว่าเป็นการกลั่นแกล้งได้ คุณลักษณะประการ

สำคัญของการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์คือ เป็นการกระทำที่ตั้งใจ และกระทำต่อผู้ถูกระทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง (สสส., 2563)

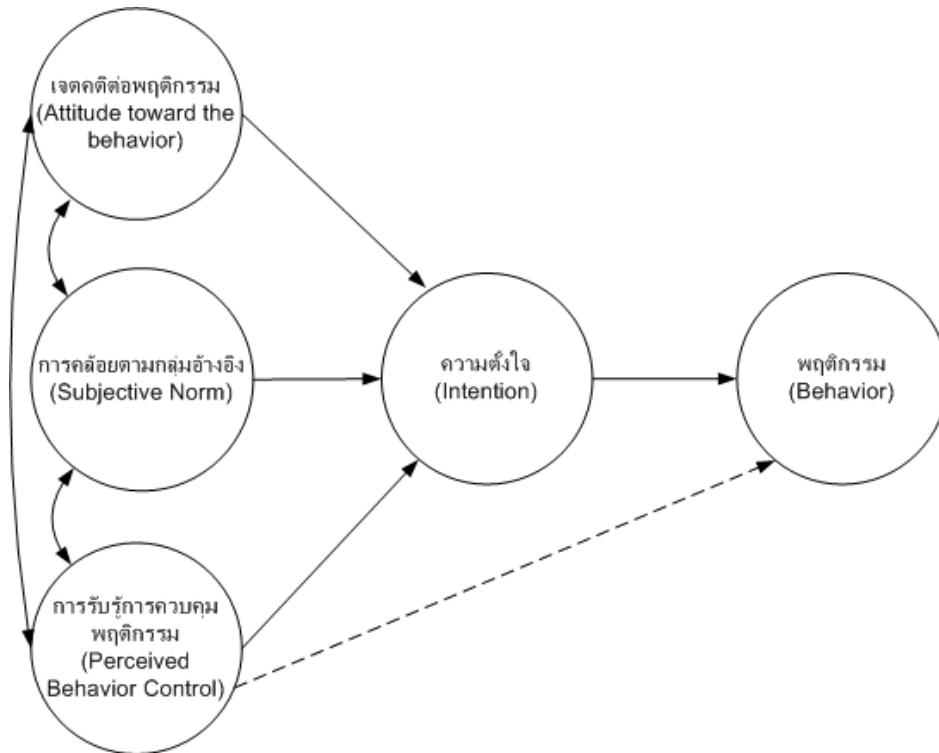

ภาพที่ 1 ภาพแสดงการเปรียบเทียบระหว่างการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์กับการกลั่นแกล้งทางกายภาพ
ที่มา : (สสส., 2563)

แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory Of Planned Behavior : TPB) (Ajzen, 1991) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ที่ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Fishbein and Ajzen (1975) เพื่อแก้ไขในเรื่องข้อจำกัดในด้านพฤติกรรมของบุคคลที่มีเจตนาในการควบคุมพฤติกรรมซึ่งไม่ได้กล่าวถึงในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล หรือ TRA (พนม กุณาวงศ์ และ ภาคย์ ชูชื่น, 2557)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนอธิบายได้ว่า พฤติกรรม (Behavior หรือ B) ส่วนมากของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนา (Intention) เชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention หรือ I) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า เจตนาเชิงพฤติกรรม (I) ของบุคคลที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention หรือ I) ได้รับอิทธิพลจากเจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude to ward the Behavior หรือ AB) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm หรือ SN) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control หรือ PBC)

ภาพที่ 2 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบแผน (Theory of Planned Behavior: TPB)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบแผน มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ กรณีศึกษานิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา” เป็นรูปแบบการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการดำเนินการตามแนวทางของระเบียบวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา มีนิสิตระดับปริญญาตรี ทั้งหมดจำนวน 23,953 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 393 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยจำแนกตามกลุ่มกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎีเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเครื่องมือวัดที่นักวิชาการได้สร้างขึ้นไว้แล้วมาปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม การหาคุณภาพของเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการประเมินค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยทางด้านองค์การและการจัดการจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อคำถามนั้น และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 (วรณี แกมเกตุ, 2551)

นำข้อคำถามที่ผ่านการประเมินความตรงตามเนื้อหาแล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดสอบกับผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีการของครอนบาคโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ผลการทดสอบเท่ากับ .89 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไม่ต่ำกว่า .70 นำแบบสอบถามนี้ไปใช้ได้ (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมผ่าน Google Form โดยเก็บแบบสอบถามกับนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยผู้วิจัยจะดำเนินการส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปให้นิสิตในการทำ

แบบสอบถาม เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามและทำการนำข้อมูลคำตอบดังกล่าวไปวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนเชิงปริมาณต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติพื้นฐานในการพรรณนาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ทดสอบโมเดลตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยโดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง กับกลุ่มตัวอย่าง

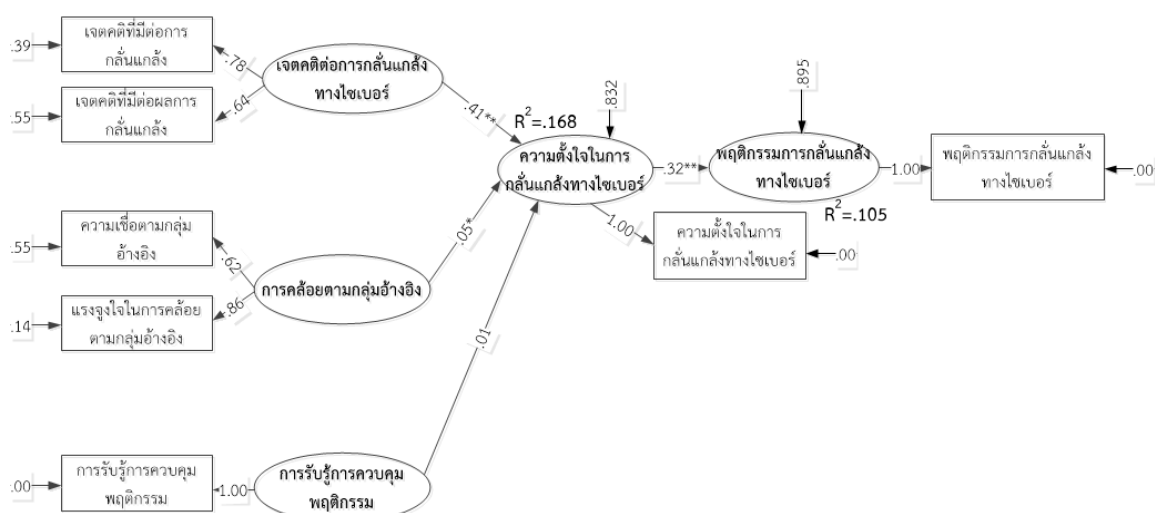
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง มีผลการศึกษา ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐาน โมเดลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการทดสอบมีดังนี้

$$\chi^2=80.55, df=5, P=.000, CFI=0.930, GFI=.945, AGFI=.695, RMSEA=.195, SRMR=.112$$

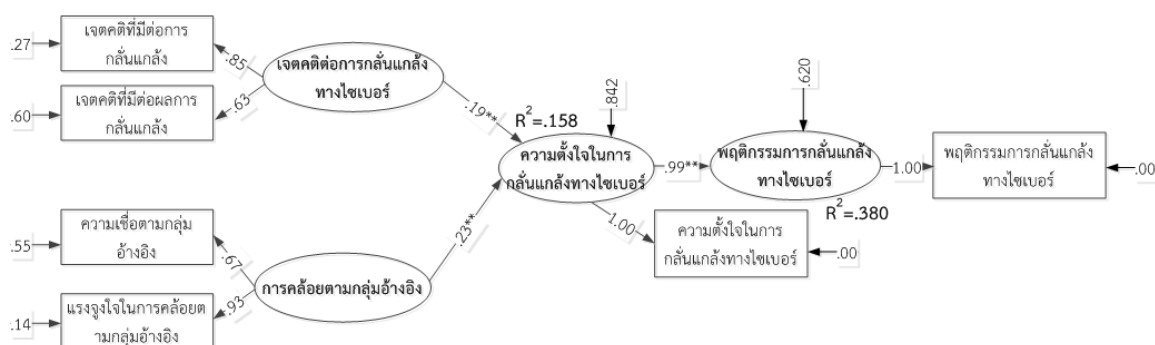
ภาพที่ 4 ตัวแบบที่ 1 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ตารางที่ 1 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดล

ดัชนี	เกณฑ์*	ค่าสถิติ
ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df)	<3.00	16.1
Comparative Fit Index: CFI	>.95	.930
Relative Fit Index: RFI	>.95	.683
Standard Root mean Square Residual: SRMR	$\leq$.08	.112
Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA	<.07	.195
Goodness of Fit Index: GFI	>.90	.945
Adjust Goodness of Fit Index: AGFI	>.90	.695

* Hair, Black, Babin, and Anderson et al. (2010)

จากภาพที่ 4 และตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดล ปรากฏว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับไม่ได้ ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 16.1 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ .930 ค่าดัชนีความสัมพันธ์ (Relative Fit Index: RFI) มีค่าเท่ากับ .683 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Root mean Square Residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ .112 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ .195 ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ .945 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ .695 และ จากผลการพิจารณาดัชนีแสดงว่าโมเดลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงพิจารณาตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญออก คือ การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม แล้วทำการทดสอบใหม่

$$\chi^2=1.77, df=3, P=.621, CFI=1.000, GFI=.990, AGFI=.990, RMSEA=.000, SRMR=.009$$

ภาพที่ 5 ตัวแบบที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ปรับแก้แล้ว

ตารางที่ 2 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดล

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df)	<3.00	0.59
Comparative Fit Index: CFI	>.95	1.00
Relative Fit Index: RFI	>.95	.992
Standard Root mean Square Residual: SRMR	$\leq$.08	.009
Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA	<.07	.000
Goodness of Fit Index: GFI	>.90	.990
Adjust Goodness of Fit Index: AGFI	>.90	.990

จากภาพที่ 5 และตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดล ปรากฏว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 0.59 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีความสัมพันธ์ (Relative Fit Index: RFI) มีค่าเท่ากับ .992 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Root mean Square Residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ .009 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ .000 และค่าความน่าจะเป็น (p-Value) เท่ากับ .621 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ .990 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ .990 และ จากผลการพิจารณาดัชนีแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	ความตั้งใจในการกลั่นแกล้ง			การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
เจตคติ	.188**	-	.188**	.291**	.291**	-
	(.08)	-	(.08)	(.12)	(.12)	-
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	.231**	-	.231**	.307**	.307**	-
	(.08)	-	(.08)	(.11)	(.11)	-
ความตั้งใจในการกลั่นแกล้ง	-	-	-	.99**	-	.99**
				(.22)	-	(.22)

หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect), IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect), TE=อิทธิพลรวม (Total Effect), * $p < .05$, ** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ความตั้งใจในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ($TE=.99$) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และเจตคติต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ($IE=.291$) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($E=.307$) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านตัวแปรความตั้งใจ

ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ มีค่าเท่ากับ .380 ($R^2=.380$) แสดงว่า ตัวแปรเจตคติต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ได้ร้อยละ 38.0

อภิปรายผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ สามารถอภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังนี้

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้เกิดมาจากสื่อต่าง ๆ และสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน มีการรณรงค์เรื่องการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์อย่างแพร่หลาย ทำให้นิสิตเกิดการตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ นิสริน เจ๊ะหามะ และคณะ (2564) ซึ่งพบว่า การถูกการกลั่นแกล้งมีผลกระทบทางด้านสังคมต่อเหยื่อในมิติของการ

สร้างสัมพันธภาพด้านลบ โดยเหยื่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งมักถูกเพื่อนในกลุ่มหรือในห้องกีดกันออกจากกลุ่ม โดยส่วนใหญ่ลักษณะของเหยื่อเป็นผู้ที่มีปัญหาทางด้านสติปัญญา เป็นเพศทางเลือก นำไปสู่การโดนบิบบให้ อยู่คนเดียว ไม่มีใครคบหา จนทำให้เกิดปัญหาการเข้าสังคม ไม่กล้าพูดจากับใคร ถูกคนรอบข้างหรือคนใน วงสังคมเกลียดชัง ในบางกรณีที่มีการกลั่นแกล้งกันหนัก ๆ เช่น การนำความลับของเพื่อนไปเผยแพร่ให้ ผู้อื่นรับรู้ กรณีนี้จะส่งผลให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่มีจุดยืนทางสังคม เนื่องจากถูกตัดสินจากข้อมูลที่ผู้กลั่นแกล้ง ได้เผยแพร่ไป ผลกระทบเหล่านี้อาจจะส่งผลให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาด้าน ความสัมพันธ์สังคม

ตัวแปรความตั้งใจในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทาง ไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) เป็นทฤษฎีที่ถูก คิดค้นขึ้นในปี ค.ศ. 1975 โดย Icek Ajzen และ Martin Fishbein เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่ได้รับความนิยมอย่าง แพร่หลายที่นำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ตามทฤษฎีได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและ เจตคติต่อพฤติกรรมว่าการเปลี่ยนแปลงความเชื่อจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โดยบุคคลจะคำนึงถึงเหตุผลก่อน ถ้าบุคคลมีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำบุคคลจะแสดงพฤติกรรม ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลได้อธิบายว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการแสดงพฤติกรรมของ บุคคลโดยตรงคือ เจตนาแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention) (พนม กุลาวงค์ และ ภาศย์ ชูชื่น, 2557)

ตัวแปรเจตคติต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซ เบอร์ผ่านตัวแปรความตั้งใจกลั่นแกล้ง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory Of Planned Behavior : TPB) ที่ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action : TRA) ของ Icek Ajzen และ Martin Fishbein (1975) กล่าวว่า เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the Behavior หรือ AB) เป็นการประเมินทางบวกหรือลบต่อการกระทำนั้นๆ จัดได้ว่า เจตคติต่อพฤติกรรม (AB) เป็นปัจจัยส่วน บุคคล (Personal Factors) ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าการทำพฤติกรรมใดแล้วจะได้รับผลทางบวก ก็จะมี แนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ในทางตรงข้าม หากมีความเชื่อว่าการทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะ ได้รับผลในทางลบ ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น (Attitude toward the behavior) และ เมื่อมีเจตคติทางบวกก็จะเกิดเจตนาหรือตั้งใจ (Intention) ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น (พนม กุลาวงค์ และ ภาศย์ ชูชื่น, 2557)

ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่าน ตัวแปรความตั้งใจกลั่นแกล้ง ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory Of Planned Behavior : TPB) ที่ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action : TRA) ของ Icek Ajzen และ Martin Fishbein (1975) กล่าวว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm หรือ SN) เป็นการรับรู้ของบุคคลว่าคนอื่น ที่มีความสำคัญสำหรับเขาต้องการหรือไม่ต้องการให้เขาทำ พฤติกรรมนั้นๆ ถ้าบุคคลได้รับรู้ว่าคนที่มีความสำคัญต่อเขาได้ทำพฤติกรรมนั้น หรือต้องการให้เขาทำ

พฤติกรรมนั้น ก็จะมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามและทำตามด้วย การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control หรือ PBC) คือความเชื่อของบุคคลนั้นที่มีต่อการแสดงพฤติกรรม รวมไปถึงสามารถควบคุมพฤติกรรมนั้นให้เป็นไปตามที่ตั้งใจ ถ้าบุคคลเชื่อว่าสามารถทำพฤติกรรมได้โดยง่ายและควบคุมผลที่จะออกมาได้ บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา หากแต่ถ้าบุคคลเชื่อว่าการกระทำนั้นทำได้ยาก และไม่สามารถควบคุมได้ แนวโน้มของบุคคลนั้นที่จะแสดงพฤติกรรมก็จะลดลง ต่อมาในปี ค.ศ. 2002 Icek Ajzen ได้พัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนขึ้นมาใหม่โดยเพิ่มเนื้อหาในส่วน การควบคุมพฤติกรรมที่แท้จริง (Actual Behavioral Control) ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) และพฤติกรรม (Behavior) (พนม ภูณาวงค์ และ ภาศย์ ชูชื่น, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ กรณีศึกษา นิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เจตคติต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ผู้วิจัยจึงมีแนวทางข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยสามารถนำข้อมูลวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาเป็นสื่อการเรียนรู้และรณรงค์ในการป้องกันการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์

2. กระทรวงดิจิทัลและสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) Electronic Transactions Development Agency หรือ ETDA (เอ็ตด้า) ควรสร้างมาตรการในการป้องกันและควบคุมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ เช่น การแสดงความคิดเห็นที่สร้างผลกระทบต่อผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นหรือส่งข้อความที่เป็นการระรานผู้อื่น รวมถึงการสร้างข้อมูลอันเป็นเท็จในการกลั่นแกล้งหรือใส่ร้ายผู้อื่นบนพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งป้องกันได้โดยการออกกฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำความผิด การใช้ AI ในการตรวจจับข้อความอันสื่อถึงการกลั่นแกล้ง เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กชพรรณ มณีภาค และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2562). การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากการกระทำผิดในโลก
อินเทอร์เน็ต: กรณีศึกษาการรังแกกันในโลกไซเบอร์ ในรูปแบบการคุกคามทางเพศ ในเขต
กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. ดาก: บริษัทโพรเจกต์ ไฟฟ์-โฟว์ จำกัด.
- นิสริน เจ๊ะหามะ และคณะ. (2564). ผลกระทบจากพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งของนักเรียนในจังหวัดปัตตานี.
สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
- พนม กุลวรงค์ และภาคย์ ชูชื่น. (2557). ระดับการยอมรับของลูกค้าต่อการประชาสัมพันธ์ของการประชาสัมพันธ์
ภูมิภาค สาขาเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และศิวพร ปกป้อง. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมกรกระทำความ
รุนแรงทั้งทางกายภาพและการข่มเหงรังแกผ่านโลกไซเบอร์ของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย.
กรุงเทพฯ: ปัญญาสมาคมพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย.
- สสส. (2563). *Cyberbully คืออะไร? ส่งผลอย่างไร? และเราควรรับมือกับมันอย่างไรดี?*. วันที่ค้นข้อมูล 20
มกราคม 2566, เข้าถึงได้จาก from <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/article/cyberbully->
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Process*,
50, 179-211.
- Dehue, F., Bolman, C., & Völlink, T. (2008). Cyberbullying: Youngsters Experiences And Parental
Perception. *Cyberpsychology And Behavior*, 11(2), 217-223.
- ETDA. (2564). ETDA เผย โควิด-19 เป็นเหตุส่งเกิดได้ Gen Z ใช้เน็ตสูงสุด ปีแรก ขณะ Gen Y แหมปี 6 สมัย.
Retrieved March 5, 2023, from <https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-released-IUB-2021.aspx>
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: an introduction to theory and
research*. New York: Addison Wesley.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th). N.J.:
Pearson Prentice Hall.
- Shinal, J. (2017). *Online threats lead to real-world harm, say security experts*. Retrieved March 5, 2023,
from <https://www.cnbc.com/2017/08/29/online-threats-real-world-harm.html>
- Yamane, T. (1967). *Statics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย

The Development of Indicators for Tracking the Progress of Implementing Good Governance Principles in Thai Government Organizations Receiving Good Governance Awards in Thailand

ปิยากร หวังมหาพร (Piyakorn Whangmahaporn)

รองศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Assoc. Prof. Dr., Graduate College of Management, Sripatum University

E-mail: piyakorn.wh@spu.ac.th

Received: 19 April 2023

Revised: 23 August 2023

Accepted: 8 September 2023

บทคัดย่อ

หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการสากลและเป็นหลักปฏิบัติสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ การให้รางวัลธรรมาภิบาลจึงเป็นวิธีการที่กระตุ้นให้มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรที่ให้รางวัลต่างมีตัวชี้วัดของตนเองเพื่อประเมินและให้รางวัลแก่หน่วยงานที่ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเหมาะสมของตัวชี้วัด 2) พัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพตัวชี้วัดและแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร องค์กรที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลจำนวน 10 ราย หัวหน้า/รองหัวหน้าหรือเทียบเท่าขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลในการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาล ประจำปี 2560 จำนวน 40 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่าความเหมาะสมของตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลโดยรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับ

CHAPTER 4

รางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทยควรประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ นิติธรรม 7 ตัวชี้วัด คุณธรรม 11 ตัวชี้วัด ความโปร่งใส 4 ตัวชี้วัด การมีส่วนร่วม 4 ตัวชี้วัด สำนึกรับผิดชอบ 16 ตัวชี้วัด และความคุ้มค่า 15 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: ตัวชี้วัด; การติดตามความก้าวหน้า; รางวัลธรรมาภิบาล; องค์กรภาครัฐ

Abstract

The principle of good governance is an international principle and a crucial practice that leads to organizational success. Providing rewards for good governance is a method that stimulates continuous adherence to the principles of good governance. Organizations that offer rewards usually have their own set of indicators to assess and reward performance, but there is still a lack of common standards for tracking progress in practicing good governance. The purpose of this research is to: 1) study the appropriateness of indicators, and 2) develop indicators to track the progress of implementing good governance principles in Thai government organizations that have received good governance awards. This research is a mixed-method study, utilizing research tools such as quality assessment questionnaires and surveys. The sample group consists of 10 persons from government organizations that have received good governance awards. Heads/Deputy Heads or equivalent positions of government organizations that have received awards for practicing good governance in the year 2560, totaling 40 persons. The statistical methods used for data analysis include means, standard deviations, and Pearson correlation coefficients.

The study results reveal that the overall appropriateness level of indicators for tracking the progress of implementing good governance principles in Thai government organizations that have received good governance awards is at a high level. The indicators for tracking progress in implementing good governance principles in these organizations should include 6 main categories: legal ethics with 7 indicators, moral ethics with 11 indicators, transparency with 4 indicators, participation with 4 indicators, accountability with 16 indicators, and worthiness with 15 indicators.

Keywords: Indicator, Progress Tracking, Good Governance Award, Government Organization

บทนำ

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันนานาชาติ และเป็นหลักปฏิบัติสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ธรรมาภิบาลเป็นบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผลและความเป็นธรรม (ปธาน สุวรรณมงคล, 2558) ที่ผ่านมามาประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการภาครัฐอย่างต่อเนื่องโดยพยายามนำแนวคิดใหม่ ๆ เข้ามาใช้เป็นหลักในการบริหาร แต่จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทยโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ กลับพบว่า (2561, หน้า 54-56) การดำเนินงานและบริหารจัดการภาครัฐยังคงขาดการบูรณาการขาดความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส ขาดความรับผิดชอบและขาดธรรมาภิบาล ปัญหาคอร์รัปชันยังคงพบได้เป็นวงกว้าง การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิผล กฎระเบียบมีจำนวนมาก ล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงหรือ แม้แต่ขัดแย้งกันเอง ประกอบกับมีความล่าช้าในการกระจายอำนาจ และการแบ่งความรับผิดชอบ ส่งผลให้การแก้ปัญหาและการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ ขาดประสิทธิผลในการดำเนินนโยบายสาธารณะและการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน

ด้วยปัญหาธรรมาภิบาลขององค์กรภาครัฐ หน่วยงานทั้งภาครัฐจึงริเริ่มการให้รางวัลหน่วยงานที่นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินการ เช่น รางวัลพระปกเกล้า พระปกเกล้าทองคำ รางวัลความพยายามจัดเก็บภาษี และรางวัลเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อการติดตามและประเมินผลกิจกรรมเป็นระยะ ๆ เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้เครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการติดตามประเมินผลคือ “ตัวชี้วัด” โดยเชื่อว่าการบริหารงานที่ไม่มีการติดตามหรือขาดตัวชี้วัดที่ชัดเจนย่อมไม่เป็นผลดีต่อองค์กร เพราะทำให้ไม่ทราบได้ว่าสิ่งที่ได้ดำเนินการไปนั้นมีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด สำเร็จหรือไม่ สำเร็จเพราะเหตุใด ประชาชนที่มาขอรับบริการพอใจหรือไม่ การมีตัวชี้วัดจะสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าอนาคตได้ ผลการประเมินตัวชี้วัดที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อย่างไรก็ตาม การที่แต่ละหน่วยงานมีตัวชี้วัดของตนเอง โดยเป็นตัวชี้วัดที่ต่างกันไปในนั้น อาจทำให้เกิดการไม่ร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน เพราะการร่วมมือช่วยเหลือหน่วยงานอื่นจะทำให้หน่วยงานของตนเองไม่บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดขึ้น (พสุ เดชะรินทร์, 2548) ตัวชี้วัดที่แตกต่างหลากหลายมากเกินไปยังส่งผลให้ขาดการมองภาพรวมและทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐไทยขาดทิศทางการพัฒนาได้ ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ โดยเริ่มจากองค์กรภาครัฐในประเทศไทย (ไม่รวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ภายใต้ “โครงการวิจัยพัฒนาฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้าน

ธรรมาภิบาล” จะนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานในการติดตามและประเมินผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติสำหรับองค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความเหมาะสมของตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย
2. พัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดธรรมาภิบาล : คำว่า “ธรรมาภิบาล” มาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ Good Governance ใช้ครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2532 ในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) เรื่อง “Sub-Sahara from Crisis to Sustainable Growth” แนวคิดธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปกครองการบริหารภาครัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจ การให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนา โดยมีระเบียบ กฎหมาย หน่วยงาน และนักวิชาการให้ความเห็นเรื่ององค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลไว้ เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ว่าหลักธรรมาภิบาลมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 26-27) สำหรับกระทรวงมหาดไทยได้ระบุถึงหลักธรรมาภิบาลว่ามี 11 องค์ประกอบ (สุดจิต นิมิตรกุล, 2543, หน้า 13-24) ได้แก่ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรม ความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ความเสมอภาค ความอดทนอดกลั้น หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ และการเป็นผู้ดูแลแทนการควบคุม ในส่วนของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (2546, หน้า 2-16) กล่าวถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย การบริหารราชการเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน การบริหารราชการโดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการปฏิบัติงาน การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า การลดขั้นตอนในการบริหารราชการ การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง การประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ นั้น หน่วยงานที่กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญ ๆ ทั้งหน่วยงานในประเทศ เช่น สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันพระปกเกล้า โดย ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ และ

ปียากร หวังมหาพร

หน่วยงานต่างประเทศ เช่น Organization for Economic Co-operation and Development :OECD (1996) United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific: UNESCAP (2005) United Nations Development Program: UNDP (1996) World Bank (1989)

แนวคิดรางวัลธรรมาภิบาล : หน่วยงานหลักที่มีแนวคิดการมอบรางวัลหลักธรรมาภิบาล เช่น สถาบันพระปกเกล้า ได้แก่ รางวัลพระปกเกล้า รางวัลพระปกเกล้าทองคำ คณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ รางวัลการบริหารจัดการที่ดี ประเภทโดดเด่นรางวัลการบริหารจัดการที่ดีและประเภททั่วไป ทั้งสองหน่วยงานเน้นมอบรางวัลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มอบรางวัลเพื่อยกย่องระดับความโปร่งใส ของประเทศไทย ยกย่องเชิดชูหน่วยงาน องค์กร สถาบัน ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และ นิติบุคคลให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความโปร่งใส ได้มีการแบ่งระดับของการให้รางวัลแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ รางวัลองค์กรโปร่งใส และรางวัลชมเชยองค์กรโปร่งใส คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้แก่ รางวัลเลิศรัฐ หรือ Public Sector Excellence Awards (PSEA) ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้หน่วยงานที่ได้มุ่งมั่น ปฏิบัติราชการจนประสบความสำเร็จมีความเป็นเลิศแห่งหน่วยงานรัฐทั้งส่วนราชการ จังหวัด สถาบันอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรมหาชน เป็นต้น

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลของนักวิชาการและหน่วยงานรัฐ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
องค์ประกอบ ธรรมาภิบาล	ระเบียบฯ บริหาร กิจการ บ้านเมือง และสังคม ที่ดี พ.ศ. (2542)	สนง. ก.พ.ร. (2563)	สถาบัน พระปกเกล้า โดยถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2552)	พัชรี สิโรตส, บรรเจิด สิงคะเนติ, ถวิลวดี บุรีกุล, อัมพร ธำรง ลักษณ์ และ มานวิภา อินทรทัต (2561)	กระทรวง มหาดไทย (ใน สุตจิต นิมิตกุล, 2543)	ถวิลวดี บุรีกุล และ วันชัย วัฒน ศัพท์ (2545)	เกรียง ศักดิ์ เจริญ วงศ์ ศักดิ์ (2549)	ไชยวัฒน์ คำชู (2545)	พิทยา สุนทร วิภาต (2546)
1. นิติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. คุณธรรม	✓	×	✓	×	×	✓	×	✓	✓

CHAPTER 4

องค์ประกอบ ธรรมาภิบาล	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	ระเบียบ- บริหาร กิจการ บ้านเมือง และสังคม ที่ดี พ.ศ. (2542)	สนง. ก.พ.ร. (2563)	สถาบัน พระปกเกล้า โดยถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2552)	พัชรี ลีโรธ, บรรเจิด สิงคะเนติ, ถวิลวดี บุรีกุล, อัมพร ธำรง ลักษณ์ และ มานวิภา อินทรทัต (2561)	กระทรวง มหาดไทย (ใน สุตจิต นิมิตกุล, 2543)	ถวิลวดี บุรีกุล และ วันชัย วัฒน ศัพท์ (2545)	เกรียง ศักดิ์ เจริญ วงศ์ ศักดิ์ (2549)	ไชยวัฒน์ คำชู (2545)	พิทยา สุนทร วิภาต (2546)
3. โปร่งใส	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. รับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. คุ่มค่า	✓	×	✓	✓	✓	✓	×	×	✓
7. ประสิทธิภาพ	×	✓	×	✓	×	×	×	×	×
8. คอบสนอง	×	✓	×	×	×	×	×	×	×
9. เสมอภาค	×	✓	×	✓	✓	×	✓	×	×
10. กระจาย อำนาจ	×	✓	×	×	×	×	×	×	×
11. ฉันทามติ	×	✓	×	×	✓	×	✓	×	×
12. ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล	×	✓	×	✓	×	×	✓	×	×
13. วิสัยทัศน์เชิง ยุทธศาสตร์	×	×	×	×	×	×	✓	×	×
14. กลไก การเมืองชอบ ธรรม	×	×	×	×	×	×	✓	×	×
15. พัฒนา ทรัพยากรมนุษย์	×	×	✓	×	×	×	×	×	×

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
องค์ประกอบ ธรรมาภิบาล	ระเบียบฯ บริหาร กิจการ บ้านเมือง และสังคม ที่ดี พ.ศ. (2542)	สนง. ก.พ.ร. (2563)	สถาบัน พระ ปกเกล้า โดย ถวิลวดี บุรีกุล และ คณะ (2552)	พัชรี ลิโรธ , บรรเจิด สิงคะเนติ, ถวิลวดี บุรีกุล, อัมพร ชำรง ลักษณ์ และ มานวิกา อินทรทัต (2561)	กระทรวง มหาดไทย (ใน สุตจิต นิมิตกุล, 2543)	ถวิลวดี บุรีกุล และ วันชัย วัฒน ศัพท์ (2545)	เกรียง ศักดิ์ เจริญ วงศ์ศักดิ์ (2549)	ไชยวัฒน์ คำชู (2545)	พิทยา สุนทร วิภาต (2546)
16. องค์การกร เรียนรู้	×	×	✓	×	×	×	×	×	×
17. บริหาร จัดการ	×	×	✓	×	×	×	×	×	×
18. เทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	×	×	✓	×	×	×	×	×	×
19. ความยั่งยืน	×	×	×	×	✓	×	×	×	×
20. เสรีภาพทาง การเมือง	×	×	×	×	×	×	×	×	×

CHAPTER 4

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลขององค์การระหว่างประเทศ

องค์ประกอบ ธรรมาภิบาล	1	2	3	4
	World Bank (1989)	OECD (1996)	UNDP (1996)	Unescap (ใน ปธาน สุวรรณมงคล, 2558)
1. นิติธรรม	✓	×	✓	✓
2. คุณธรรม	×	×	×	×
3. โปร่งใส	✓	✓	✓	✓
4. มีส่วนร่วม	×	×	✓	✓
5. รับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓
6. คุ่มค่า	×	×	×	×
7. ประสิทธิภาพ	✓	×	×	×
8. ตอบสนอง	×	×	✓	✓
9. เสมอภาค	×	✓	✓	✓
10. กระจายอำนาจ	×	×	×	×
11. จันทามติ	×	×	✓	✓
12. ประสิทธิภาพประสิทธิผล	✓	×	✓	✓
13. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์	×	×	✓	×
14. กลไกการเมืองชอบธรรม	×	×	×	×
15. พัฒนาศักยภาพมนุษย์	×	×	×	×
16. องค์การการเรียนรู้	×	×	×	×
17. บริหารจัดการ	×	✓	×	×
18. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	×	×	×	×
19. ความยั่งยืน	×	×	×	×
20. เสรีภาพทางการเมือง	✓	×	×	×

จากการสังเคราะห์ตัวชี้วัดทำให้ได้ตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

1.หลักนิติธรรม มี 7 ตัวชี้วัด คือ 1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ 2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 3) หลักความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่ 4) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา 5) หลักความมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ 6) หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย และ 7)

หลักการทำงานภายใต้กฎระเบียบสูงสุด

2.หลักคุณธรรม มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) การปลอดจากการทุจริต 2) การปลอดจากการ ทำผิดวินัย และ 3) การปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ 4) ความเป็นกลางของผู้บริหาร

3.หลักความโปร่งใส มี 4 ตัวชี้วัดคือ 1) ความโปร่งใส ด้านโครงสร้างของระบบงาน 2) ความโปร่งใส ด้านระบบการให้ทุน 3) ความโปร่งใสของระบบการให้โทษ และ 4) ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน

4.หลักการมีส่วนร่วม มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) การมีส่วนร่วมใน ระดับการให้ข้อมูลประชาชน 2) การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็นและปรึกษาหารือ 3) การมีส่วนร่วมในระดับวางแผน/ตัดสินใจ และ 4) พัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน

5.หลักสำนักบริหาร มี 6 ตัวชี้วัดคือ 1) หน่วยงานมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน 2) หน่วยงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน 3) หน่วยงานมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) หน่วยงานมีระบบติดตามประเมินผล 5) หน่วยงานมีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน และ 6) หน่วยงานมีแผนสำรอง

6.หลักความคุ้มค่า มี 3 ตัวชี้วัด คือ 1) การประหยัด 2) การใช้ทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ 3) มีศักยภาพในการแข่งขัน

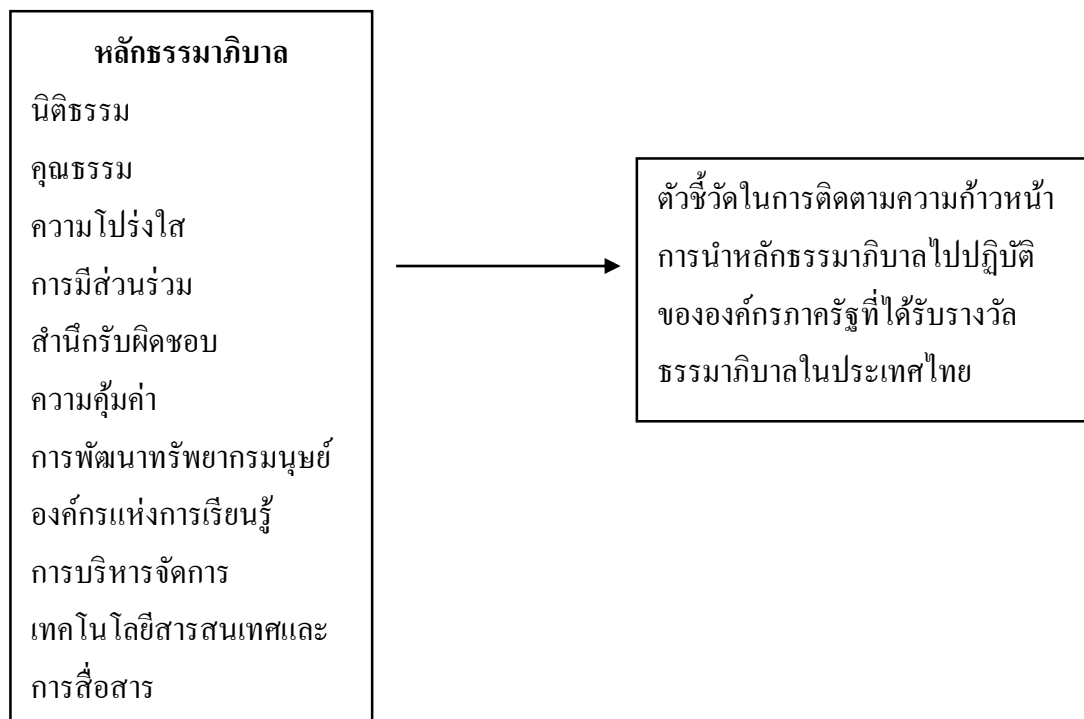
7.หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มี 10 ตัวชี้วัด คือ 1) การจัดการอย่างบูรณาการ 2) การติดต่อสื่อสาร 3) การบริหารให้เกิดการปฏิบัติงาน 4) การสร้างสรรค์และสร้างเสริม 5) การเชื่อมโยงในการทำงาน 6) การพัฒนาความสามารถ 7) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 8) การเจ้าหน้าที่ 9) การสร้างความไว้วางใจ และ 10) ความผูกพันหน่วยงาน

8.หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด คือ 1) การมีการเรียนรู้จากภายนอก 2) การพัฒนาการเรียนรู้จากภายใน 3) การมีการนำองค์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน 4) การเสริมสร้างความสามารถ 5) การจัดการความรู้ 6) การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี และ 7) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

9.หลักการบริหารจัดการ มี 8 ตัวชี้วัด คือ 1) การปฏิบัติตาม พรฎ. 2) การสำรวจความต้องการของประชาชน 3) การมีกลยุทธ์ในการบริหาร 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 5) การศึกษาวิจัย 6) การคาดคะเนความเสี่ยง 7) การมีการกระจายอำนาจ และ 8) การบริการประชาชน มิใช่การกำกับ

10. หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) มีการจัดการชุดข้อมูล 2) การมีเครือข่ายสารสนเทศ 3) การมีการเชื่อมโยงเทคโนโลยี และ 4) การนำเทคโนโลยีไปใช้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย แบบผสมวิธี (Mixed Method Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาล จำนวน 10 คน 2) หัวหน้า/รองหัวหน้า หรือเทียบเท่าขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาล ประจำปี 2560 จำนวน 40 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการเลือก คือ

- เป็นผู้อำนวยการ/ หัวหน้า/ รองหัวหน้าหรือเทียบเท่าขององค์กรภาครัฐ ปฏิบัติหน้าที่หรือรับผิดชอบงานด้านการพัฒนาองค์กร การพัฒนาระบบราชการ มาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

- สมัครใจยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยหรือยินยอมด้วยวาจา

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพร่างตัวชี้วัดและแบบสอบถามเพื่อยืนยันความเหมาะสมของตัวชี้วัด ใน 4 มิติ ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ ลักษณะแบบประเมินทั้งสองฉบับเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ 0-5 ไม่มีความเหมาะสม/ เป็นไปได้/ สอดคล้อง/เป็นประโยชน์ ถึงมีความเหมาะสม/ เป็นไปได้/ สอดคล้อง/ เป็นประโยชน์

มากที่สุด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 10 ประเด็น ได้แก่ ตัวชี้วัดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนักสืบพิชชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักการบริหารจัดการ หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินและแบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักธรรมาภิบาล องค์ประกอบหลัก ธรรมาภิบาลเพื่อสังเคราะห์จุดร่วมสำคัญ (Key points) เพื่อนำมาขยายร่างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลขององค์กรภาครัฐ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์แบบประเมินคุณภาพร่างตัวชี้วัดใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Ratio : CVR) ตามวิธีการของ Lawshe (1975, p. 568) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวชี้วัด สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ร่างตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งได้จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้รางวัลธรรมาภิบาลแก่ภาครัฐและนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลและตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ ทำให้ได้ร่างองค์ประกอบและตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลจำนวน 10 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1. นิติธรรม มี 7 ตัวชี้วัด 2. คุณธรรม มี 4 ตัวชี้วัด 3. ความโปร่งใส มี 4 ตัวชี้วัด 4. การมีส่วนร่วม มี 4 ตัวชี้วัด 5. สำนักสืบพิชชอบ มี 6 ตัวชี้วัด 6. ความคุ้มค่า มี 3 7. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มี 10 ตัวชี้วัด 8. องค์กรแห่งการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด 9. การบริหารจัดการ มี 8 ตัวชี้วัด 10. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มี 4 ตัวชี้วัด

2. ผลการประเมินคุณภาพร่างตัวชี้วัดโดยผู้บริหารขององค์กรภาครัฐ

ใช้การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาขยายข้อตัวชี้วัดโดยให้ผู้บริหารองค์กรภาครัฐประเมิน โดยใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Ratio : CVR) ผลการศึกษาพบว่า ร่างตัวชี้วัดในการติดตามผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติมีค่า CVR อยู่ระหว่าง 0.60 - 0.80 (Item CVR : min. = 0.60, max. = 0.80) ซึ่งสามารถแปลผลได้ว่าตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อติดตามความก้าวหน้าการนำหลัก ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติสำหรับองค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาล

3.ผลการพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ

3.1 ผลการยืนยันความเหมาะสมของตัวชี้วัด ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ประเมินโดยหัวหน้า/ รองหัวหน้าหรือเทียบเท่าขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาล ผลการศึกษา พบว่า ความเหมาะสมของตัวชี้วัดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.30) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ อยู่ในระดับมากทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย 4.17-4.41) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ

ความเหมาะสมของตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำ หลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐ	Mean	S.D.	การแปลผล
องค์ประกอบหลักนิติธรรม	4.39	.72	มาก
องค์ประกอบหลักคุณธรรม	4.41	.68	มาก
องค์ประกอบหลักความโปร่งใส	4.24	.89	มาก
องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วม	4.39	.81	มาก
องค์ประกอบหลักสำนึกรับผิดชอบ	4.22	.77	มาก
องค์ประกอบหลักความคุ้มค่า	4.39	.84	มาก
องค์ประกอบหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	4.17	.82	มาก
องค์ประกอบหลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	4.17	.78	มาก
องค์ประกอบหลักการบริหารจัดการ	4.25	.75	มาก
องค์ประกอบหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.36	.56	มาก
ระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดฯ โดยรวม	4.30	0.76	มาก

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่ามียอดองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลบางองค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันตั้งแต่ .90 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวมีค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างกันเองอยู่ในระดับที่สูงมากจนควรจะได้มีการจัดกลุ่มเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกัน (Walter, 1971; พงษ์ศักดิ์ ชิมอนด์ส, 2561) ดังนี้

1) หลักธรรมาภิบาลในองค์ประกอบหลักการเป็นองค์กรการเรียนรู้ มีค่าระดับความสัมพันธ์กับองค์ประกอบคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ

เพียร์สันเท่ากับ .905 ($R = .905$) ซึ่งสามารถแปลได้ว่ามีค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในระดับที่สูงมาก

2) หลักธรรมาภิบาลในองค์ประกอบหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีค่าระดับความสัมพันธ์กับองค์ประกอบสำนึกรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .912 ($R = .912$) ซึ่งสามารถแปลได้ว่ามีค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในระดับที่สูงมาก

3) หลักธรรมาภิบาลในองค์ประกอบหลักการบริหารจัดการ และองค์ประกอบหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ค่าระดับความสัมพันธ์กับองค์ประกอบความคุ้มค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .909 ($R = .909$) และ .914 ($R = .914$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถแปลได้ว่ามีค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในระดับที่สูงมาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีค่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างกันเองอยู่ในระดับที่สูงมากจนควรจะได้รับการจัดกลุ่มเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกันตามลำดับ ดังนี้

- 1) องค์ประกอบหลักการเป็นองค์กรการเรียนรู้ ควรได้รับการจัดนิยามและตัวชี้วัดขององค์ประกอบรวมเข้าไว้ในองค์ประกอบหลักคุณธรรม
- 2) องค์ประกอบหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรได้รับการจัดนิยามและตัวชี้วัดขององค์ประกอบรวมเข้าไว้ในองค์ประกอบหลักสำนึกรับผิดชอบ
- 3) องค์ประกอบหลักการบริหารจัดการ และองค์ประกอบหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารควรได้รับการจัดนิยาม และตัวชี้วัดขององค์ประกอบรวมเข้าไว้ในองค์ประกอบหลักความคุ้มค่า

3.3 ผลการพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลนำมาสู่การสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานในการติดตามความก้าวหน้าขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทยในแต่ละองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ดังตารางที่ 2 ดังนี้

1) **หลักนิติธรรม** มี 7 ตัวชี้วัด คือ 1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ 2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 3) หลักความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่ 4) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา 5) หลักความมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ 6) หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย และ 7) หลักการทำงานภายใต้กฎระเบียบสูงสุด

2) **หลักคุณธรรม** มี 11 ตัวชี้วัด (เดิมมี 4 ตัวชี้วัด และรวมจากองค์ประกอบหลักการเป็นองค์กรการเรียนรู้อีกจำนวน 7 ตัวชี้วัด) คือ 1) การปลอดจากการทุจริต 2) การปลอดจากการทำผิดวินัย และ 3) การปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ 4) ความเป็นกลางของผู้บริหาร 5) การมีการเรียนรู้จากภายนอก 6) การพัฒนาการเรียนรู้จากภายใน 7) การมีการนำองค์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน

8) การเสริมสร้างความสามารถ 9) การจัดการความรู้ 10) การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี และ 11) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

3) หลักความโปร่งใส มี 4 ตัวชี้วัดคือ 1) ความโปร่งใส ด้านโครงสร้างของระบบงาน 2) ความโปร่งใสด้านระบบการให้ทุน 3) ความโปร่งใสของระบบการให้โทษ และ 4) ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน

4) หลักการมีส่วนร่วม มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) การมีส่วนร่วมใน ระดับการให้ข้อมูลประชาชน 2) การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็นและปรึกษาหารือ 3) การมีส่วนร่วมในระดับวางแผน/ตัดสินใจ และ 4) พัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน

5) หลักสำนักบริหารพิชชอบ มี 16 ตัวชี้วัด (เดิมมี 6 ตัวชี้วัด และรวมจากองค์ประกอบหลักการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อีกจำนวน 10 ตัวชี้วัด) คือ 1) หน่วยงานมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน 2) หน่วยงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน 3) หน่วยงานมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) หน่วยงานมีระบบติดตามประเมินผล 5) หน่วยงานมีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน 6) หน่วยงานมีแผนสำรอง 7) การจัดการอย่างบูรณาการ 8) การติดต่อสื่อสาร 9) การบริหารให้เกิดการปฏิบัติงาน 10) การสร้างสรรค์และสร้างเสริม 11) การเชื่อมโยงในการทำงาน 12) การพัฒนาความสามารถ 13) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 14) การเจ้าหน้าที่ 15) การสร้างความไว้วางใจ และ 16) ความผูกพันหน่วยงาน

6) หลักความคุ้มค่า มี 15 ตัวชี้วัด (เดิมมี 3 ตัวชี้วัด และรวมจากองค์ประกอบหลักการบริหารจัดการ จำนวน 8 ตัวชี้วัด และรวมจากองค์ประกอบหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อีกจำนวน 4 ตัวชี้วัด) คือ 1) การประหยัด 2) การใช้ทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) มีศักยภาพในการแข่งขัน 4) การปฏิบัติตามกฎหมาย 5) การสำรวจความต้องการของประชาชน 6) การมีกลยุทธ์ในการบริหาร 7) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 8) การศึกษาวิจัย 9) การคาดคะเนความเสี่ยง 10) การมีการกระจายอำนาจ 11) การบริการประชาชน มีใช้การกำกับ 12) มีการจัดการชุดข้อมูล 13) การมีเครือข่ายสารสนเทศ 14) การมีการเชื่อมโยงเทคโนโลยี และ 15) การนำเทคโนโลยีไปใช้จริง

ตารางที่ 4 ผลการพัฒนาตัวชี้วัดการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กร
ภาครัฐในประเทศไทย

ตัวชี้วัดองค์ประกอบหลักนิติธรรม วัดได้จาก
ตัวชี้วัด 1 : โครงสร้างการบริหารงานให้เกิดการถ่วงดุลย์อำนาจในการทำงาน
ตัวชี้วัด 2 : โครงสร้างการบริหารงานโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
ตัวชี้วัด 3 : การคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการใช้กฎ ระเบียบการดำเนินงาน
ตัวชี้วัด 4 : กฎระเบียบขององค์กรภาครัฐเป็นไปตามกฎหมาย
ตัวชี้วัด 5 : ผู้บริหารองค์กรภาครัฐสามารถตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระ
ตัวชี้วัด 6 : กระบวนการพิจารณาความผิดและการลงโทษตามกฎหมายที่ชัดเจน
ตัวชี้วัด 7 : การทำงานที่สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบที่ให้อำนาจไว้
ตัวชี้วัดองค์ประกอบหลักคุณธรรม วัดได้จาก
ตัวชี้วัด 1 : การปฏิบัติงานตามที่กฎหมายกำหนด
ตัวชี้วัด 2 : การกระทำผิดวินัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร
ตัวชี้วัด 3 : การกระทำผิดต่อมาตรฐานวิชาชีพของบุคลากร
ตัวชี้วัด 4 : ผู้บริหารพิจารณาสิทธิ ประโยชน์ และโทษทางวินัยของบุคลากรอย่างตรงไปตรงมา
ตัวชี้วัด 5 : การจัดสัมมนา อบรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรภายนอก
ตัวชี้วัด 6 : การนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้มาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงาน
ตัวชี้วัด 7 : การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการดำเนินงาน
ตัวชี้วัด 8 : การพัฒนาทักษะ และสร้างความสามารถของบุคลากร
ตัวชี้วัด 9 : การจัดการความรู้ และมีฐานข้อมูลจัดการความรู้
ตัวชี้วัด 10 : การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความรู้
ตัวชี้วัด 11 : การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในองค์กร
ตัวชี้วัดองค์ประกอบหลักความโปร่งใส วัดได้จาก
ตัวชี้วัด 1 : ระบบตรวจสอบภายใน และให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมตรวจสอบ
ตัวชี้วัด 2 : การจ่ายค่าตอบแทนที่มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานและเหมาะสม
ตัวชี้วัด 3 : วิธีการลงโทษที่ยุติธรรม
ตัวชี้วัด 4 : ช่องทางและการเผยแพร่ข้อมูลที่ชัดเจน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัดองค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วม วัดได้จาก
ตัวชี้วัด 1 : การให้ข้อมูลแก่บุคคลภายนอกที่ถูกต้อง เชื่อถือได้
ตัวชี้วัด 2 : การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนภายนอกองค์กรที่หลากหลาย
ตัวชี้วัด 3 : การเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจดำเนินงาน
ตัวชี้วัด 4 : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กร
ตัวชี้วัดองค์ประกอบหลักสำนักบริหารมลพิษ วัดได้จาก
ตัวชี้วัด 1 : การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือถึงบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม
ตัวชี้วัด 2 : การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน
ตัวชี้วัด 3 : การจัดสรรแบ่งปันทรัพยากร มีความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม
ตัวชี้วัด 4 : การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน
ตัวชี้วัด 5 : แนวทางชัดเจนในการดำเนินการกับผู้ที่มีผลงานต่ำกว่าเป้าหมาย
ตัวชี้วัด 6 : แผนการดำเนินงานที่รองรับต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
ตัวชี้วัด 7 : การบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการทำงาน
ตัวชี้วัด 8 : การเข้าใจเป้าหมายขององค์กร และยอมรับการพัฒนา
ตัวชี้วัด 9 : การประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากร
ตัวชี้วัด 10 : การจัดทำยุทธศาสตร์การทำงาน และจัดสรรงบประมาณพัฒนาบุคลากร
ตัวชี้วัด 11 : การจัดกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรมนุษย์
ตัวชี้วัด 12 : การนำแนวความคิดใหม่ของเจ้าหน้าที่มาใช้ประโยชน์ในการทำงาน
ตัวชี้วัด 13 : การนำความรู้ใหม่ๆ มาปรับปรุงการทำงาน
ตัวชี้วัด 14 : ระบบการคัดเลือกและจัดจ้างบุคลากรที่เป็นธรรม
ตัวชี้วัด 15 : บุคลากรและผู้บริหารองค์กรภาครัฐมีความไว้วางใจในระหว่างกัน
ตัวชี้วัด 16 : ความผูกพันและความภักดีต่อองค์กรของบุคลากร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัดองค์ประกอบหลักความคุ้มค่า วัดได้จาก
ตัวชี้วัด 1 : การกำหนดเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนเป็นธรรม
ตัวชี้วัด 2 : การใช้งบประมาณบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างสมเหตุสมผล
ตัวชี้วัด 3 : การมีวัฒนธรรมที่เน้นการบริการ
ตัวชี้วัด 4 : การวางแผนผังและทบทวนภารกิจในการทำงาน
ตัวชี้วัด 5 : การมีเครื่องมือรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของประชาชน
ตัวชี้วัด 6 : การปฏิบัติตามกลยุทธ์ มีการประเมินผลงาน
ตัวชี้วัด 7 : การจัดทำความร่วมมือระหว่างองค์กรกับองค์กรภายนอก
ตัวชี้วัด 8 : การศึกษาวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการดำเนินงาน
ตัวชี้วัด 9 : การจัดทำแผนงาน/มาตรการเพื่อรองรับในสถานการณ์ฉุกเฉิน
ตัวชี้วัด 10 : การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน
ตัวชี้วัด 11 : วัฒนธรรมการทำงานที่คำนึงถึงผู้รับบริการ
ตัวชี้วัด 12 : ระบบการจัดเก็บฐานข้อมูล และใช้สารสนเทศพัฒนาองค์กร
ตัวชี้วัด 13 : ระบบคอมพิวเตอร์ที่รองรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
ตัวชี้วัด 14 : การเชื่อมโยงข้อมูลภายในและเชื่อมโยงข้อมูลกับองค์กรภายนอก
ตัวชี้วัด 15 : การนำข้อมูลไปใช้เพื่อตัดสินใจในการบริหารงานในองค์กรตนเอง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ความเหมาะสมของตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลโดยรวม มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. ตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลในประเทศไทยที่เป็นมาตรฐานควรประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม มี 7 ตัวชี้วัด หลักคุณธรรม มี 11 ตัวชี้วัด หลักความโปร่งใส มี 4 ตัวชี้วัด หลักการมีส่วนร่วม มี 4 ตัวชี้วัด หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มี 16 ตัวชี้วัด หลักความคุ้มค่า มี 15 ตัวชี้วัด

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน ได้มีการกำหนดและอธิบายองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลตลอดจนนิยามความหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับภารกิจที่องค์กรรับผิดชอบอยู่ เช่น กระทรวงมหาดไทยจะมีองค์ประกอบของหลักการกำกับดูแล หลักความอดทนอดกลั้น เพราะมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกความเป็นธรรมของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมืองการปกครอง ในขณะที่สถาบันพระปกเกล้ามีองค์ประกอบของหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และหลักการบริหารจัดการ เพราะเป็นองค์กรบริหารระดับสูงที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศที่เป็นระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าร่างองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการติดตามการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรในประเทศไทยที่ได้ทำการยกร่างจากการวิจัยทั้ง 10 องค์ประกอบนั้นอาจมีความเหมาะสมและสอดคล้องในเชิงทฤษฎี แต่ในการนำไปใช้ปฏิบัติจริงจำเป็นต้องการประยุกต์อย่างเหมาะสม

2. องค์ประกอบและตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลในการติดตามความก้าวหน้าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติขององค์กรที่ได้รับรางวัลในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบจำนวน 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เนื่องจากได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลในองค์ประกอบหลักการเป็นองค์กรการเรียนรู้ องค์ประกอบหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์ประกอบหลักการบริหารจัดการ และองค์ประกอบหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไปรวมเข้าไว้ในองค์ประกอบหลักคุณธรรม องค์ประกอบหลักสำนึกรับผิดชอบ และองค์ประกอบหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของแนวคิดองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล 6 ประการของสำนักนายกรัฐมนตรี (2542) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

3. องค์ประกอบและตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลไม่ว่าจะเป็นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หรือพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ก็ตาม ล้วนแต่เป็นหลักการที่รับมาจากธรรมาภิบาลสากล อันเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ที่ทำให้รัฐบาลไทยมีความจำเป็นต้องรับความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF, 1997) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB, 1999)

ทำให้ผู้คิดเงื่อนไขสำคัญในการที่จะต้องรับเอาแนวคิดธรรมาภิบาลดังกล่าวเข้ามากำหนดในการบริหารจัดการภาครัฐให้เป็นรูปธรรม แต่จากความซับซ้อนและความหลากหลายในบริบทของประเทศต่าง ๆ การนำหลักธรรมาภิบาลตัวแบบเดียวแล้วนำไปใช้กับทุกประเทศ (One-Size-Fits-AU) นั้นเป็นไปได้ยากในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้จึงควรปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่นเดียวกับผลการศึกษามีการสังเคราะห์หลักธรรมาภิบาลเพื่อนำไปใช้ในการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐเพื่อให้องค์กรภาครัฐผู้ให้รางวัลมีตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าอันนำไปสู่ความสม่ำเสมอในการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรผู้รับรางวัล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการพัฒนาตัวชี้วัดหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้ในการติดตามความก้าวหน้าขององค์กรภาครัฐ ข้อควรพิจารณาสำหรับองค์กรภาครัฐที่จะนำไปใช้ ได้แก่

1.1 ควรศึกษาและเข้าใจในความหมายของตัวชี้วัดและสาระของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้

1.2 ควรมีบุคลากรภายนอกหรือผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่ในการประเมินเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและลดความมีอคติในการประเมิน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การจัดทำตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในครั้งนี้เป็นการประเมินจากผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หากจะต้องมีการพัฒนาตัวชี้วัดในอนาคตควรพิจารณามุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ประกอบเพิ่มเติม

2.2 การจัดทำตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเป็นการพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับองค์กรภาครัฐในประเทศไทย ไม่รวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรจัดทำตัวชี้วัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล รวมทั้งองค์กรเอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันพระปกเกล้า ภายใต้โครงการวิจัยพัฒนาฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านธรรมาภิบาล (Phase 2) โดยได้รับหนังสือรับรองการพิจารณาการวิจัยในคน KPIREC 04-08/001-63

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 -2580)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ไชยวัฒน์ คำชู. แปล. (2545). *ธรรมาภิบาล : การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2552). *ทศวรรษ ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- ถวิลวดี บุรีกุล และวันชัย วัฒนศัพท์. (2545). *การศึกษาเพื่อพัฒนาศูนย์วัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปิยากร หวังมหารพร. (2562). *การสำรวจข้อมูลธรรมาภิบาลในประเทศไทย : Good Governance Mapping*. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส. (2561). การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นตรง. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 7(2), 20-37.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (2546, 4 ตุลาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอน 100 ก. หน้า 1-16.
- พสุ เดชะรินทร์. (2548). *การกำหนดตัวชี้วัดระดับบุคคล*. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- พัชรีย์ สิโรต, บรรเจิด สิงคะเนติ, ถวิลวดี บุรีกุล, อัมพร ชำรงลักษณะ และมานวิภา อินทรทัต. (2561). *หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- พิทยา สุนทรวิภาต. (2546). *ธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. *วารสารดำรงราชานุภาพ*, 3(7), 12-18.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (2542, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง. หน้า 24-31.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). *องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. วันที่ค้นข้อมูล 11 เมษายน 2563, เข้าถึงได้จาก http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=3&content_id=2225
- สุดจิต นิमितกุล. (2543). *ธรรมาภิบาลกับการบริหาร*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- ADB. (1999). *Governance in Thailand: Challenge, Issues and Prospects*. Manila: ADB Annual Report.
- IMF. (1997). *Good Governance: The IMF's Role*. Washington, DC.: IMF.
- Lawshe, C. H. (1975). A Quantitative Approach to Content Validity. *Personnel Psychology*, 28(2), 563-575.
- OECD. (1996). *Politics and the Reform of Government Minister look at the Future of Public Service*. New York: Oxford University Press.
- UNDP. (1996). *Governance for Sustainable Human Development*. Philippines: United Nations Development Programme.
- UNESCAP. (2005). *Policies and Good Practices in Investment Promotion and Facilitation in LDC: Bhutan Lao. PDR and Timor-Leste*. New York: Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.
- World Bank. (1992). *Governance and Development*. Washington, DC.: The World Bank.
- World Bank. (1989). *Sub-Sahara Africa: From Crisis to Sustainable Growth*. Washington DC.: World Bank.
- Walter, D. (1971). *Scientific Sociology: Theory and Method* (3rd ed). New York: Prentice-Hall.

การบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

The Management of the Thai Maritime Enforcement Command Center
(Thai-MECC)

ศาโรจน์ เกลี้ยงสง (Sarote Kliangsang)¹

เอกวิทย์ มณีธร (Ekkawit Maneethorn)²

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ยุทธศาสตร์และความมั่นคง)

Students, Doctor of Philosophy Program in Strategy and Security

²รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Assoc. Prof. Dr., Faculty of Political Science and Law Burapha University

E-mail: sarote38@gmail.com

Received: 3 October 2023

Revised: 1 December 2023

Accepted: 1 December 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ในปัจจุบัน และ 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) การศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน ระหว่างเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยใช้การเก็บข้อมูลจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มบุคลากรของศรชล. และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 21 ท่าน 2) การสำรวจจากบุคลากรของศรชล. จำนวน 280 คน และ 3) การศึกษาข้อมูลเอกสาร โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง ที่ได้มีผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และพรรณนาข้อมูลในปรากฏการณ์ และวิเคราะห์ตีความข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์แบบสามเส้าระเบียบวิธีวิทยา

ผลการวิจัยพบว่า 1. โครงสร้างของการจัดการของการบริหารจัดการของ ศรชล. นั้นถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ส่วนบริหารและนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และ 2) ส่วนอำนวยการ และหน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากร พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 2. ปัญหาและ

อุปสรรคของการบริหารจัดการ พบว่า 1) ด้านโครงสร้างและนโยบายขององค์กร มีปัญหาทางด้านการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่ไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม และการจัดโครงสร้างที่ยังคงเป็นแบบราชการไม่ได้รวดเร็วและคล่องตัวขึ้น 2) ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีปัญหาได้แก่ การครอบงำทางวัฒนธรรมองค์กร เอกภาพในการสั่งการและการประสานงาน ความหลากหลายและความซับซ้อนของภารกิจแต่ละหน่วยงานที่เข้าร่วมใน ศรชล. ตามกฎหมาย และการขาดความรู้ความเข้าใจในองค์กรและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ยังขาดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาแก่ชุมชนในพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เข้าร่วมปฏิบัติงานและชุมชน และปัญหาการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และ 4) ด้านการจัดการเครือข่าย บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในภารกิจที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่าย ประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรของผู้บริหาร ขาดการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีแก่เครือข่าย และขาดแผนงานในการการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เข้าร่วมปฏิบัติการ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ, การบริหารจัดการแบบเครือข่าย, การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

Abstract

The aim for this research were: 1) To analyze management practices and 2) To investigate the problems and obstacles in the management of the Thai Maritime Enforcement Command Center. This study was a mixed-methods research approach, combining both quantitative and qualitative methods. Data collection is divided into three parts 1) Surveys conducted among 280 Thai-MECC Staff 2) In-depth interviews with Thai-MECC Staff and a group of stakeholders comprising 21 persons. And 3) Document analysis. Research tools used in this study include structured questionnaires and semi-structured interview guides. Statistical analyses encompass frequency distributions, percentages, means, standard deviations, t-test, One Way Analysis of Variance, and data analysis composed of describing the data in phenomena or concrete and analyzing the data in a methodological triangle

The results of study showed that: 1. The management structure of the Thai-MECC is primarily divided into two main components 1) The management and policy segment. 2) The administrative and operational units at the local level. the analysis of Thai-MECC Staff opinions, it was found that the majority hold a positive view of management practices, and overall, the average rating is at a high level. 2. The problems and obstacles in management are as follows: 1) **Structure and Organization Policy:** There are issues related to the allocation and suitability of various resources, which are insufficient and not well-

suited. The bureaucratic structure is slow to adapt and lacks flexibility. 2) **Stakeholders:** There are problems such as cultural dominance within the organization, hierarchy in command and coordination, diversity and redundancy of missions among participating units within the CCRMC according to the law, and a lack of knowledge and understanding of the organization and roles of the management. 3) **Relationships Among Stakeholders:** There is a lack of good relationships and understanding in addressing community issues in the area, building relationships with participating organizations and communities, and issues related to collaborative work among organizations. And 4) **Network Management:** Personnel lack of knowledge and understanding of the tasks that need to be jointly performed within the network, efficiency in managing the organization by the management, communication to foster a good understanding within the network, and plans for collaborative work among participating organizations.

Keywords: Management, Collaborative Governance, Network Governance, Marine Resource Conservation, Thai Maritime Enforcement Command Center

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation : UN) ได้บัญญัติอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เป็นหลักกฎหมายที่กำกับดูแลการแสวงหาประโยชน์จากทะเลของรัฐบาลชายฝั่งทะเล โดยกำหนดให้ประเทศชายฝั่งทะเลสามารถแสวงหาประโยชน์จากทะเลได้ไม่เกิน 200 ไมล์ทะเล สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นพื้นที่ติดทะเล มีเส้นทางเชื่อมกลุ่มมหาสมุทร 2 ด้าน ได้แก่ ทิศตะวันตกติดกับทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดีย ส่วนทิศตะวันออกติดกับอ่าวไทยและมหาสมุทรแปซิฟิกจากข้อบังคับของอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ฉบับนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการพื้นที่ทางทะเลให้เป็นหลักสากลมากยิ่งขึ้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 17 ล้านล้านบาทต่อปี (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2563)

จากบัญญัติอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ประเทศไทยจึงประกาศอาณาเขตทางทะเล พื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะถึง 200 ไมล์ทะเล ส่งผลให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนระหว่างประเทศ และช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายภายในเหนือพื้นที่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นใหม่ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีหลายหน่วยงานนำหลักกฎหมายที่มีอยู่ไปบังคับใช้ ก็ยังไม่ครอบคลุมผลประโยชน์ทางทะเลที่กว้างขวางมากขึ้น (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2559) กอปรกับสภาพแวดล้อมทางทะเลและพลวัตรโดยทำให้เกิดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ 9 ด้าน ได้แก่ 1) โจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ 2) การก่อการร้ายในทะเล 3) การทำการประมงผิดกฎหมาย

IUU 4) การทำให้สิ่งแวดลอมเสื่อมโทรม 5) การบังคับใช้แรงงาน แรงงานทาส และการค้ามนุษย์ในทะเล 6) การเกิดอุบัติเหตุและการกู้ภัยในทะเล 7) การลักลอบนำสิ่งผิดกฎหมายเข้าประเทศ 8) การช่วยเหลือผู้ประสพภัยพิบัติ และ 9) การเข้าเมืองผิดกฎหมาย (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2563) ซึ่งทำให้ภารกิจในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลทวีความสำคัญยิ่งขึ้นสภาพความมั่นคงแห่งชาติจึงมีแนวคิดจัดตั้งหน่วยงานในรูปแบบเฉพาะที่มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จึงได้ยกระดับจากศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ภายใต้อำนาจตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 (ศูนย์อำนวยการการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2562)

โดย ศรชล. นั้นเป็นหน่วยงานที่ต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึง 7 หน่วยงาน ได้แก่ 1. กองทัพเรือ 2. ตำรวจน้ำ 3. กรมเจ้าท่า 4. กรมประมง 5. กรมศุลกากร 6. กรมทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง และ 7. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2562) จากการบูรณาการหน่วยงานจำนวนมากนั้นย่อมทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคของการบริหารองค์กรแบบประสานความร่วมมือ และการบริหารจัดการแบบเครือข่าย รวมถึงปัญหาในการเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ มากมาย ทั้งปัญหาความแตกต่างกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาบูรณาการกำลังร่วมกันในศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ทำให้มีแนวทางการทำงานที่ไม่สอดคล้องกัน (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2566)

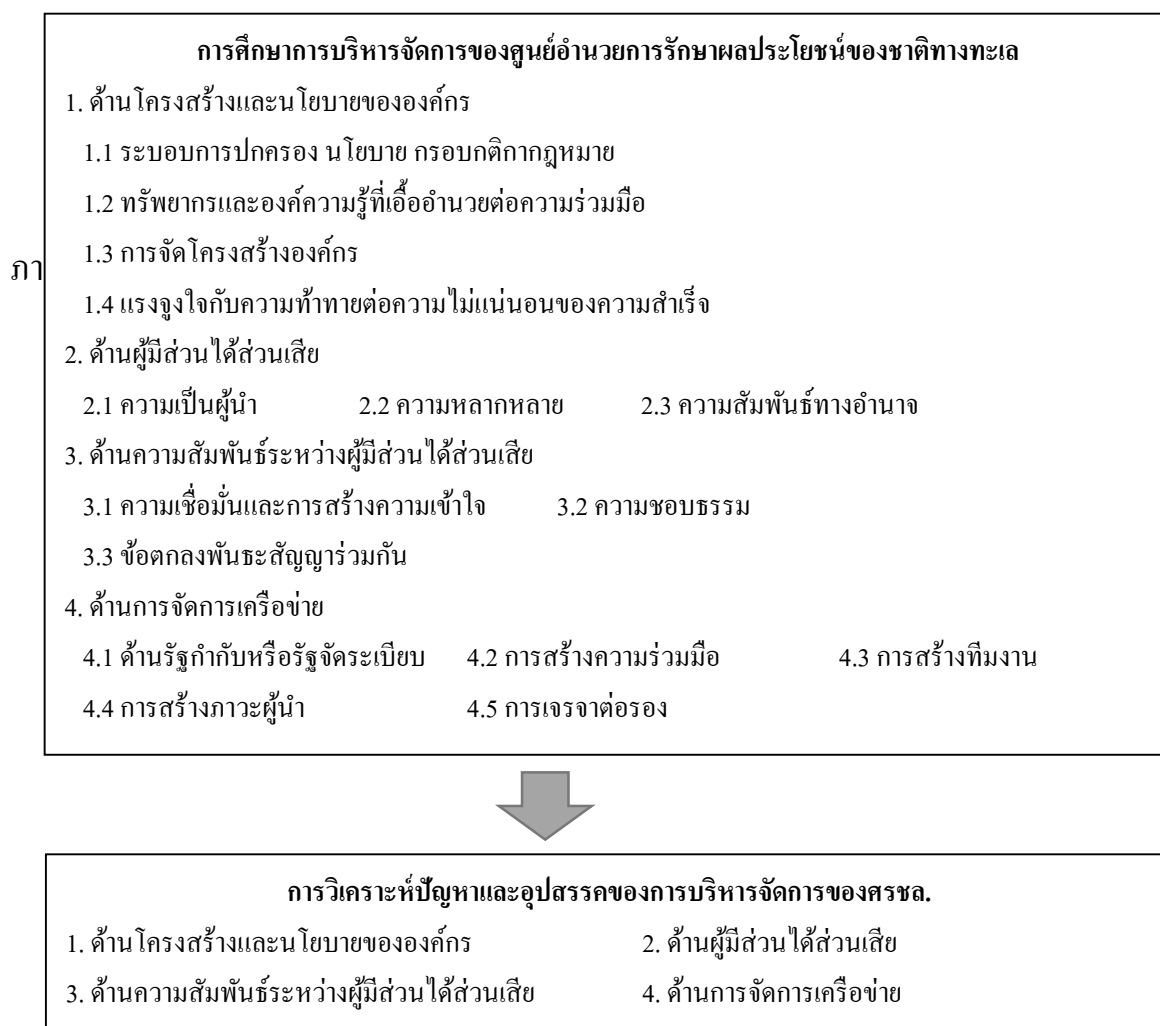
ดังนั้นศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) จึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่ควรศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) โดยการศึกษาครั้งนี้ มีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยนี้ได้พัฒนากรอบแนวทางการศึกษาโดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance) และแนวคิดการบริหารจัดการในรูปแบบของเครือข่าย (Network Governance) มาวิเคราะห์การบริหารจัดการของ ศรชล. ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวทางในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance) คือ กระบวนการของการอำนวยความสะดวกและการปฏิบัติการขององค์กรที่หลากหลาย เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถบรรลุหรือแก้ไขได้ง่าย รวมทั้งปัญหาไม่สามารถจัดการได้ด้วยองค์กรใดองค์กรหนึ่ง (Agranoff and Mcguire, 2003) โดยมีหลาย องค์กรเข้ามาบริหารจัดการร่วมกันไม่ใช่เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งแต่เป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการจัดการนโยบายหรือโครงการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่ม/ องค์กรที่ก้าวข้ามขอบเขตของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อร่วมมือกันดำเนินงานร่วมกันให้นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของปัญหาสาธารณะที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง (Emerson, Nabatch, & Balogh, 2012; Ansell, & Gash, 2008)

โดยปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างและนำแนวคิดการบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือไปปฏิบัติ นั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติโครงสร้างและสถาบัน ประกอบด้วย ระบบการปกครอง นโยบาย กรอบกติกากฎหมาย รวมไปถึงทรัพยากรและความรู้ที่เอื้ออำนวยต่อความร่วมมือระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ด้าน

โครงสร้างและนโยบายขององค์กรและปัจจัยเรื่องแรงจูงใจในการเข้าร่วม 2) มิติลักษณะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นปัจจัยที่มีต่อตัวแสดงต่าง ๆ อันมีผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคต่อปฏิสัมพันธ์ซึ่งดำรงอยู่ในตัวปัจเจกบุคคล วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ปัจจัยเรื่องความเป็นผู้นำ ความหลากหลาย และปัจจัยความสัมพันธ์ ทางอำนาจ และ 3) มิติความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบไปด้วย ความเชื่อมั่นและการสร้างความเข้าใจ ความชอบธรรม ข้อตกลงพันธะสัญญาร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกันของแต่ละกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ผลของความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การปรับตัวใหม่ ๆ ในมิติอื่น ๆ ผลลัพธ์ขึ้นกลาง เพื่อสร้างแรงจูงใจ กำลังใจให้ร่วมมือกันต่อไป (Emerson & Nabatchi, 2015; Ansell & Gash, 2008 ; Huxham, 2000; Booher, 2004; Bevir, 2010)

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบเครือข่าย (Network Governance) นั้นคือร่วมมือกัน ปฏิบัติงานของเครือข่ายที่มีหลายฝ่าย และหลายหน่วยงาน เข้ามาเกี่ยวข้องภายใต้นโยบายของเครือข่าย โดยรัฐจะทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับทิศทางการบริหารงานของเครือข่าย โดยมีกลยุทธ์ในการจัดการเครือข่าย 2 ประเด็น คือ การจัดการเครือข่าย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในเครือข่ายต่อการสร้าง เงื่อนไขในการตัดสินใจร่วมกัน และการจัดโครงสร้างเครือข่าย ส่วนในประเด็น การจัดการเครือข่าย เกี่ยวข้องกับการจัดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในเครือข่ายต่อการสร้าง เงื่อนไขในการตัดสินใจร่วมกัน และประเด็นที่สองในการจัดโครงสร้างเครือข่าย ที่อาจจะต้องมีการปรับโครงสร้างใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนผู้มีส่วนร่วม ในเครือข่าย เปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่าย เปลี่ยนรูปแบบ การกระจายทรัพยากร หรือการหาผู้สนับสนุนใหม่ตามทิศทาง นโยบายของเครือข่ายได้ เป็นต้น (Wright, 1981) โดยการบริหารจัดการแบบเครือข่าย นั้นจะทำให้การจัดการนั้นมีความยืดหยุ่น สามารถสร้างนวัตกรรม เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีความรวดเร็ว ซึ่งลักษณะเด่นดังกล่าวนี้ก็สามารถรองรับความท้าทายทางการบริหารในยุคปัจจุบันได้ (อิทธิชัย สีดำ, 2563) โดยกระบวนการปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จหรือในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ 5 ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านรัฐกำกับหรือรัฐจัดระเบียบ 2) การสร้างความร่วมมือ 3) การสร้างทีมงาน 4) การสร้างภาวะผู้นำ 5) การเจรจาต่อรอง 6) การจ้างเหมาภายนอก และ 7) การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี (Bever, 2010; Goldsmith and Eggers, 2004; อนุรัตน์ อนันทนาธร, 2563)

โดยเมื่อทบทวนวรรณกรรมจะพบว่า การจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการทำงานแบบภาคีเครือข่าย นั้นทำให้การบริหารจัดการองค์กรประสบความสำเร็จได้ ในการศึกษาของชิฟเลตต์ ปีคาร์ดี (Shiflett-Picardi, 2018) พบว่า ความร่วมมือ และการบริหารราชการแบบประสานความร่วมมือ ที่เกิดขึ้นของหน่วยงานทั้ง ภาครัฐราชการในระดับรัฐบาลของแต่ละรัฐและการปกครองในแต่ละท้องถิ่น ร่วมกับภาคเอกชน และประชาชนที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ภัยพิบัติในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นมีผลสัมฤทธิ์มาจากภาวะความเป็นผู้นำ อิทธิพลทางการเมืองและอำนาจ การติดต่อสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อแนวทางการบริหารจัดการเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของนิวโบลด์ (Newbold, 2014) ได้ศึกษาว่าอิทธิพลเครือข่ายระดับยุทธศาสตร์ต่อการจัดการเหตุฉุกเฉินในประเทศแคนาดานั้น ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังเพื่อให้ประสบความสำเร็จในช่วงเวลาปฏิบัติการค้นหาและช่วยเหลือที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเป็นอย่างมาก ได้แก่ ระดับของการประสานงานด้านการใช้เทคโนโลยี การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างปฏิบัติการ และความร่วมมือระหว่างองค์กร ซึ่งเครือข่ายการประสานงานที่ดีจะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่เพิ่ม

มากขึ้น การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้มีประสิทธิภาพ และขีดความสามารถที่เพิ่มขึ้นเพื่อจัดการปัญหาที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อน

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงผสม(Mixed-method design) ระหว่างเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยออกเป็น 3 แหล่ง คือ 1. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และ 3. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Document Research)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่

1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มบุคลากรของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (ศรชล.) ทั้งในระดับผู้บริหารกลุ่มบุคลากรของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล จากส่วนต่าง ๆ ทั้งส่วนบริหาร ส่วนปฏิบัติการในระดับหัวหน้าศูนย์ควบคุมจังหวัดชายทะเล และผู้แทนหน่วยงาน ที่บูรณาการกำลังร่วมกันในศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล จำนวน 21 ท่าน

2) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษานเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

2.1) กลุ่มประชากรสำหรับใช้ในการตอบแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้การศึกษา คือ 1) บุคลากรของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (ศรชล.) ที่ได้รับการบรรจุปฏิบัติงานในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2565 จำนวน 345 ราย (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2566) และ 2) บุคลากรของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (ศรชล.) ที่ได้รับการบรรจุปฏิบัติงานในช่วงปี พ.ศ. 2566 จำนวน 585 ราย (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2566) รวม จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 930 ราย

2.2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (ศรชล.) จำนวน 280 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจึงเลือกใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยการใช้การคำนวณ โดยเปิดตารางสำเร็จของยามานะ (Yamane, 1973) โดยกำหนดการยอมรับค่าความคลาดเคลื่อน 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 280 ตัวอย่าง

2.3) การสุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามสัดส่วนบุคลากรของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ในแต่ละหน่วยงาน และตามช่วงปีที่ได้รับการบรรจุปฏิบัติงานของบุคลากร

3) เอกสารนโยบายภาครัฐ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบายความความมั่นคงทางทะเล พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ร่างยุทธศาสตร์ของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล รวมถึงหนังสือ คำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน ได้แก่ 1. แบบสอบถามที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย ที่ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของศรชล. 3) ปัญหาและอุปสรรคของศรชล. และ 4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง(Semi-Structure Interviews) ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การบริหารจัดการของศรชล. 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของศรชล. และ 4) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการของศรชล. โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 ส่วน ได้มีผ่านการทดสอบคุณภาพโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และเสนอกรรมการจริยธรรมและผ่านการอนุมัติการประเมินความมีจริยธรรมของงานวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณนั้นใช้สถิติเชิงพรรณนาและตัวแปรเชิงอนุมาน โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2. การวิเคราะห์ ข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร วิธีการวิเคราะห์จะเป็นไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) คือพรรณนาข้อมูลในปรากฏการณ์ หรือรูปธรรม และวิเคราะห์ตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือของภาครัฐด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย โดยใช้การวิเคราะห์แบบสามเส้าระบียบวิธีวิทยา (Triangulation) โดยนำข้อมูลจาก 3 ส่วนมาวิเคราะห์ร่วมกันว่ามีความเชื่อมโยงกันหรือไม่ ได้แก่ 1. ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณที่เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มบุคลากรของ ศรชล. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน 2. ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 ท่าน และ 3. ข้อมูลจากข้อมูลจากเอกสาร

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ในปัจจุบัน

จากการศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างของการบริหารจัดการของ ศรชล. ผู้วิจัยสามารถสรุปความเชื่อมโยงของโครงสร้างของการจัดการของการบริหารจัดการของ ศรชล. ได้ว่า ศรชล. นั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักคือ

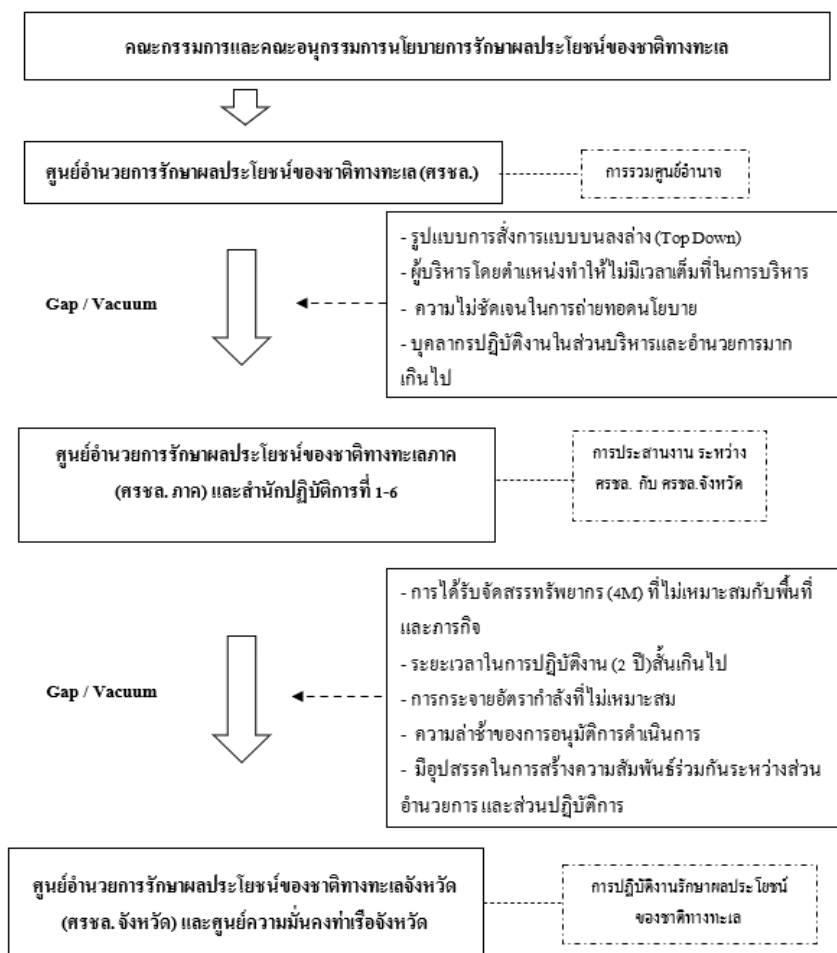
1.1 ส่วนบริหารและนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล นั้นมีแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2ส่วน ได้แก่ 1) คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นหน่วยงานระดับนโยบาย มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์แม่บทของชาติเกี่ยวกับความมั่นคงเพื่อให้ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ได้นำไปสู่การปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และ 2) ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีหน้าที่และอำนาจและรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ในการถ่ายทอดนโยบายไปสู่ส่วนอำนวยการ

1.2 ส่วนอำนวยการ ของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) มีหน้าที่ในการนำเอานโยบายจากคณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และ ศรชล. ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพนั้นแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1.2.1 ศูนย์อำนวยการ ซึ่งเป็นส่วนกลางของศรชล. มีการแบ่งแผนกงานออกเป็น 8 หน่วยงาน ได้แก่ 1) กลุ่มตรวจสอบภายใน 2) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร 3) สำนักการฝึกและฝึกอบรม 4) สำนักบริหารกลาง 5) สำนักนโยบายและแผนความมั่นคง 6) สำนักปลัดบัญชา 7) สำนักสืบสวน สอบสวน และกฎหมาย และ 8) ศูนย์ยุทธการ

1.2.2 หน่วยปฏิบัติการส่วนกลางและหน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ศรชล. ได้แบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 หลัก คือ 1) ส่วนปฏิบัติงานส่วนกลาง ได้แก่ สำนักควบคุมและปฏิบัติการที่ 1-6 และ 2) ส่วนปฏิบัติการ (ส่วนภูมิภาคและจังหวัด) หรือ หน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ได้แก่ ศรชล.ภาค ศรชล.จังหวัด และศูนย์ควบคุมความมั่นคงท่าเรือจังหวัด ที่แบ่งออกไปตามภูมิภาคและจังหวัด โดยมีโครงสร้างการจัดการ

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของโครงสร้างการจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงของโครงสร้างการจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ประเด็นกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยตรงและโดยอ้อมกับการปฏิบัติงานของ สรชล. และหน่วยงานที่รับผิดชอบ อยู่ถึง 75 ฉบับ โดยจากการ วิเคราะห์นั้นพบว่ามีกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับ สรชล. โดยตรงอยู่ ทั้งสิ้น 12 ฉบับ ดังนี้ 1) พระราชบัญญัติการ รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 2) พ.ร.บ.เรือไทย พ.ศ. 2481 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย พ.ศ. 2550 3) พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 4) พ.ร.บ.ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิด บางอย่างทางทะเล พ.ศ. 2491 5) พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการกระทำ อันเป็นโจรสลัด พ.ศ. 2534 6) พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. 2558 7) พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 8) พ.ร.บ.ส่งเสริมการบริหารจัดการ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 9) พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 10) พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ ป่า พ.ศ. 2562 11) พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. 2560 และ พ.ร.ก. พักฉ้อตราศุลกากร พ.ศ. 2530 12) พ.ร.บ.ป้องกันและ ปราบปรามการค้ายมนุษย์ พ.ศ. 2551

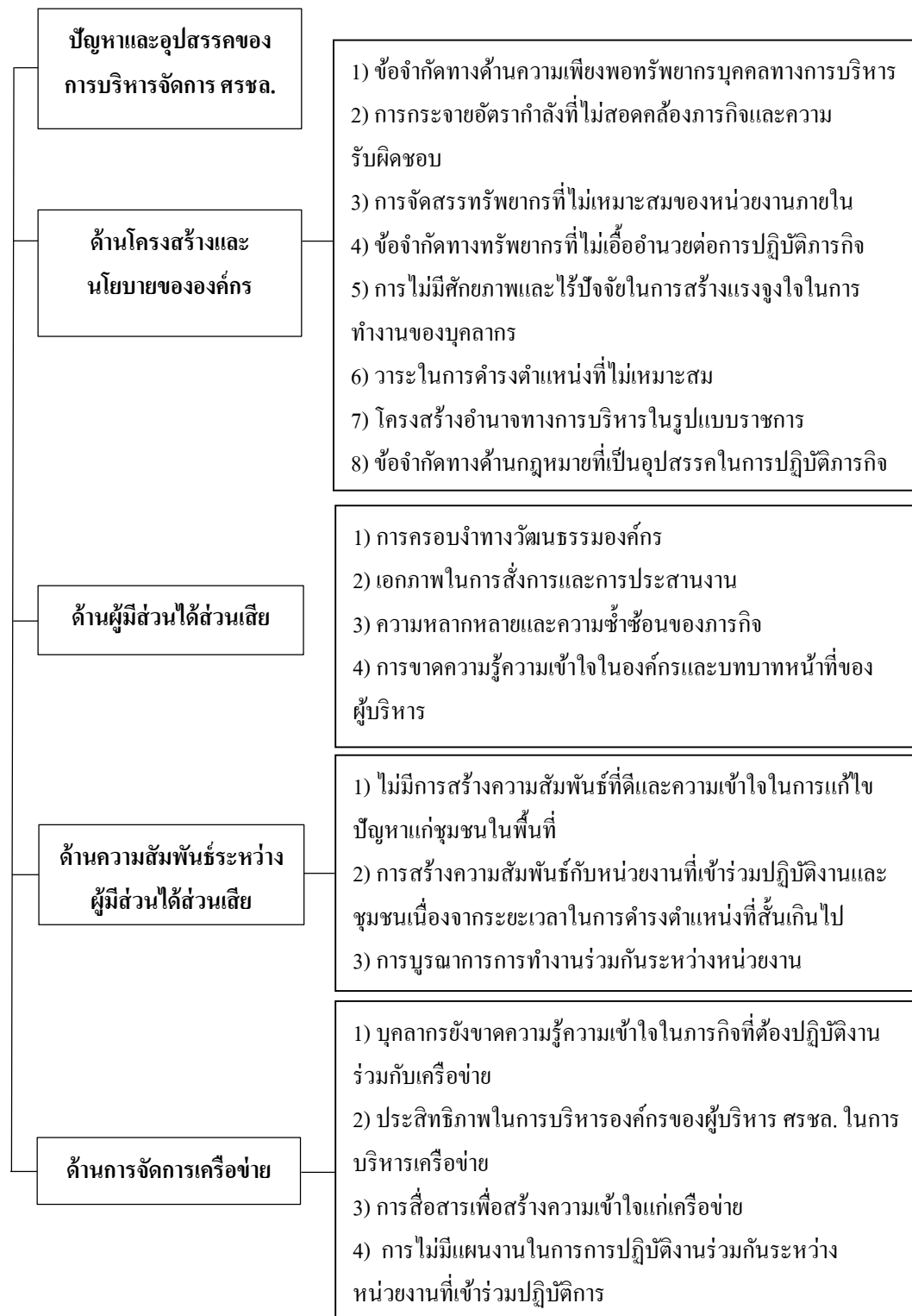
และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษา ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พบว่า จากการสำรวจแบบสอบถามจากบุคลากรสรชล. จำนวน 280 คน เกี่ยวกับ ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลนั้น พบว่า บุคลากรของ สรชล. ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 มิติโดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้มิติผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย รองลงมาคือมิติความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มิติการจัดการเครือข่าย และ มิติโครงสร้าง และนโยบายขององค์กรตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของ ชาติทางทะเล ในภาพรวม (n = 280)

การบริหารจัดการของสรชล. ในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. มิติโครงสร้างและนโยบายขององค์กร	3.75	0.69	มาก	4
2. มิติผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.92	0.73	มาก	1
3. มิติความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.89	0.84	มาก	2
4. มิติการจัดการเครือข่าย	3.82	0.77	มาก	3
เฉลี่ย	3.83	0.76	มาก	-

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค การบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของ ชาติทางทะเล (สรชล.)

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษา ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (สรชล.) นั้นสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (สรชล.)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า สรชล. นั้นจัดตั้งขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ในฐานะเป็นหน่วยงานราชการรูปแบบเฉพาะ ซึ่งการจัดตั้งรูปแบบองค์กรในลักษณะนี้มักจะตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความเร่งด่วน และต้องใช้การบูรณาการร่วมกันหลาย ๆ หน่วยงานเพื่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา โดยในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งหน่วยงานในรูปแบบเฉพาะ อาทิ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ ฯลฯ โดยจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ม.ป.ป.) ได้อธิบายถึงการจัดตั้งหน่วยงานรัฐในรูปแบบเฉพาะนี้ขึ้นนั้นเกิดจากแนวความคิดของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2546 – 2550) ประกอบกับเจตนารมณ์และเงื่อนไขตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ทำให้เกิดความจำเป็นในการออกแบบโครงสร้างองค์กรรูปแบบอื่นที่มีใช้ส่วนราชการ โดยเฉพาะในส่วนของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการหรืองานสนับสนุน(non-core function) บางประการซึ่งยังไม่สมควรหรือไม่มีเหตุผลสนับสนุนรองรับในการยุบเลิกและให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทน ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (สรชล.) นี้ขึ้นมา

ในการจัดตั้งองค์กรนั้นมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จาก 7 หน่วยงาน โดยข้อดีของการร่วมกันบูรณาการงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการนั้นตามแนวคิดของ เอเมอร์สัน และนาบัทชิ (Emerson and Nabatchi, 2015) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการรูปแบบเครือข่าย (Networks) ไว้ว่ามีข้อดีคือการมีหน่วยงานเข้าร่วมที่หลากหลาย มีทรัพยากร และศักยภาพแตกต่างกัน เน้นความสัมพันธ์แบบประสานความร่วมมือ เพื่อปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายร่วมของเครือข่าย เช่นเดียวกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ ของ อกรานอฟ และแม็กไกว (Agranoff and McGuire, 2003) ที่กล่าวถึงการแก้ปัญหาของภาครัฐเมื่อต้องพบอุปสรรคจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ก็ควรจัดตั้งหน่วยงานที่เป็นอิสระ เป็นตัวแทนโดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งสร้างความสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ได้รับการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาหนึ่ง ด้วยการสร้างสรรค์ (creating) หรือค้นพบ (discovering) ทางออกภายใต้ชุดของข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการจัดตั้ง สรชล. ขึ้นนั้นสามารถตอบโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ทางทะเลในบางสถานการณ์ที่ต้องร่วมกันปฏิบัติการกิจซึ่งการประสานงานนั้นเป็นไปอย่างยากลำบาก เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการประสานงานต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการทางทะเล เพื่อให้การปฏิบัติของหน่วยต่าง ๆ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างต่อเนื่องเพื่อการไม่ขัดต่อข้อบังคับของอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

ในส่วนของผลการสำรวจความคิดเห็นจากบุคลากรที่มีต่อการบริหารจัดการ นั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความท้าทายของการบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือตามความเห็นของฮักซ์แฮม (Huxham, 2000) ที่ได้กล่าวไปในหัวข้อก่อนหน้านี้ โดยข้อค้นพบจากการศึกษานั้นไม่สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานโดยการประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance) ของเอเมอร์สัน, นาบัทชิ, และบาล็อก (Emerson, Nabatchi, and Balogh, 2012) ที่กล่าวว่าการทำงานในรูปแบบประสานความร่วมมือแบบสรชล. นั้นจำเป็นต้องใช้

หลักของความสามารถในการร่วมดำเนินการ วัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกันคือการสร้างผลลัพธ์ที่ต้องการร่วมกันที่ไม่สามารถประสบความสำเร็จถ้าหากทำงานแยกกัน นอกจากนั้นยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของโอเลียร์และเจอร์าร์ด (O’Leary and Gerard, 2012) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือประสบความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือคนและความสัมพันธ์ระหว่างกัน เริ่มจากการมีผู้นำที่สามารถแสดงออกถึงภาวะผู้นำในการกำกับดูแลความร่วมมือ ผู้นำอาจจะมาจากผู้นำระดับสูงที่ให้การสนับสนุนหรือมีการมอบหมายให้ผู้นำคนใหม่หลังจากผ่านกระบวนการความร่วมมือแล้ว ซึ่งผู้นำเหล่านี้ต้องมีวิสัยทัศน์ในความคิดใหม่ ๆ และมีความมุ่งมั่นในการนำพาความร่วมมือให้ประสบความสำเร็จได้

และจากผลการศึกษาทางด้านปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (2563) ที่พบว่าหน่วยต่าง ๆ ที่เข้ามาบูรณาการกำลังร่วมกันใน ศรชล.ประสบปัญหาแตกต่างกัน เช่น กองทัพเรือซึ่งเป็นหน่วยงานหลักประสบปัญหาในการบริหารกำลังพลจาก 7 หน่วยงาน ซึ่งมีวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน ทำให้ยังไม่สามารถดึงประสิทธิภาพของบุคลากรจากหน่วยงานอื่น ๆ มาใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และกรณีที่กองทัพเรือบรรจุกำลังพลที่เลื่อนชั้นนาวาเอกใหม่ไปหมุนเวียนปฏิบัติงานวาระ 1-2 ปี ทำให้ประสบปัญหาการปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง ซึ่งจากการศึกษาในอดีตก็ยังคงมีปัญหาหาสะสมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่วิจัยคือ พ.ศ. 2566 ซึ่งผู้วิจัยหวังอย่างยิ่งว่าผู้บริหารองค์กรจะเล็งเห็นและตระหนักถึงปัญหาทำไปสู่การทบทวนกฎหมาย และรูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้นศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการในรูปแบบเครือข่าย โดยต้องมีการปรับระบบการทำงานให้มีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกัน โดยเริ่มจากการปรับความเข้าใจแก่บุคลากรภายในเสียก่อน ว่าองค์กรเกิดขึ้นมาได้อย่างไร มีภารกิจเพื่ออะไร และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะหน่วยงานที่เข้าร่วม เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส เพื่อการพัฒนาประเทศ และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารเพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดสรรอัตรากำลังไปยังฝ่ายปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับปริมาณงานและพื้นที่ที่รับผิดชอบ การจัดหางบประมาณที่เพียงพอ อาวุธ อุปกรณ์ เครื่องมือที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การจัดหาอาคารสำนักงานถาวรเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของ ศรชล. อันเป็นหน่วยงานที่เป็นส่วนสำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

2. ควรพิจารณาทบทวนการปรับปรุงข้อจำกัดทางกฎหมายสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การปรับขยายวาระการดำรงตำแหน่งของบุคลากร พิจารณาการสร้างตำแหน่งงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ในระยะยาว ปรับโครงสร้างอัตรากำลัง กระจายโครงสร้างกำลังพลไปยัง ศรชล. จังหวัด เพิ่มขึ้น พิจารณาเปิดอัตราตำแหน่งงานในการเปิดรับเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคลากรของ ศรชล. โดยตรง รวมถึงการส่งเสริมการเพิ่มบทบาท และอำนาจ

หน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ในการป้องกัน ปรามปราม สืบสวน และสอบสวนอย่างเบ็ดเสร็จ และยกระดับให้บุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการใช้กฎหมายทางทะเล

3. มุ่งพัฒนารูปแบบการทำงานไปสู่การทำงานรักษาผลประโยชน์ทางทะเลที่มีศักยภาพสูง โดยการสร้างแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของศรชล. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนั้นยังควรพิจารณาทบทวนแนวทางการคัดเลือกบุคลากรมาปฏิบัติงานเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ และยกระดับรูปแบบการทำงานไปสู่การทำงานที่มีศักยภาพสูงในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

4. ให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการแบบเครือข่าย และความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติงานให้มีความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร ส่งเสริมคุณค่าความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายภาคประชาชน และการสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน การทำงานอย่างมีส่วนร่วม และความเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอย่างเต็มภาคภูมิแก่บุคลากรทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านโครงสร้างและนโยบายขององค์กร จากการศึกษาที่พบ ศรชล. นั้นมีปัญหาและข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและองค์ความรู้ที่เอื้ออำนวยต่อความร่วมมือ และด้านการจัดโครงสร้างและนโยบายขององค์กร ควรพิจารณาจัดผู้ที่ไม่ได้มีตำแหน่งหลักในกองทัพเรือ ทำหน้าที่ เลขานุการ ศรชล. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานและประสานงานกับทุกภาคส่วนได้อย่างเต็มศักยภาพ สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือ และอัตรากำลังที่ไม่เพียงพอ นั้นในขณะที่รอการดำเนินการแก้ไข ศรชล. ในระดับพื้นที่ควรมีแผนการทำงานภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าวโดยการบูรณาการงานร่วมกันระหว่าง ศรชล.ภาค ศรชล.จังหวัด และศูนย์ควบคุมความมั่นคงท่าเรือในการดำเนินการร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันทางด้านทรัพยากร เพื่อให้การปฏิบัติการกิจสำเร็จ ลุล่วง ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานควรที่จะตระหนักถึงผลประโยชน์ประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

2. ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการศึกษาที่พบ ศรชล. นั้นมีปัญหาและข้อจำกัดทางด้านผู้นำที่ไม่สามารถบริหาร ควบคุม สั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีตำแหน่งที่ซ้อนทับภารกิจหลัก ดังนั้นจึงควรมีผู้นำภายในที่ไม่มีตำแหน่งหลักในกองทัพเรือ จะทำให้สามารถมีอำนาจสั่งการแทนได้อย่างเบ็ดเสร็จเพื่อให้การทำงานนั้นมีความคล่องตัวมากขึ้น

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการศึกษา ศรชล. นั้นมีปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับบุคลากรของ ศรชล. นั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในภารกิจที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย และภาคประชาชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอต่อ ศรชล. ให้มีการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็น การจัดการฝึกอบรมร่วมกัน การมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ การมีสำนักงานเพื่อการปฏิบัติร่วมกัน และการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่บุคลากรทุกภาคส่วนว่าแต่ละคนมีความสำคัญ

4. ด้านการจัดการเครือข่าย จากการศึกษา ศรชล. นั้นมีปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับด้านการสร้างภาวะผู้นำในการบริหารเครือข่าย รวมทั้งบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในภารกิจที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่าย และขาดการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีแก่เครือข่าย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอต่อ ศรชล. พิจารณาทบทวนรูปแบบของการคัดเลือกกลุ่มบุคลากร โดยการใช้ระบบสมัครใจมากกว่าการบังคับ การปรับตัวของผู้นำทางทหารเมื่อปฏิบัติงาน

ร่วมกับพลเรือน การสร้างรูปแบบการจูงใจที่ดี และการขยายระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่นานขึ้นเพื่อการสร้างเครือข่าย

รายการอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.). *องค์การมหาชนและหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ส่วนราชการ*. วันที่ค้นข้อมูล 11 มิถุนายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://po.opdc.go.th/content/MTY>
- ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. (2562). *พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562*. วันที่ค้นข้อมูล 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.dmcg.go.th/detailLib/6253>
- ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. (2563). *แผนยุทธศาสตร์ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล.
- ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 65 และผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2563 - 2565)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2559). *อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 กับการดำเนินงานของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิทธิชัย สีคำ. (2563). การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายกับการนำมาใช้ในประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 9(3), 1-20.
- อนุรัตน์ อนันทนาธร. (2563). *การวิเคราะห์นโยบายการบริหารจัดการจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative Governance in Theory and Practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543-571.
- Bevir, M. (2010). *Democratic governance*. Princeton Newjersey: Princeton University Press.
- Booher, D. E. (2004). Collaborative Governance Practices and Democracy. *National Civic Review*, 93(4), 32-46.
- Emerson, K., Nabatchi, T., & Balogh, S. (2012). An Integrative Framework for Collaborative Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 22(1), 1-29.
- Emerson, K., & Nabatchi, T. (2015). *Collaborative governance regimes*: Georgetown University Press.

- Goldsmith, S., & William D. E. (2004). *Governing by Network*. D.C.: Brookings Institution Press.
- Huxham, C. (2000). The Challenge of Collaborative Governance. *Public Management*, 2(3), 337-357.
- Newbold, M. G. (2014). *Strategic Network Structures' Influence on Canadian Search and Rescue Management*. Capella University. Ann Arbor MI: ProQuest LLC.
- O'Leary, R., & Gerard, C. (2012). *Collaboration across boundaries: insight and tips from federal senior executive*. Washington, DC: The Maxwell School of Syracuse University.
- Shiflett-Picardi, D. (2018). *Inter-agency Collaborative Governance in Emergency Management: A Qualitative Case Study*. Northcentral University. Prescott Valley, AZ. Ann Arbor, MI: ProQuest LLC
- Wright, D. S. (1981). *Understanding Intergovernmental Relations*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ในพื้นที่ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี

Development of the Administration of the Village and Urban Community Fund in
the Huai Krachao District Area Kanchanaburi Province

สัณห์พร เตชะเสน (Sanhaporn Tejasen)

นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต

Doctor of Philosophy students in the Doctor of Public Administration Program Department of Public

Administration Institute of Public Administration and Public Policy Rangsit University

E-mail: sanhaporn.pong@gmail.com

Received: 27 November 2023

Revised: 20 December 2023

Accepted: 22 December 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้ำชำระ ได้ผลการประเมินเกรด A และศึกษารูปแบบกองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ จนเกิดหนี้ค้ำชำระ และ 2) แนวทางในการพัฒนา ที่จะนำไปปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ให้ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้ำชำระ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รองประธานกรรมการ กรรมการ เจริญฤทธิ เลขาฯ กรรมการ เจริญฤทธิ และสมาชิก จำนวน 37 คน

ผลการศึกษาพบว่า จากจุดเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งได้รับงบประมาณกองทุนละ 1 ล้านบาทเท่ากัน เมื่อนำปัจจัยการบริหารจัดการตามแนวคิดของ McKinsey มาวิเคราะห์ มีข้อค้นพบว่า กองทุนหมู่บ้านที่สามารถบริหารจัดการได้ประสบความสำเร็จ เพราะมีกระบวนการบริหารจัดการที่ทำงานสอดคล้องกันทั้ง 7 ปัจจัย ตามแนวคิดของ McKinsey การบริหารจัดการยึดกลยุทธ์ตามที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด แบ่งโครงสร้างชัดเจน เน้นการทำงานเป็นทีม มีลำดับขั้นตอนการ

ทำงาน ตั้งแต่การคัดเลือกคนเข้ามาทำงาน ทุกคนมีสิทธิในการออกเสียง แม้การเลือกตั้งกรรมการใหม่จะเป็น กรรมการชุดเดิม กรรมการทุกคนไม่ว่าอยู่ในตำแหน่งใดมีภาวะผู้นำและผู้ตามในเวลาเดียวกันเสมอ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกร่วมกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ นอกเหนือจากปัจจัยการบริหารจัดการภายในแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อาทิ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยดังกล่าว จะมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามไปด้วย

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหารงาน, สภาพแวดล้อมภายในองค์กร, สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

Abstract

Research on the development of management of village and urban community funds in Huai Krachao District, Kanchanaburi Province for study. 1) Successful Village Fund Management Model There are no outstanding debts. Received grade A evaluation results and studied village fund models that were unsuccessful in management. until there is outstanding debt and 2) guidelines for development that will be used to improve the village fund management model unsuccessful to be successful There are no outstanding debts. This research is qualitative research. The main informants used in this study were the chairman of the village fund network at the provincial level, district level, sub-district level, kamnan, village headman, village fund committee chairman. Vice Chairman, Director, Treasurer, Secretary, Treasurer and members, totaling 37 people.

The results of the study found that From the beginning in 2001, each village fund received the same budget of 1 million baht per fund. When the management factors according to McKinsey's concepts were analyzed, there were findings that Village funds that can be successfully managed Because there is a management process that works in harmony with all 7 factors according to McKinsey's concept. Management is based on strategies as determined by the Village and Urban Community Fund Office. Clearly divided structure Emphasis on teamwork There is a sequence of work steps. From selecting people to work Everyone has the right to vote. Even though the new directors are elected, it will be the same directors. Every director, regardless of position, always has leadership and followership at the same time. The Village Fund Committee and its members work together to achieve the objectives they have set. In addition to internal management factors There are also external factors that affect the success of village fund management, such as environmental factors related to society, economy, and politics. When there are changes in such factors, It will influence the management of village funds as well.

Keywords: Management development, Environment within the organization, Environment outside the organization

บทนำ

เมื่อเอ่ยถึง “นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” หลายคนก็คิดว่านโยบายนี้เป็นนโยบายสาธารณะตัวใหม่ ที่เพิ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพรรคการเมืองไทยรักไทย นำโดยนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ทั้งที่จริงแล้ว นโยบายนี้ไม่ใช่ นโยบายใหม่แต่เป็นนโยบายที่เกิดขึ้นหลังนโยบายลดความยากจนในอดีตที่มีอยู่หลายโครงการ เพราะก่อนเกิดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รัฐบาลแต่ละสมัยก็มีโครงการแก้ปัญหาความยากจน มุ่งพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เน้นลดอำนาจรัฐ กระจายอำนาจให้ประชาชน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน คำนึงถึงคุณภาพชีวิตและสิทธิเสรีภาพของประชาชน เริ่มจากนโยบายพรรคกิจสังคม พ.ศ. 2518 ของนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนโยบายที่สร้างปรากฏการณ์ใหม่ทางการเมืองให้กับประเทศไทย โดยการรวมตัวของผู้มีอุดมการณ์ที่จะเน้นการพัฒนาประเทศด้วยนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ การสร้างงาน เพิ่มรายได้ กระจายรายได้ และสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม ภายใต้ชื่อ “นโยบายเงินผัน” ที่รัฐบาลจัดสรรเงินให้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ จำนวนเงิน 4,000 ล้านบาท และให้คนในชุมชนบริหารจัดการเงินที่ได้รับการจัดสรรกันเอง เพื่อต้องการสร้างงานในชนบท หยุดปัญหาการแย่งงานกันทำในเมืองทุกช่วงฤดูแล้ง ทำให้คนในชนบทรู้สึก “เขาเป็นคนสำคัญ” ที่รัฐบาลให้ความสนใจ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2518) และนโยบายเงินผันนี้เองคือ “ต้นตำรับ” ของการใช้แนวคิดประชานิยมเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองที่นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นำมาใช้ออกนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในปี 2544

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 เป็นนโยบายเร่งด่วนในการแก้ปัญหา ความยากจน มีการแถลงต่อรัฐสภา เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2544 และมีการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นเป็นองค์การมหาชน ตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน พ.ศ. 2544 ณ วันที่ 13 กรกฎาคม 2544 วัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ทำให้คนจนเข้าถึงแหล่งเงินทุน ด้วยการกู้ยืมเงินไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ สามารถบริหารจัดการเงินทุนได้ด้วยตนเอง ตลอดจนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้ประชาชนพ้นจากความยากจน โดยรัฐบาลได้กู้ยืมเงินจากธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สำหรับจัดสรรให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมกับกระจายอำนาจให้ชาวบ้านบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง และมีหน่วยงานของรัฐบาลคอยให้คำแนะนำ

การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2547 มีการออกพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2547 โดยรัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ขึ้นเป็นตัวแทนของรัฐบาล ในการกำหนดหลักเกณฑ์ กำกับ ดูแล และประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน ข้อกำหนดก็คือให้แต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองจัดตั้งกองทุน ชื่อเรียกตามแต่กรณี กองทุนชุมชนเมือง ก็เป็นกองทุนที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง หรือในเขตเทศบาล กองทุนหมู่บ้าน ก็เป็นกองทุนที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง หรือเขตเทศบาล ปัจจุบันมีจำนวนกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดทั่วประเทศ 79,610 กองทุน แบ่งเป็นกองทุนหมู่บ้านที่ออมสินรับผิดชอบ 17,661 กองทุน ธ.ก.ส. รับผิดชอบ 10,323 กองทุน มีจำนวนคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน จำนวน 12.8 ล้านคน 8,419 เครือข่าย พิจารณาเฉพาะกองทุนหมู่บ้าน ไม่นับรวมกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเงินจากออมสิน จำนวน 9,474 กองทุน เป็นเกรด A 7,978 กองทุน และในเกรด A ที่ได้รับการประเมินว่าเป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการดี มีหนี้ค้างชำระสูงถึง 65.84 กองทุน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2564) แต่จาก พ.ศ. 2544 ที่เริ่มมีนโยบายมาจน พ.ศ. 2566 นับเป็นเวลากว่า 21 ปีแล้ว จากรายงานเอกสาร การลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเบื้องต้น เพื่อสัมผัสความเป็นจริง นโยบายดังกล่าวไม่ได้ส่งผลดีหรือตอบวัตถุประสงค์ตามที่รัฐบาลคาดหวัง กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีการดำเนินงานที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง บางกองทุนยกเลิกไป แต่บางกองทุนก็ยังเปิดดำเนินงานอยู่ ทั้งที่การดำเนินนโยบาย ใช้กรอบการบริหารงาน ภายใต้หลักเกณฑ์ เงื่อนไข ตาม พ.ร.บ. แบบเดียวกันทั่วประเทศ ยกตัวอย่าง กองทุนหมู่บ้านที่กู้ยืมเงินจากธนาคารออมสินเพิ่มเติมจากเงินงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ 1 ล้านบาท ทั้งหมด จำนวน 9,474 กองทุน มีจำนวน 1,496 กองทุน คิดเป็น ร้อยละ 15.79 ที่ไม่มีหนี้ค้างชำระ และร้อยละ 84.21 ที่มีหนี้ค้างชำระ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวคือ ตั้งแต่มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อ พ.ศ. 2544 และกองทุนหมู่บ้านได้บริหารจัดการตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาจนถึงปีปัจจุบัน พ.ศ. 2566 นับเป็นเวลากว่า 21 ปีแล้ว เหตุใดกองทุนหมู่บ้านบางกองทุน มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้างชำระ ขณะที่บางกองทุนมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ไม่ประสบความสำเร็จ มีหนี้ค้างชำระ และแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ให้ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้างชำระ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลและผลการวิจัยที่เกิดขึ้นในส่วนของการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะในงานวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการปรับปรุงการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านที่เหมาะสม จากบริบทของการบริหารงานที่แตกต่างกัน หรือเหมือนกัน ของแต่ละกองทุนหมู่บ้านได้

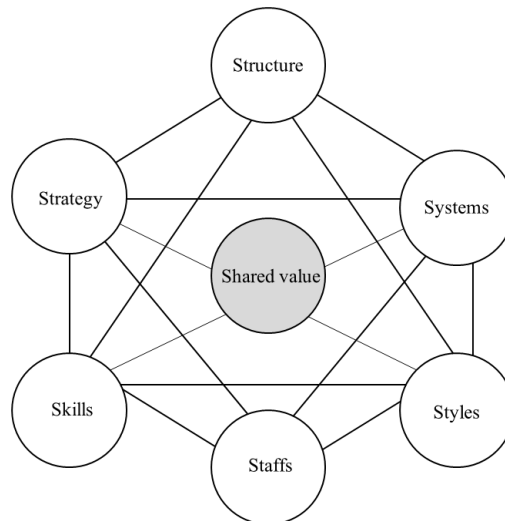
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้างชำระ ได้ผลการประเมินเกรด A และศึกษารูปแบบกองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ จนเกิดหนี้ค้างชำระ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนา ที่จะนำไปปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ให้ประสบความสำเร็จ ไม่มีหนี้ค้างชำระ

แนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารตำราของนักวิชาการสำคัญ ๆ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมสาระสำคัญเพื่อนำมาเชื่อมโยงความสำคัญกับงานวิจัย เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น จากนั้นทำการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการ McKinsey 7-S Framework และแนวคิดสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรเพื่อนำมาเป็นแนวทางและกรอบการศึกษา ดังนี้

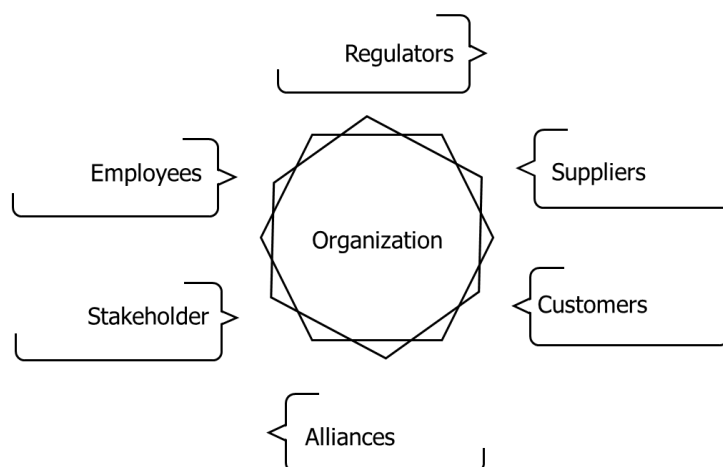
1. ทฤษฎีการบริหารจัดการ McKinsey 7-S Framework เป็นแนวคิดสภาพแวดล้อมภายในองค์กร มีที่มาจากแนวคิดความเป็นเลิศของปีเตอร์และวอเตอร์แมน (Thomas J. P., & Robert H. Waterman, Jr., 1980) ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของบริษัท McKinsey & Company Consulting ที่ร่วมกันคิดค้นแบบจำลองสำหรับใช้วิเคราะห์องค์กร ซึ่งให้เห็นคุณลักษณะองค์กรแห่งความเป็นเลิศ ควรมีกลยุทธ์อย่างไร ควรจัดโครงสร้างองค์กรแบบไหน เป็นแบบรวมอำนาจ กระจายอำนาจ หรือแบบผสม เริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือกลยุทธ์กับรูปแบบของโครงสร้างองค์กร ที่เป็นตัวแปรกลุ่มนโยบาย พบว่า องค์กรมักให้ความสนใจเฉพาะเรื่องกลยุทธ์กับรูปแบบโครงสร้างองค์กร ทั้งที่ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานนอกจากกลยุทธ์และโครงสร้าง ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน รวมแล้ว 7 ประการด้วยกัน คือ ด้านโครงสร้าง (Structure) ด้านกลยุทธ์ (Strategy) ด้านบุคลากร (Staffs) ด้านรูปแบบ (Styles) ด้านระบบและวิธีการ (Systems) ด้านคุณค่าที่มีร่วมกัน (Shared value) และด้านทักษะ (Skills) ซึ่งปัจจัยทั้ง 7 จะต้องทำงานสอดคล้องกัน เพราะตัวแปรแต่ละตัวมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ SWOT Analysis ในส่วนปัจจัยภายใน จุดแข็ง และจุดอ่อน ว่าปัจจัยทั้ง 7 แต่ละปัจจัยมีจุดแข็ง จุดอ่อนหรือไม่ อย่างไรมีความสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าไม่มีจะแก้ที่จุดใด และปัจจัยใดที่ทำงานไม่ประสานสอดคล้องกัน ต้องปรับปรุง แก้ไขอย่างไร เพื่อให้้องค์การนั้นประสบความสำเร็จ (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร, 2564)

2. แนวคิดสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญต่อการประเมินสถานการณ์ขององค์กร เพิ่มเติมจากการประเมินสถานการณ์ภายในองค์กรที่กล่าวมาแล้ว

ศุภชัย ขาวะประภาษ (2530) สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นนอกขอบเขตที่ผู้บริหารไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แต่สภาพแวดล้อมนี้ กลับมีอิทธิพลต่อการทำงานขององค์กร ปัจจัยภายนอกที่อยู่ใกล้องค์กรและมีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ ปัจจัยกฎระเบียบ ปัจจัยผู้สนับสนุน ผู้ส่งมอบปัจจัยการผลิต ปัจจัยผู้รับบริการ ปัจจัย พันธมิตร และปัจจัยคู่แข่งกัน แต่ทั้งนี้ แต่ละปัจจัยขึ้นอยู่กับว่าองค์กรนั้น ๆ ดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับอะไร

Thompson & Strickland (2003) สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร เป็นสถานการณ์ทั่วไปที่ไม่แน่นอน อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาโดยที่องค์กรอาจคาดไม่ถึง แต่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานขององค์กร ได้แก่ กรอบ กฎระเบียบ (Regulators) ผู้สนับสนุน ผู้ส่งมอบปัจจัยการผลิต (Suppliers) ผู้รับบริการ (Customers) พันธมิตร (Alliances) คู่แข่งกัน (Stakeholders) และ แรงงาน (Labors) โดยปัจจัยทั้ง 6 จะต้องทำงานสอดคล้องกัน เพราะตัวแปรแต่ละตัวล้วนมีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสาวนารถ เล็กเลสินธุ์ (2555) ศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วัตถุประสงค์การศึกษา (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (3) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มิติการบริหารจัดการร่วมกัน ตามที่นโยบายรัฐบาลได้กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันรับผลประโยชน์ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการและการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คำถามที่สำคัญ ได้แก่ จะทำอย่างไรในฐานะผู้บริหาร จึงจะทำให้ห้วงการประสบความสำเร็จได้ เหตุใดผู้บริหารบางคนจึงประสบความสำเร็จ ในขณะที่คนจำนวนมากที่พบความล้มเหลว ไม่สามารถบริหารงานให้สำเร็จสมตามที่ได้วางแผน สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้ผู้บริหารในปัจจุบันต้องย้อนกลับมาเรียนการบริหารเพิ่มเติม ทั้ง ๆ ที่ผ่านงานบริหารมานาน และสามารถบริหารงานได้อย่างต่อเนื่องเรื่อย ๆ ในขณะที่ผู้บริหารยุคปัจจุบันที่บริหารธุรกิจไม่กี่ปี สามารถทำให้ธุรกิจของตนเจริญรุดหน้ากิจการอื่นไปอย่างรวดเร็วมาก การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 73 กองทุน รวมจำนวน 354 ราย โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan บนตัวแปรของคำถาม สภาพปัญหาการบริหารกองทุนหมู่บ้านและแนวทางแก้ไข 6 ด้าน คือ ด้านบุคลากรบริหารกองทุนหมู่บ้าน ด้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ด้านการบัญชี ด้านการวางแผนกองทุนหมู่บ้าน ด้านข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บเงินกองทุนหมู่บ้าน ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่สำคัญที่สุดคือปัญหาด้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาคือด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารกองทุนหมู่บ้าน ด้านการวางแผนกองทุนหมู่บ้าน ด้านข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บเงินกองทุนหมู่บ้าน และด้านการบัญชี สำหรับผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น สถานภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งกรรมการ/ สมาชิก) มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่แตกต่างกันไปด้วย แนวทางแก้ไขการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หากเป็นด้านของบุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ควรจัดให้มีการเลือกตั้งกรรมการให้เป็นไปตามหลักกฎหมายที่กำหนด และการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านให้เลือกตามความรู้ความสามารถโดยมีการตั้งเวทีประชาคมใหม่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่แทนชุดเก่าที่หมดความน่าเชื่อถือ ส่วนด้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ควรปลูกจิตสำนึกให้กับสมาชิกให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้าน และให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สินเชื่อของสมาชิก ส่งเสริมการออมให้กับสมาชิกและนำเงินออมมาค้าเงินกู้

อนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย (2559) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่ที่ 9 ตำบลคำโดนด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน วัตถุประสงค์การศึกษา (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 9 ตำบลคำโดนด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 9 ตำบลคำโดนด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ผู้บริหารหรือผู้แทน ผู้รับผิดชอบ ทั้งผู้ปฏิบัติการ และผู้กำหนดนโยบายของฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการ กองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินของกองทุน สมาชิกเงินฝากและสมาชิกกู้ยืมเงิน ของกองทุน ผู้แทนประชาชนหรือชุมชนภายในเขตพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง) ใช้ประเด็นคำถามจากเวทีสาธารณะ ร่วมออกแบบคำถาม ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ไม่ประสบความสำเร็จ (1) การบริหารเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุน ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และ พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 การนำเงินสมทบของรัฐบาลและเงินฝาก ของสมาชิกปล่อยกู้โดยปราศจากการพิจารณาถึงความสามารถของลูกหนี้ในการชำระหนี้ และยังนำเงิน ดังกล่าวไปจัดสรรให้กับสมาชิกในรูปของเงินปันผล ก่อเกิดปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียน และยังพบว่า บุคลากรภายในกองทุนขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้ (2) สมาชิกและ บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในหมู่บ้านไม่มีอำนาจ ไม่มีส่วนร่วมในการเข้าไปบริหารงานกองทุนที่จะ ดำเนินการรับฝาก ปล่อยกู้ การไถ่ถอนจำนอง การจัดเก็บ ดอกเบี้ยจากผู้กู้ การให้ผลประโยชน์อื่น ๆ แก่สมาชิก (3) บุคลากรภายในหมู่บ้านยังขาดความรู้และความชำนาญในการบริหารเงินกองทุนให้เกิด ประสิทธิภาพ

ภัทราจิตร แสงสว่าง และคณะ (2561) ศึกษาเรื่องการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัด อุบลราชธานี วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อต้องการสะท้อนผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานของ กองทุนหมู่บ้านตามหลักวงจรการบริหารจัดการ PDCA ที่มีขั้นตอนการบริหารอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้น จากขั้นตอนการวางแผน : Plan ขั้นตอนการปฏิบัติงาน : Do ขั้นตอนการตรวจสอบ : Check และขั้นตอนการ ปรับปรุงแก้ไข : Act ของหมู่บ้านศรีไคออกหมู่ 4 และหมู่บ้านสนามชัย ในเขตตำบลเมืองศรีไค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการและสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 67 ราย จากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 2 กองทุน (กองทุนหมู่บ้านศรีไคออก และ กองทุนหมู่บ้านสนามชัย) สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษา พบว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านที่ แตกต่างกัน มีผลมาจากขั้นตอนที่ 1 คือขั้นตอนการวางแผนกระบวนการดำเนินงาน ทำให้กระทบถึง 3

ขั้นตอนที่เหลือ เพราะหากคณะกรรมการ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกำหนดแผนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม นำปัญหาอุปสรรคก่อนหน้ามาประยุกต์ ย่อมทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด สร้างความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนทร ปัญญาพงษ์ (2562) ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ วัตถุประสงค์การศึกษา (1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล กองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้คือ หลักธรรมาภิบาล การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 83 ราย สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านช่อระกา มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักในการดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (1) หลักนิติธรรม กรรมการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่ง และมีการตีตราประกาศและแจ้งข้อมูล ขั้นตอน ระยะเวลาเกี่ยวกับการให้บริการ (2) หลักคุณธรรม คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม พิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิกตามหลักเกณฑ์ มีการประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ (3) หลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทราบ เปิดโอกาสให้สมาชิกติดตาม ตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการ (4) หลักการมีส่วนร่วม มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก (5) หลักความรับผิดชอบ คณะกรรมการกองทุนตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และ (6) หลักความคุ้มค่า คณะกรรมการกองทุน มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการให้บริการ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า การกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน การพิจารณาอนุมัติการกู้ยืมเงินของคณะกรรมการ การรับเงินและส่งคืนเงินยืม การประชาสัมพันธ์ เป็นปัญหาสำคัญของการบริหารจัดการกองทุน ตามลำดับ แนวทางแก้ไข ควรศึกษาการประเมินผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของสมาชิกและการสร้างเสริมความเป็นผู้นำของสมาชิกกองทุนด้วยเน้นหลักธรรมาภิบาลต่อกองทุน

สุวรงค์ วงศ์สุรวัฒน์ และคณะ (2562) ศึกษาการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับดีมาก กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม วัตถุประสงค์การศึกษา (1) เพื่อศึกษากระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการที่ดีมาก (2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสำหรับพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากประธานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รองประธาน เภรณัติกร กรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 36 ราย จากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 6 กองทุน สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการสำรวจพบว่า กองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมืองที่ประสบความสำเร็จมีกระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพ 4 ด้าน คือ (1) ด้านผู้นำ ผู้นำกองทุนหมู่บ้าน เป็นบุคคลผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ เป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่และบทบาทของตนเองในการดำเนินงาน ผู้นำกองทุนจะมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ นำเสนอแก่สมาชิกและชุมชนให้นำไปใช้ และการสนับสนุนการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการกองทุนของบุคลากรของกองทุน ผู้นำของกองทุนต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนและเสียสละ มีความโปร่งใส การดำเนินงานของผู้นำกองทุนจะยึดถือคุณธรรมในความเท่าเทียมกันของสิทธิเสรีภาพของสมาชิกกองทุนโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจะใช้เสียงส่วนมากซึ่งเป็นฉันทามติ รวมไปถึงการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการบริหารกองทุนร่วมกับความเมตตาและเอื้ออาทร ซึ่งในการดำเนินงานนั้นจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานของกองทุนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผ่านขั้นตอนการประชุมที่จัดขึ้นเป็นประจำ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพของการบริหารงาน ด้วยการประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ (2) ด้านการมีส่วนร่วม ประธานผู้บริหารจัดการกองทุน มีการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของกองทุนในทุกระดับ มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มได้มีสิทธิและส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนตามหลักประชาธิปไตย และมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารจัดการกองทุน มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานที่ทำให้หน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคนมีความชัดเจน ส่งผลให้กระบวนการบริหารและการทำงานมีประสิทธิภาพมีความสอดคล้องกัน และการจัดให้มีการประชุมสมาชิก โดยในทุกการประชุมจะมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดเป็นความรู้ที่ทำให้เกิดการพัฒนาต่อไป (3) ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ กองทุนมีการบริหารจัดการที่คำนึงถึงการจัดสรรประโยชน์ ตามหลักของความคุ้มค่า ความเป็นธรรมเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ รวมไปถึงการมีความเอื้ออาทรแก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยยึดตามหลักวัตถุประสงค์ของกองทุน หลักประชาธิปไตย รวมไปถึงการให้ชุมชนและสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นในการกำหนดเป้าหมายของการจัดสรรผลประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกับการเรียบเรียงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรผ่านการประชุม เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน และเพื่อการส่งเสริมการรวมเงินกองทุนให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้สมาชิกและชุมชนได้ผลประโยชน์ร่วมกันด้วยวิธินุเคราะห์ที่ชุมชนสามารถทำร่วมกันได้ และ (4) ด้านการเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลกองทุน กองทุนได้มีการจัดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายของกองทุน สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการ รวมไปถึงการรับทราบผลการดำเนินงาน สถานภาพ เป้าหมาย ทิศทางการบริหารและวัตถุประสงค์ของกองทุน ผ่านการประชุมตามวาระต่าง ๆ และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความชัดเจนตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานจัดการที่ว่าด้วยเรื่องความโปร่งใส ทำให้มีการตอบสนองความต้องการในการทำงานได้เป็นอย่างดี กองทุนมีการดำเนินงานโดยให้ชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติงาน ด้วยการจัดตั้งสำนักงานขึ้นในพื้นที่ชุมชน รวมไปถึงการดำเนินงานในด้านระบบเอกสารที่ให้ความสำคัญในเรื่องของความถูกต้องของข้อมูล

การเป็นปัจจุบัน ระบบการจัดเก็บเอกสารที่มีความชัดเจน ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีความเป็นปัจจุบัน ส่วนปัญหา อุปสรรค ในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ (1) ด้านผู้นำ กองทุนขาดผู้สืบทอดการทำงานด้านการบริการจัดการกองทุน โดยเป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทุกตำแหน่งที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ สาเหตุหนึ่งเกิดขึ้นจากการขาดความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำหน้าที่สืบทอดตำแหน่ง (2) ด้านการมีส่วนร่วม การขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญที่มากพอของสมาชิกในการทำความเข้าใจถึงเจตนา วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ส่งผลให้คณะกรรมการจะต้องใช้การประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และ (3) ด้านการเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลกองทุน เนื่องจากความพร้อมของคณะผู้บริหารจัดการกองทุนยังไม่เพียงพอที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกทั้งหมดได้

กึ่งกาญจน์ นาเอี่ยม และคณะ (2562) ศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลลำพญา อ.บางเลน จ.นครปฐม วัตถุประสงค์การศึกษา (1) เพื่อค้นหาวิธีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตำบลลำพญา อ.บางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีประสิทธิภาพ (2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านตำบลลำพญา อ.บางเลน จังหวัดนครปฐม (3) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการบริหารจัดการและความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (4) เพื่อแสวงหาแนวทางที่จะพัฒนาการดำเนินงานของกองทุน และ (5) เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยผสมผสานกับกรรมกรและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 11 หมู่บ้าน แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ ได้แก่ แนวคิดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตามระเบียบข้อบังคับการเป็นสมาชิก การรับจ่ายเงิน การกู้ยืม การชำระเงินกู้ การจัดทำบัญชี การตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการ การพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ผลการศึกษาพบว่า กองทุนหมู่บ้านในตำบลลำพญา มีคณะกรรมการบริหารจัดการและสมาชิกที่ดี ไม่มีปัญหาด้านการบริหารจัดการ สามารถเก็บเงินเงินกู้ได้ตามกำหนด และมีการทำประกันความเสี่ยง และทุกกองทุนทำรายงานส่งทุกเดือนกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจึงทำให้กองทุนหมู่บ้านตำบลลำพญาประสบความสำเร็จ สมาชิกในหมู่บ้านมีความรัก เสียสละ ความซื่อสัตย์จริงใจ และความพร้อมจะทำให้การบริหารกองทุนสำเร็จได้ด้วยดี สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผน มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม โปร่งใส ผู้นำของหมู่บ้าน ควรจะเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ซื่อตรง อุทิศเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม ผู้นำจะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือไว้วางใจ มีความรับผิดชอบ ประสานเก่ง

กรอบแนวคิด

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทบทวนทฤษฎี แนวคิด รูปแบบการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน จากนักทฤษฎีและนักวิชาการทั้งต่างประเทศและในประเทศ ร่วมกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษายึดตามกรอบการศึกษาของ McKinsey มีที่มาจากแนวคิดความเป็นเลิศของปีเตอร์และวอเตอร์

แมน (Thomas J. Peters and Robert H. Waterman, Jr., 1980) ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของบริษัท McKinsey & Company Consulting ร่วมกับแนวคิดปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อองค์การ ของสกุชัย ยาวะประภาษ (2530) และ Thompson & Strickland (2003) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เพื่อนำไปสู่ การตอบคำถามและวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ใช่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ อำเภอกอเขื่อน จังหวัดกาญจนบุรี เพราะเป็นกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ได้อยู่ในอำเภอเมือง หรืออยู่ในเขตเทศบาล ไม่มีข้อจำกัดเรื่องการเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริง เช่น ฐานะทางการเงิน รูปแบบการบริหารจัดการ โดยศึกษา ย้อนไป 10 ปี (พ.ศ. 2544) เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นช่วงที่มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มาแล้วระยะหนึ่ง พอจะเห็นผลจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลไว้ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลที่สามารถรองรับในทางวิชาการได้ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักจากทั้งหน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 37 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสาขา เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับ ตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รองประธานกรรมการ เภรบุญญิก และเลขานุการ

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ อำเภอกอเขื่อน จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี และนำเสนอผ่านวัตถุประสงค์ การศึกษาที่กำหนดไว้ สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ว่า จากจุดเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2544 กองทุนหมู่บ้านแต่ละ แห่งได้รับงบประมาณกองทุนละ 1 ล้านบาทเท่ากัน* แต่กองทุนหมู่บ้านบางแห่งสามารถบริหารจัดการ ได้ ประสบความสำเร็จ และบางแห่งไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อนำปัจจัยการบริหารจัดการตามแนวคิดของ McKinsey มาวิเคราะห์ มีข้อค้นพบ ดังนี้

1. กองทุนหมู่บ้านที่สามารถบริหารจัดการได้ประสบความสำเร็จ เพราะมีกระบวนการบริหาร การจัดการที่ทำงานสอดคล้องกันทั้ง 7 ปัจจัย ตามแนวคิดของ McKinsey เริ่มตั้งแต่ปัจจัยกลยุทธ์ กองทุนหมู่บ้าน บริหารจัดการโดยยึดกลยุทธ์ตามที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด และปฏิบัติตาม นโยบายอย่างตั้งใจ ตามด้วยปัจจัยโครงสร้าง แบ่งโครงสร้างชัดเจนตามความถนัด ไม่ซับซ้อน ซ้ำซ้อนใน

* รายละเอียดตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และระเบียบคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 หมวด 4 ข้อ 19 - 25 หมวด 5 ข้อ 26 - 35 หมวด 6 ข้อ 36 - 45 และ หมวด 7 ข้อ 46 - 48

ตำแหน่งว่าใครเป็นประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เภรัญญิก กองทุนหมู่บ้าน เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน และตำแหน่งอื่น ๆ ที่มาช่วยเพิ่มเติม เช่น ตำแหน่งผู้ตรวจสอบบัญชี *ปัจจัยระบบและวิธีการบริหารงาน* เน้นการทำงานเป็นทีม มีลำดับขั้นตอนการทำงาน ก่อนการแปลงนโยบายที่ได้รับมาสู่การปฏิบัติ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลือกปรับระบบการทำงานเป็นอันดับแรก ทุกขั้นตอนมีความโปร่งใส คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนในชุมชนเป็นสำคัญ *ปัจจัยด้านทักษะ* ความสามารถในการทำงาน ไม่ได้อยู่ที่กองทุนหมู่บ้านแต่อยู่ที่ผู้ปฏิบัติงานในที่นี้คือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกที่ต้องร่วมกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ เช่น การบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับมาจากรัฐบาล ถูกนำมาใช้ตรงตามวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสมาชิกมีวินัยการชำระคืน กรรมการก็ต้องมีทักษะในการบริหาร การพิจารณาให้เงินกู้แก่สมาชิก ว่าเงินที่ให้ไปถูกนำไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการติดตามควบคุมพฤติกรรมของสมาชิก เช่น การส่งไลน์ติดตามคุณภาพชีวิตของสมาชิก การแสดงหลักฐานยืนยันการชำระเงินที่ได้กู้ยืมไป ทุกขั้นตอนการทำงานกรรมการสมาชิกรับทราบข้อมูลร่วมกัน *ปัจจัยบุคลากร* ตั้งแต่การคัดเลือกคนเข้ามาทำงาน ทุกคนมีสิทธิในการออกเสียง มีความหลากหลายของคนที่เข้ามารับตำแหน่งเป็นกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในอำเภอห้วยกระเจา จะไม่ได้คำตอบแทนเข้ามาทำงานด้วยจิตอาสา มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน *ปัจจัยด้านรูปแบบ* แม้การเลือกตั้งกรรมการใหม่จะเป็นกรรมการชุดเดิม กรรมการทุกคนไม่ว่าอยู่ในตำแหน่งใดมีภาวะผู้นำและผู้ตามในเวลาเดียวกันเสมอ มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ *ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม* ที่เป็นตัวยึดโยงปัจจัยทุกปัจจัยเข้าด้วยกัน มีค่านิยมร่วมคนในชุมชนมีทัศนคติคิดไปในทางเดียวกันที่จะทำสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน มีการแลกเปลี่ยน ไม่เก็บปัญหาไว้เอง จะนำปัญหามาหารือเพื่อหาทางออกร่วมกัน

“เคล็ดลับที่นำมาใช้บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำชุมชนต้องเข้มแข็ง มีจิตอาสา มุ่งมั่นพัฒนา ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาอุปสรรค หากผู้นำและลูกทีมเข้มแข็ง ปฏิบัติตามกฎหมาย รับผิดชอบได้ว่ากองทุนหมู่บ้านเจริญก้าวหน้าเติบโตไม่หยุด กรรมการอาจเป็นชุดเดิมอย่างเรา ๆ แต่ต้องบอกว่า เป็นประสบการณ์ที่มีค่ามหาศาล เป็นประสบการณ์จากเหตุการณ์จริง เป็นองค์ความรู้ที่ล้ำค่ากว่าเพชรนิลจินดาที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ เรื่องเงินทอง ไม่แปลกที่คนจะไม่วางใจกัน แต่เราต้องไม่ถอย ต้องทำให้ทุกคนเห็นว่า ความตั้งใจของกรรมการทุกคนเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่คนในชุมชนทุกคนจะได้รับเวลาพูดคุยกัน ทุกคนต้องถอดหมวก ถอดหัวโขนที่ตนเองใส่อยู่ แล้วคุยกันแบบพี่น้อง ประดุจบ้านกรรมการ ไม่เคยปิดสมาชิกเดินเข้าออกได้ตลอดเวลา ยึดมั่นเลย เราทุกคนไม่ว่าจะเป็นกรรมการ สมาชิก ต้องร่วมมือกัน กองทุนหมู่บ้านถึงจะเข้มแข็งและยั่งยืน”

(ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี)

(สัมภาษณ์ ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2565)

2. กองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อพิจารณาตามแนวคิดสภาพแวดล้อมภายในองค์กรของ McKinsey พบข้อบกพร่องที่ชี้ให้เห็นที่มาของการบริหารจัดการไม่สำเร็จเริ่มตั้งแต่ปัจจัยกลยุทธ์ ที่ไม่สามารถนำกลยุทธ์ตามที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดมาสังเคราะห์เพื่อเป็นหลักในการบริหารจัดการภายในกองทุนหมู่บ้านได้ เริ่มตั้งแต่ที่รัฐบาลกำหนดให้มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระจายเงินให้กับกองทุนหมู่บ้าน กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ปัจจัยโครงสร้าง การแบ่งโครงสร้างเกิดขึ้นตามบทกำหนด แต่ในการปฏิบัติคณะกรรมการไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับจริงตามโครงสร้าง ปัจจัยระบบและวิธีการบริหารงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่เข้าใจวิธีการทำงานที่เป็นระบบ คณะกรรมการที่ถูกวางในตำแหน่งประธานเป็นเพียงบุคคลที่ได้รับคัดเลือกจากความอาวุโส ส่วนบุคคลที่เข้ามารับตำแหน่งกรรมการ เน้นกลุ่มเครือญาติ เพื่ออำนวยความสะดวก กรรมการบางส่วน ที่เข้ามามีส่วนร่วมโดยตำแหน่ง และสมาชิกในกองทุนหมู่บ้าน ให้ความเชื่อใจ กรรมการหลัก ยินดีปฏิบัติตามข้อเสนอของกรรมการ โดยไม่ทราบข้อเท็จจริงว่าคำสั่งนั้น มีความโปร่งใสหรือไม่ ไม่มีการจัดประชุมที่จริงจัง สมาชิกไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน เพราะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดความน่าเชื่อถือที่จะจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งกรรมการไม่มีการชี้แจงผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบ ทั้งในที่ประชุม การติดประกาศ และเมื่อกรรมการหมดวาระต้องแต่งตั้งใหม่ก็ยังเป็นกรรมการชุดเดิม ยึดการทำงานแบบเดิม แม้จะเกิดปัญหาจากการบริหารจัดการผิดพลาด ก็ยังคงใช้วิธีการเดิมในการแก้ปัญหา ปัจจัยด้านทักษะ ไม่พบการทำงานร่วมกันจึงมองไม่เห็นความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านถูกทิ้งร้าง คนในชุมชนต่างคนต่างใช้ชีวิต ครอบครัวที่มีความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถูกสร้างขึ้นเองจากคนในครอบครัว ไม่ได้มาจากความช่วยเหลือของกองทุนหมู่บ้านแต่อย่างใด ปัจจัยบุคลากร การคัดเลือกคนเข้ามาทำงาน ไม่มีการจัดประชุมที่จริงจัง ไม่มีการเลือกตั้ง เป็นเพียงการรวบรวมคนขึ้นมาเพื่อให้ครบตามองค์ประกอบ โครงสร้าง ปัจจัยด้านรูปแบบ การพบปะในเวทีการประชุมจะเกิดขึ้นเมื่อมีหน่วยงานรัฐ เอกชน ลงไปเป็นการเฉพาะ กรรมการก็จะมาเพียงบางส่วน ไม่ครบองค์ประชุม และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ที่เป็นตัวยึดโยงปัจจัยทุกปัจจัยเข้าด้วยกัน สร้างให้คนในชุมชนมีค่านิยมร่วม มีทัศนคติคิดไปในทางเดียวกันที่จะทำสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะคนในชุมชนไม่มีค่านิยมร่วม ไม่กล้าแสดงศักยภาพที่ตนมีให้เกิดประโยชน์กับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเองก็ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ที่จะบริหารจัดการเพื่อเป้าหมายที่ดีขึ้นกว่าที่มีอยู่เดิม เพราะกังวลว่าข้อเสนอที่แสดงออกไปจะมีผลกระทบต่อคณะกรรมการหรือสมาชิกภายในกองทุนหมู่บ้าน

“ไม่ทราบเลย ประธานกรรมการหลังจากที่มีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ไม่ประสบความสำเร็จก็ได้หลบหนีออกจากพื้นที่ที่ไม่สามารถติดต่อได้ เงินที่เคยฝากไว้กับกองทุน ก็ไม่ได้คืน กรรมการที่เหลืออยู่ก็ไม่ได้บอกว่าประธานหนีไปอยู่ที่ไหน เงินที่กู้มาจากกองทุนหมู่บ้าน กรรมการก็มาเก็บที่บ้านทุกเดือน ไม่เคยมีประวัติขาดส่งแต่กลับมีหนังสือทวงหนี้จากธนาคารว่าค้างชำระ การประชุมก็ไม่ได้มีการเรียกประชุมนะ มีแต่ให้ช่วยไปทำความสะอาด จัดโต๊ะ เก้าอี้ ก่อนวันงาน เวลาจะมีคนข้างนอกมาประชุม และให้ไปช่วยเก็บหลังประชุมเสร็จ ส่วนเรื่องการบริหารจัดการอะไรยังงี้ อันนี้ไม่ทราบเลย เรื่องแบบนี้ต้องถามกรรมการเท่านั้น สมาชิกอย่างเรา ๆ ไม่รู้หรอก เข้าก็ตื่นไปทำไร่ ทำสวน มีอะไรเดียวกรรมการก็มาบอกเอง”

(สมาชิกกองทุนหมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี)

(สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2566)

นอกเหนือจากปัจจัยการบริหารจัดการภายในแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อาทิ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยดังกล่าว จะมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามไปด้วย

- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสังคม พบว่า กองทุนหมู่บ้านที่สามารถบริหารจัดการได้ประสบความสำเร็จ มีองค์ประกอบเพิ่มเติมด้านสังคม ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้าน มีความเหมาะสม ตั้งแต่การเดินทางมาใช้บริการมีความสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน ภายในกองทุนหมู่บ้านมีความสะอาด ลักษณะครอบครัวมีโครงสร้างทางสังคมแบบครอบครัวใหญ่ มีจิตสำนึกความเป็นชุมชน ประกอบด้วยหลัก ๆ พ่อ แม่ ลูกเขย ลูกสะใภ้ ลูก หลาน มีการพึ่งพาอาศัยกัน รายได้จากการทำงานหรือเงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านถูกนำมาใช้ครอบครัวเดียว ต่างจากสังคมแบบครอบครัวย่อย พ่อแม่ อยู่บ้านหนึ่งสามี ภรรยา เมื่อแต่งงานก็ย้ายออกไปอยู่อีกบ้านหนึ่ง เมื่อมีลูก ลูกมีครอบครัว ก็ย้ายออกไปอยู่อีกบ้านหนึ่ง แรกครอบครัวย่อยออกไปเรื่อย ๆ ทำให้รายได้จากการทำงาน หรือเงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านที่บุคคลที่เป็นเสาหลักของบ้านหามาได้ จากที่ใช้ภายในครอบครัวเดียวคือครอบครัวใหญ่ ก็ถูกซอยย่อย แบ่งไปให้กับครอบครัวพ่อแม่ ครอบครัวตนเอง และอาจต้องแบ่งไปให้ครอบครัวของลูกด้วย เช่น ผู้เป็นเสาหลักของบ้านขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านมาซื้ออุปกรณ์ทำไร่ เมื่อเป็นครอบครัวใหญ่อาจซื้อเพียงชุดเดียวแล้วใช้ร่วมกันออกไปทำงานพร้อมกัน รวมเงินที่ได้มาชำระหนี้จากการซื้ออุปกรณ์ชุดเดียว แต่เมื่อเป็นครอบครัวย่อยที่ลักษณะการใช้ชีวิตต่างออกไป อาจจำเป็นต้องซื้ออุปกรณ์ทำไร่เพิ่มมากกว่า 1 ชุด จำนวนเงินที่ต้องมาชำระหนี้ก็จะเพิ่มขึ้น สัดส่วนเงินที่เหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนก็จะลดลง ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งจึงใส่ใจการจัดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนมาทำกิจกรรมร่วมกัน มีความสุขที่ได้อยู่อาศัยแบบครอบครัวใหญ่ จากการสังเกตในเวทีการประชุม ทุกคนมาประชุมด้วยใจแห่งความสุข บางครอบครัวมาทั้งพ่อแม่และลูก ทุกคนสนุกสนานที่ได้พบปะกัน พูดคุย เล่าถึงความคืบหน้าการใช้ชีวิต การศึกษาของลูก สุขภาพพ่อแม่

ผลประโยชน์ที่ได้จากการกู้เงินกองทุนไปหมุนเวียนในอาชีพ เป็นต้น ตรงกันข้ามกับกองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ มีสภาพแวดล้อมทางสังคมแบบครอบครัวเดี่ยว หลังการแต่งงาน คู่สมรสเน้นไปทำงานต่างถิ่นฐานตามสามีภรรยา แล้วไม่นิยมกลับมาบ้านเกิดเพื่อร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ อาทิ ปีใหม่ สงกรานต์ งานบุญออกฉิ่ง ถอดผ้าป่าชุมชน อีกเลย

- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ กองทุนหมู่บ้านที่สามารถบริหารจัดการได้ประสบความสำเร็จ อยู่ในชุมชนที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ ระยะทางไม่ไกลจากตัวเมือง มีตลาดภายในชุมชนทุกวัน กระจายตามแต่ละพื้นที่ เพื่อให้คนทั่วทั้งชุมชนนำของมาขาย สร้างรายได้เพิ่มจากอาชีพหลักจากการทำการเกษตร เช่น อาชีพหลัก ปลูกข้าว ปลูกอ้อย เลี้ยงวัว แต่ที่บ้านมีต้นมะกรูด ต้นกล้วย ต้นพริก ก็สามารถนำผลมะกรูด ใบมะกรูด กล้วย ใบตอง หัวปลี พริก มาขายเป็นรายได้เสริมได้ มีเทคโนโลยีการสื่อสารคล่องตัวต่อการรับข่าวสารทางเศรษฐกิจเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สังเกตจากพฤติกรรมพ่อค้าแม่ค้าในตลาด ยิ้มแย้มแจ่มใส ระหว่างการขายของมีการคู่มือถือดูรูป ติดตามข่าวสารราคาสินค้าเกษตร ตลาดค้าส่งที่ควรนำสินค้าไปขาย มีอุปกรณ์ชาร์ตแบต มีความพร้อมการสื่อสาร นำข่าวสารที่ได้รับแลกเปลี่ยนถกประเด็นความผิดถั่วร่วมกัน ขณะที่กองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ บรรยากาศในชุมชนค่อนข้างเงียบ ไม่พบร้านอาหารทั้งตอนเช้า กลางวัน และเย็น หรือตลาดสด มีเพียงร้านขายของชำเจ้าของรายเดียว ในร้านขายทั้งสินค้าตามร้านขายของชำทั่วไป บวกเพิ่มอาหารสด ผัก ผลไม้ที่คุณภาพไม่เหมือนในตลาดสด ไม่มีถังแช่อาหารสด ทุกอย่างถูกวางไว้บน โต๊ะหน้าร้าน มีแดดส่อง มีแมลงวันตอม

- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการเมือง กองทุนหมู่บ้านจะบริหารจัดการได้ประสบความสำเร็จนั้น คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะกองทุนหมู่บ้านก่อเกิดมาจากนโยบายทางการเมือง ซึ่งนโยบายดังกล่าวไม่มีความแน่นอน อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางการเมือง ฉะนั้นคนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วม กล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับชุมชน มากกว่าความขัดแย้ง เพื่อความสามัคคีเกิดการปรับตัวที่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ขณะที่กองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ จากที่คนในชุมชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเวทีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพราะกังวลว่าข้อเสนอที่แสดงออกไปจะมีผลกระทบต่อคณะกรรมการหรือสมาชิกภายในกองทุนหมู่บ้าน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทุกคนในชุมชนก็ยังคงใช้วิธีการเงียบ ปลอ่ยให้การเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอิทธิพลในชุมชน

“สภาภาพร้านกาแฟยามเช้า คือ โต๊ะการเมือง คนกองทุนจะไม่พูดคุยกันแล้วจบที่ร้านกาแฟ เราจะนำข้อมูลมาสนับสนุน ตอนแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เราต้องกล้ายึดถือนโยบายให้กับชุมชน เพราะกองทุนหมู่บ้านคือที่พึ่งคือความหวังของประชาชนมานานกว่า 20 ปี คนในชุมชนจับมือกันให้

แน่นแล้วบริหารจัดการกองทุนให้สำเร็จ กล้าที่จะออกเสียงทุกเวทีการประชุมที่เกี่ยวกับการเมือง ส่วนผลจะออกมาอย่างไร เราก็คาดหวังดีแล้ว”

(ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี)

(สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2566)

นอกจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า ข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องชุมชนเข้มแข็งก็มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนให้ประสบความสำเร็จด้วย จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในพื้นที่ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ณ วันที่ 27 - 28 ตุลาคม 2566 ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน ผู้นำชุมชนได้มีการขุดดินวางท่อระบายน้ำใหม่เพื่อป้องกันน้ำท่วม มีการขอความร่วมมือจากคนที่มรดักดินมาช่วยขุดดิน ขอความร่วมมือชาวบ้านมาช่วยโบกรถที่ผ่านไปมาให้สัญจรได้ปกติช่วงที่มีการขุดดิน หรือช่วงวางท่อระบายน้ำ ช่วยดูแลสัตว์ที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ เช่น ไก่ วัว แพะ ไม่ให้เข้ามาใกล้บริเวณที่กำลังขุดดินอยู่ แม่บ้านผู้หญิงก็มาช่วยกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มหนึ่งไปทำความสะอาดพื้น โคลนที่เประจากดินที่ขุดขึ้นมา ส่วนหนึ่งไปทำกับข้าวเลี้ยงผู้มาร่วมทำงาน และแบ่งปันอาหารบางส่วนแก่สมาชิกในหมู่บ้านที่ไม่ได้มาช่วยงาน เพราะต้องดูแลพ่อแม่ที่ป่วยติดเตียง เลี้ยงลูกที่ยังดูแลตัวเองไม่ได้ เนื่องจากช่วงนั้นเป็นช่วงที่โรงเรียนปิดเทอมพอดี จึงไม่สามารถมาช่วยงานได้

3. แนวทางในการพัฒนาเพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ประสบความสำเร็จให้ประสบความสำเร็จ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องทำความเข้าใจกลยุทธ์ตามที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดร่วมกันโดยละเอียด และปฏิบัติตามนโยบายเพื่อเป้าหมายของกองทุนตามที่ตั้งไว้ การแบ่งโครงสร้างต้องชัดเจน ตามความเหมาะสมและความสามารถที่แท้จริง และเป็นไปด้วยความสมัครใจไม่ใช่ภาคบังคับ มีการทำงานเป็นทีม มีลำดับขั้นตอนการทำงาน นำข้อบกพร่องในอดีตที่ทำให้การบริหารจัดการกองทุนไม่ประสบความสำเร็จมาหารือเพื่อหาทางออกร่วมกัน และทุกขั้นตอนจะต้องปฏิบัติด้วยความโปร่งใส มีความพร้อมที่จะชี้แจงหรือข้อสงสัยได้ตลอดเวลา

อภิปรายผล

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในตามแนวคิดของ McKinsey ได้แก่ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบวิธีการบริหารงาน ทักษะ บุคลากร รูปแบบ และค่านิยมร่วม ทั้ง 7 ปัจจัย ต้องทำงานเชื่อมโยงกันทุกปัจจัย ขณะที่ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มีลักษณะคล้ายกัน ก็มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ แต่มีผลน้อยกว่าปัจจัยภายใน เห็นได้ชัดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่สามารถ

บริหารจัดการได้ประสบความสำเร็จพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ สอดคล้องตามแนวคิดของ McKinsey ทั้ง 7 ปัจจัย คือการบริหารจัดการยึดกลยุทธ์ตามที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด และปฏิบัติตามนโยบายอย่างตั้งใจ แบ่งโครงสร้างตามความถนัด วางแผนการทำงานเป็นระบบ มีการทำงานเป็นทีม ทุกขั้นตอนมีความโปร่งใส คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนในชุมชนเป็นสำคัญ ทุกคนมีสิทธิออกเสียง กรรมการทุกคนที่ได้รับการคัดเลือกมีภาวะผู้นำและผู้ตามในเวลาเดียวกัน และทุกคนทั้งกรรมการและสมาชิกจะมีค่านิยมร่วมที่จะทำสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2555) สุวรงค์ วงศ์สุรวัฒน์ และคณะ (2562) และกิงกาญจน์ นาเอี่ยม และคณะ (2562) ที่ว่าการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จได้ บุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ควรจัดให้มีการเลือกตั้งกรรมการให้เป็นไปตามหลักกฎหมายที่กำหนด และการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านให้เลือกตามความรู้ความสามารถโดยมีการตั้งเวทีประชาคมใหม่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ แทนชุดเก่าที่หมดความน่าเชื่อถือ ส่วนด้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ควรปลูกจิตสำนึกให้กับสมาชิกให้เกิดความรู้สึกรู้ว่าเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้าน

ขณะที่ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมเศรษฐกิจ ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการสร้างกิจกรรมการค้าในชุมชน มีตลาดชุมชน มีเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อรับข่าวสารทางเศรษฐกิจและด้านการเมือง คนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสนใจการเมืองระดับท้องถิ่น ผู้นำในชุมชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผู้นำทางการเมืองและคนในชุมชน รวมถึงการได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนหมู่บ้านสาขา ธนาคารออมสิน ธ.ก.ส. ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ของศุภชัย ยาวะประภาส และ Thompson & Strickland ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร เป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่กลับมีอิทธิพลต่อการทำงานขององค์กร ได้แก่ ปัจจัยกฎระเบียบ ผู้สนับสนุน ผู้ส่งมอบปัจจัยการผลิต ผู้รับบริการ พันธมิตร คู่แข่งขัน และแรงงาน

จากการศึกษา โดยการนำแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการ McKinsey 7-S Framework และแนวคิดสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรมาเป็นแนวทางการวิเคราะห์และกรอบการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจเรื่องราวการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น เข้าใจกระบวนการตั้งแต่เริ่มมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน เข้าใจว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องประกอบครบถ้วนไปด้วยปัจจัย 7 ประการ ตามแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการ McKinsey ขณะที่งานวิจัยที่ผ่านมาจะเป็นการศึกษาในภาพกว้างของผังกรรมการและสมาชิก กรรมการต้องทำอะไร สมาชิกต้องทำอะไร การบริหารกองทุนหมู่บ้านจึงจะประสบความสำเร็จ ไม่ได้ลงลึกไปถึงเส้นทาง และตัวเชื่อมของแต่ละขั้นตอนแต่ละตัวละครได้ และเห็นข้อบกพร่อง ช่องว่างของกองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ อันเนื่องมาจากการบริหารงานตามแต่ละปัจจัยไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจน ทำให้

ไม่สามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบ ต่อเนื่องจนก่อให้เกิดการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา บทสรุปสุดท้ายที่ผู้วิจัยค้นพบจากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คือปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในองค์กรของ McKinsey และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรของสுகชัย ขาวะประภาส และของ Thompson & Strickland เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านที่บริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านควรจัดประชุมทำความเข้าใจถึงปัญหา สาเหตุของการเกิดปัญหา แนวทางแก้ไข เมื่อได้ข้อสรุปของปัญหาแล้ว ให้นำปัญหามาปรับแก้ด้วยการให้ความสำคัญกับปัจจัยแห่งความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการทุกขั้นตอนและทุกขั้นตอนจะต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน รวมทั้งต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนความพร้อมของชุมชนที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อประกอบการพิจารณาการให้งบประมาณ โดยการให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ เน้นกระบวนการบริหารจัดการภายในกองทุนหมู่บ้าน โดยไม่ได้มีการศึกษาในมิติอื่น ดังนั้น การวิจัยในครั้งต่อไป อาจเป็นการศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในระดับประเทศ และเป็นการศึกษาทั้งกองทุนหมู่บ้าน และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย ตลอดจนการศึกษาเชื่อมโยงกับนโยบายอื่น ๆ ที่รัฐบาลสนับสนุนให้กับชุมชน เพื่อเป็นประเด็นที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยที่มีอยู่เดิมได้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2518). *วิเคราะห์โครงการผันเงิน: ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิ่งกาญจน์ นาเอี่ยม และคณะ. (2561). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลลำพญา อ.บางเลน จ.นครปฐม*. วันที่ค้นข้อมูล 12 กันยายน 2565, เข้าถึงได้จาก <https://dept.npru.ac.th/msc/data/files/research5504.pdf>

- ชาย โพธิ์สีดา. (2548). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2546). *การบริหารการเปลี่ยนแปลง ประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์การภาครัฐในยุคปัจจุบัน*. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 1(2), 5-13.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2564). 7S Model (McKinsey) สารานุกรมการบริหารและการจัดการ. วันที่ค้นข้อมูล 12 กันยายน 2565, เข้าถึงได้จาก <https://drpiyanan.com/2021/05/27/7s-model-mckinsey/>
- ภัทราจิตร แสงสว่าง และคณะ (2561). *การประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์สาขาการบัญชี, คณะบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, จังหวัดอุบลราชธานี.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ.(2530). *ปัจจัยภายนอกที่อยู่ใกล้องค์กรและมีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร*. ม.ป.ท.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2544). *การปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐที่ประสบความสำเร็จในการบริการประชาชน: การบริหารการเปลี่ยนแปลง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.
- สุนทร ปัญญะพงษ์. (2562). *การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ*. วารสารวิชาการ มจร.บุรีรัมย์, 42, 27-37.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรงค์ วงศ์สุรวัฒน์. (2562). *การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับดีมาก: กรณีศึกษา จังหวัดนครปฐม*. วารสารสันติศึกษาปริทัศน์, 7(3), 888-898.
- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2555). *ศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. นครปฐม: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- อนันต์ เพ็ชรวัฒนะกุลชัย. (2559). *ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่ที่ 9 ต.ตำโคนุด อ.ประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี*. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 10(2), 102-108.
- Thompson, A., & Strickland, A. (2003). *Strategic Management Concept and Cases*. New York: Mcgraw-Hill College.
- Thomas J. P., & Waterman, R. H. Jr., (1980). *In Search of Excellence: Lessons from America's Best-Run Companies*. New York: HarperCollins.

คำแนะนำสำหรับการเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ในวารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง

การเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง คณะรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ บุคลากร นิสิต นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีโอกาสเสนอผลงานทางวิชาการ ในสาขา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การเมือง การปกครอง และสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้มีโอกาสเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่

กองบรรณาธิการวารสารจึงขอเชิญชวนคณาจารย์ บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องส่งบทความวิชาการ บทความงานวิจัย และบทความปริทรรศน์ (Review Article) เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นวารสาร ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มีกำหนดการตีพิมพ์ในเดือน มกราคม-มิถุนายน และกรกฎาคม-ธันวาคม ของทุกปี

ข้อกำหนดของการเขียนบทความ ดังนี้

1. ความยาวของบทความ 15-20 หน้ากระดาษ A4 (บน-กั้นหน้า 1.5 นิ้ว / ล่าง-กั้นหลัง 1 นิ้ว)
2. ชนิดของอักษรที่พิมพ์ AngsanaNew ขนาด 16 พอยท์

3. รูปแบบการนำเสนอบทความวิชาการ

ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียน และตำแหน่ง สังกัด หน่วยงาน (หากเป็นนิสิตระดับหลักสูตรและสถาบันการศึกษา) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- บทคัดย่อภาษาไทย 10-25 บรรทัด
- บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเนื้อต้องเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย
- คำสำคัญ (Keywords) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- รายการอ้างอิง

4. รูปแบบการนำเสนอบทความงานวิจัย ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่องงานวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียน และตำแหน่ง สังกัด หน่วยงาน (หากเป็นนิสิตระดับหลักสูตรและสถาบันการศึกษา) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- บทคัดย่อภาษาไทย 10 -25 บรรทัด
- บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเนื้อต้องเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย
- คำสำคัญ (Keywords) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- บทนำ
- วัตถุประสงค์การวิจัย
- กรอบแนวคิดการทำวิจัยหรือสมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)
- วิธีการวิจัย
- ผลการวิจัย
- อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย
- รายการอ้างอิง (นาม-ปี APA)

5. การอ้างอิงเนื้อหาใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตามหนังสือ สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า (ภาควิชาสารสนเทศศึกษา) คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, 2551. และการค้นคว้าและการเขียนรายงาน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การค้นคว้าและการเขียนรายงาน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540)

6. บทความที่ส่งเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อนและต้องไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

สำหรับการจัดส่งบทความเพื่อตีพิมพ์นั้น

กรุณากรอกแบบนำส่งบทความแล้วสแกน แบบนำส่งบทความ พร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูลของบทความฉบับเต็มเป็น word และ pdf. เข้าระบบ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal>

***** กรณีที่บทความไม่ปฏิบัติตามขั้นตอน และรูปแบบการเขียนบทความอย่างครบถ้วน ขอสงวนสิทธิ์ในการส่งกลับไปยังผู้เขียน เพื่อความถูกต้องและเรียบร้อยต่อไป**

- โทรศัพท์ 0-3810-2369 ต่อ 122 หรือ 115 , 0-3839-0243 ฌปภา จิริมงคลเลิศ และธารทิพย์ ภาวะวิภาด

- ในกรณีที่เป็นบุคคลภายนอก ต้องชำระค่าลงวารสาร จำนวน 2,500 บาท โดยชำระได้ที่ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หรือ ชำระผ่านทางธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชีมหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่บัญชี 386-1-00442-9 สาขาแหลมทอง บางแสน และส่งหลักฐานการ ชำระเงินมาที่ E-mail: polscilawjournal@gmail.com กองบรรณาธิการจะพิจารณาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความวิชาการ/ บทความวิจัยทราบ สำหรับบทความที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

อนึ่ง บทความทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ จะได้รับการอ่านและการประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ กองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ในการบรรณาธิการ และ ลำดับการตีพิมพ์ก่อน – หลัง ทั้งนี้ ถ้อยคำ ข้อเขียน ข้อคิดเห็นและข้อสรุปในบทความย่อและบทความทุกเรื่อง ถือเป็นผลงานวิชาการของผู้เขียน โดยกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

The Guidelines for Articles Submitting to be Considered for Publication in Journal of Public Administration and Politics

Faculty of Political Science and Law, Burapha University offers Journal of Public Administration and Politics with the objectives of promoting and supporting lecturers, personnel students and interested persons to have the opportunity to present and disseminate their academic work in political science, public administration and related fields.

The editorial board welcome lecturers, personnel and interested persons to send academic articles, research articles and review articles for print publication in Journal of Public Administration and Politics. The journal publishes every 6 months (2 issues per year). The scheduled print publication months are June and December. The requirements are as follows;

1. The length of an article: 15 - 20 pages of A4 paper
2. The type of the printed characters: 16-point Angsana New font 16

3. The format for submitting academic articles consists of

- Title (Thai and English) – Abstract (Thai and English)
- Full Name, position and organization
- Thai and English Abstract must have the same content.
- The content of the Thai Abstract must be in accordance with the English one.

The text length of Thai and English abstract altogether must not exceed 10 - 25 lines.

- Keywords
- Introduction
- Main text
- Conclusion
- Reference

4. The format for writing research article/ The research article format consists of

- Research Title (Thai and English)
- Abstract (Thai and English)
- Thai and English Abstract must have the same content.
- Full Name, position and organization
- The content of Thai Abstract must be in accordance with the English one. The text length of Thai and English abstract altogether must not exceed 10 - 25 lines.
- Keywords
- Introduction
- Research Objective
- Conceptual Framework/ Research Hypothesis
- Review of Related Literatures
- Research Method
- Research Result
- Discussion and Research Suggestion
- Reference

5. A footnote citation format for text references is used as shown (APA style)

Example Citing References in Text

(Downs, 2012, p. 60) or Downs (2012, p. 60)

(Fawcett and Andrew, 1999, pp. 101-110) หรือ Fawcett and Andrew (1999, pp. 101-110)

Example References

Ritchie, B. W. (2003). *Managing Educational Tourism*. Clevedon, UK: Channel View Publications.

Lewin, K., Lippit, R., & White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. *Journal of Social Psychology*, 10(2), 271-301.

BBC. (2013). *Chile's judges apologize for their actions after coup*. Retrieved September 5, 2015, from <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-23967816>

The authors can contact the editorial board via Email polscilawjournal@gmail.com in order to get a file about reference method for publishing Journal of Public Administration and Politics. Alternatively, the authors can check the format in the journal website.

6. The articles submitted to the journal to be reviewed for publication must not have already been published elsewhere and not currently be under consideration for publication by other journals

Regarding the article sending, please send

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal>

The editorial board will consider choices of referees to assess articles and notify the results to the authors of the academic/research articles. Accepted articles will be published in the Journal.

